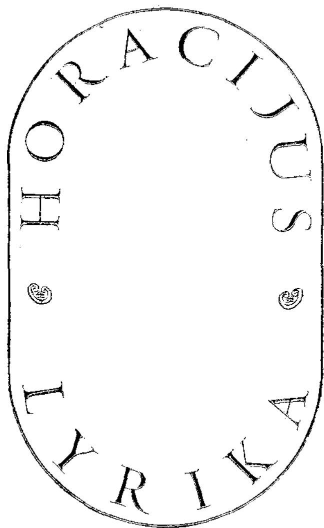

Iš lotynų kalbos vertė
HENRIKAS ZABULIS

Vilnius 1977

Q. Horati Flacci OPERA Lipsiae
In aedibus B. C. Teubneri MCMLIX

PRIEDAINIAI

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
aptantur enses conditi?

7, 1—2

1

Mecenatui

Suskatęs Cezariui pagelbėt grėsmėje,
o Mecenate prielankus,
liburnų burėmis tu plauksi tarp laivų,
tvirtovėm stūksančių aplink!
Bet ką daryti man, kuriam, kol gyvas tu,
gyvent džiugu, antraip — slogu?
Nejau, kaip tu liepei, man poilsio ieškot,—
kuris nemielas be tavęs?
O gal ir man šio vargo imtis tuo ryžtu,
koks vyrui dera stamantriam?
Mėginsiu: seksiu aš narsiųjų širdimi
per Alpių keteras tave,
skersai atšiaurųjį Kaukazą rytuose
ir ligi jūrų vakaruos...
Gal klausi, kuo tavus įkvėpsiu aš žygius —
taikus ir silpnas pernelyg?
Lydėdamas mažiau aš baimės jausiu pats,
nes ji didesnė atskirty.
Ir paukštė, globianti beplunksnius jauniklius,

nutolus bijosi labiau
prišliaužiančios angies visai juk ne todėl,
kad juos išgelbės iš arti...
Mielai kariausiu šį ir bet kuriuos karus,
tavosios laukdamas globos,
bet, žinoma, ne tam, kad šveisčiau noragus,
pakinkęs jaučių kažin kiek,
ar iš Lukanijos bandas pas kalabrus
galėčiau ginti prieš kaitras,
ne tam, kad šlietųsi baltuojanti vila
prie Kirkės rūmų Tuskule.
Labai, gal net per daug praturtino mane
malonė tavo: nemanau
sukaupęs slėpt kaip gobšas turtą po žeme
arba kaip pliuškis vėjais leist.

2

Alfijaus žodis

„Laimingas tas, kursai toli nuo viešumos,
kaip pirmtakų gentis sena,
su savo jaučiais aria protėvių laukus,
nejausdamas skolų naštos,
nekrūpsi kaip karys nuo rago atšiauraus,
nebijo nirštančių bangų,

aplenkia forumą ir prieangius orius
šalies piliečių įžymių.
Arba jis kryžmina su topoliais aukštais
gajuosius vynmedžio daigus,
ar gano klystančias nutolusiam slėny
galvijų mūkiančias bandas,
ar, piaudamas peiliu nususušias šakas,
įskiepija derlingesnes,
arba į amforas prisunkia sau medaus,
ar kerpa aveles švelnias.
Kai vaisiais papuošta iškyla virš laukų
rudens derlingojo galva,
kaip džiaugias jis, nuraškęs kriaušes vestines,
tamsias it purpuras kekes,
kad tau, Priapai, jas ir sargui jo ribų —
Silvanui — neštų dovanų!
Smagu sau pagulėt po ąžuolu senu
arba žolynų žalume,
kur plaukia skardyje čiurlenantis vanduo,
kur ulba paukščiai miškuose
ir šnara lapija prie plūstančios srovės,—
tai žadina gerus sapnus.
Kuomet žiemos metu Jupiterio griausmai
jam neša lietų ir sniegus,
jis šernus šen bei ten, apsiautęs šunimis,
į spąstus varosi slaptus,
ištiesia dvišakiais nematomus tinklus —
žabangas lesantiems strazdams,

su kilpom zuikį bailų, gervę iš svetur
pačiumpa — savo laimikius.
Kas meilės rūpesčių didžiai nemalonių
prie viso to čia neužmirš,
juoba kad moteris kukliausia prie šalies
namus globoja ir vaikus,
sabinė lyg kokia ar saulės nudegta
apulo apsukraus žmona?
Pavargusio ji vyro grįžtant laukdama,
pakursto malkas židiny,
pašertus galvijus uždariusi garde,
išmelžia tešmenis sunkius
ir, vyno sėmusi statinėje saldaus,
surengia vaišes namines.
Nebūtų man gardesnė plekšnė išvirta,
Lukrino straigės ar krabai,
jei bangos iš rytų audringą žiemą juos
atneštų prie šitų krantų.
Nevirškinčiau mieliau nei Afrikos griežlės,
nei joniškosios jerubės,
negu nuo varvančių alyvmedžio šakų
nuskynęs uogas rinktines
arba pamėgusias atolą rūgštynes,
nuo pilvo sopsto — dedešvas,
avytę, pasipiautą per ribų šventes,
oželį, plėšytą vilkų.
Per tokią puotą miela skubančias namo
matyt priėdusias avis,

matyti velkančius pavargusiais sprandais
noragą apverstą bulius,
būrius susėdusių prie židinio vergų —
namų turtingų biteles!"
Lupikas Alfijus, pasakęs visa tai,
ketinęs tapt jau kaimiečiu,
paskolintas sumas išgavo per Idas,
kad vėl tuojau įkeistų jas.

3

Mecenatui

Kas tėvui senstančiam nedorėlio ranka
nusuko sprandą kažkada,
tai ryja česnakus, už maudą piktesnius:
kirtikų stiprūs viduriai!
O man kokie nuodai pritvinko po širdim?
Nejau sugirdė kas žolių,
gyvatės kraujy išvirtų? Gal tos gaivos
Kanidija pritaisė man?
Kai argonautų vadas, vienas iš visų,
Medėją pavergė grožiu,
tokiom ji ištepė Jasoną, kad bulius
kinkyt galėtų laukinius,
suvilgė dovanas, varžovę bausdama,
kai išlėkė angies sparnais.

Tokia neužgulė Apulijos kaitrios
karštybė saulės niekuomet,
smarkiau nesvilino nuodingas siuntinys
pečių Heraklio atkaklaus...
Jei tu užsimanysi valgio panašaus,
tau, Mecenate, juokdarė
mergaitė bučinį lai atstumia ranka
ir negula arti tavęs.

4

Menai, Pompėjaus atleistiniui

Tokia nesantaika, kaip vilko ir avies,
nutiko man su tavimi.
Hiberų pančiuose nušutę šonai tau,
ant kojų — žymės apkalų;
nors vaikštai išdidus dėl savo pinigų,
bet turtas nekeičia kilmės.
Juk pastebi, Šventąja eidamas gatve —
su uolekčių šešių toga,
kad vis nusisuka praeinančių veidai,
tau apmaudo neslėpdami:
„Triumvirų rimbu tol pertas, kol šauklys
užkimo, skelbdamas kirčius,
dabar Falerne aria jugerių šimtus,
prabilda Apijaus keliu,

Otoną pamina lyg raitelis žymus
ir sėda priekyje kitų!
Kokia prasmė mums siųsti šitiek daug sunkių —
nusmailintais snapais — laivų
prieš jūrų plėšikus ir sąjūdį vergų,
kada karių tribūnas toks?"

5

Burtininkė Kanidija

„O, jeigu danguje dar valdo dievas koks
žemes ir giminę žmonių,
ką reiškia sambrūzdis ir rūstūs tie veidai,
į mano pusę atsukti?
Vaikų tavų vardu, jei gimdant tau išties
Lucina buvo kviečiama,
vardan šio apsiuvo iš purpuro skurdaus,
vardan Jupiterio meldžiu,—
sakyk, ko nužvelgi it pamotė mane,
it ietim sužeistas žvėris!"
Vos raudą vaikis baigė drebančiu balsu,
stovėdamas be apdarų,
kūnelis laibas, koks galėtų sugraudint
net trakų širdis atšiaurias,
tuojau Kanidija — išdrikusiais plaukais,
vingrių gyvačių sugnybtais,—

įsako šunfygę atnešti nuo kapų
ir kiparisą šermenų,
kiaušinį, įmerktą į rūpužės kraujus,
apuoko plunksnų po nakties,
gyvatžolių, kurių Hiberija pilna
ir Jolkas — garsintys nuodais,
įsako kaulą dar išplėšt iš šuns gerklės
ir kolchų liepsnomis uždegt.
Averno vandenį jau šlaksto po namus
atsilapojus Sagana,
pastirusiais plaukais lyg jūrinis ežys
arba Laurento koks kuilys.
Be sąžinės Veja truputį atokiau,
stenėdama nuo pastangų,
į žemę rausiasi atbukusiu kapliu,
kad užkastas berniukas ten
numirtų pamažu šalia patiekalų,
keliskart keičiamų kasdien,
kol kyšos jo galva, kaip plaukiančių smakrai
iškyla virš vandens bangų.
Iš jeknų jo sausų ir kaulų smegenų
jos meilės gėrimą darys,
kai akys, įbestos į draudžiamus valgius,
galų gale jam išvarvės.
Neapolis lepus ir miestai artimi
kalbėjo, kad bemat prie jų
pritapo Folija, Arimino merga,
ištroškus vyriškos aistros,

nukeldint galinti mėnulį nuo dangaus
tesališkos gaidos sakme.
O ką Kanidija, pamėlusiais dantim
naguotą nykštį grauždama,
pasakė čia? Ir ko nesakė? „Ei Naktie,
dalyve mano reikalų,
ir tu, Diana, tylą sergstinti tada,
kai vyksta paslaptys aukų,
ateikit čia dabar! Nukreipkit nūn pykčius
į priešų trobesius visus!
Kol žvėrys slepiasi tankynių gūdumoj,
iš miego nepabudę dar,
lai kalės urgzdamos, kad juoktųsi visi,
užpuola senį pas mergas,
ištrintą tepalais, kokių išradingiau
dar savo rankom nedariau!
Bet kas gi tai? Kodėl jau veikia daug mažiau
Medėjos barbarės nuodai,
kuriais išpuikusią varžovę baudė ji —
Kreonto dukterį, kuomet
drabužis — pūliuose mirkyta dovana —
prarijo nuotaką ugny?
Juk aš neklysdama dagynų tankmėje
šaknų priroviau ir žolių:
jo patalas, kur miega, išteptas vaistais,
kad greit užmirštų meilužes.
Ehė! Jau vaikšto jis, išgautas iš kerų
žavėtojos dar gudresnės!

Aš duosiu gėrimų tau, Varai, negertų,—
oi, daug raudosianti auka! —
ir lėksi pas mane, net marsiški riksmai
tau sąmonės nebegrąžins.
Geriau išvirinsiu ir pilsiu sklidiniau
tau stiklą — vengiančiam manęs,
tada po jūromis dangus veikiau nuskęs,
o žemė tiesis viršuje,
negu iš meilės man širdis tau neliepsnos
kaip pikis rūkstančia liepsna!"
Po šito jau daugiau berniukas švelnumu
nebandė raganų ramint,
bet, tylą vis bijojęs pertraukt nelaiku,
Tiesto ištarė keiksmus:
„Nuodais negalima, gerai ar negerai,
žmonių pakreipti likimus!
Aš jums atkeršysiu, ir keršto ištarmės
jokia auka nebeatpirks!
Vos dvasią tik iškvėpsiu, pasmerktas numirt,
nakties atlėksiu vaiduokliu,
sukumpusiais nagais draskysiu veidus jums,
kaip šmėkla Vėlinių dievų,
įvaręs išgąstį į širdis neramias,
atimsiu miegą aš galop!
Minia jus gatvėse užkuls akmenimis —
nukaršusias paleistuves,

vilkai nelaidotas po kaulą ištąsys,
kapos Eskvilijų krankliai!
Ir šitą reginį tėvai lai pamatys,
deja, palikę be manęs..."

6

Kasijui Severui

Ko loji vis, šunie, be reikalo savus,
o vilką pult — toks nerangus?
Kodėl tu, jei gudrus, dar man negrasini,
nepuoli kandančio manęs?
Juk kaip molosas koks arba lakonų šuo —
geriausias draugas piemenims —
aš ginsiu per sniegus, pastatęs sau ausis,
bet kokį žvėrį iš paskos,
o tu, kurio lojimas krūmuose šiurpus,
pasviestą kąsnį aplaižai.
Žiūrėk, žiūrėk! Ragus badytis atstatau,
nes aš nenaudėliams rūstus
kaip žentas atmestas — Likambui nedoram
ar Būpalui — puolėjas jo.
Nejau kaip vaikas verksiu neatkirtęs aš,
jei kas juodais dantim įkąs?

7

Romėnams

Ir kur, pamišėliai, jūs ritatės? Kodėl
sugriebę laikotės kardų?
Mažai lotynų kraujo lieta po laukus
arba Neptūno bangose?
Ne tuo tikslu, idant Kartaginos pilis
romėnas degintų puikias
arba gatve Šventąja žengtų grandyse
britanas, neliestas lig šiol,
bet tam, kad miestas šis, kaip meldžia partai to,
nuo rankos žūtų nuosavos!
Nėr tokio įpročio tarp liūtų ar vilkų,
kad žvėrys pultų ne kitus.
Jėga apakino ar įniršis nuožmus?
Ar kaltės? Jūsų klausiu aš!
Jie tyli, o veidai išblyškę mirtinai,
apstulbęs protas virpuly...
Juk taip: privargino romėnus nelemtis
ir brolžudystės nuodėmė,
kai žemėn Remo kraujas sruvo nekaltai,
vaikaičiams tapęs likimu.

8

Senai paleistuvei

O šimtamete dvėsena, dar klausi tu,
kas aistrą silpnina many,
kai dantys tau pajuodę ir senatvė jau
vagoja kaktą raukšlėmis,
kada pasturgalis lyg karvės purvinos
tarp klubų viepiasi koktus?
Krūtinė erzina suvytusi mane,
neva kumelės koks tešmuo,
išburkęs minkštas pilvas, stypsanti šlaunis
su baisiai apkūniom blauzdom...
Laiminga būk, lai neša, laidojant tave,
didingus atvaizdus tavus,
labiau nudailintais karoliais nei viena
tegul nesigiria žmona!
Bet ko gi stoikų knygelės mėgsta vis
gulėt ant persiškų šilkų?
Mokslingi gal ne tiek sustingsta sąnariai?
Lėčiau gal gęsta geidulys?
Kadangi atstumi mane tu savimi,
reikės darbuotis kuo kitu!

9

Mecenatui

Kada, o Mecenate, gersim su tavim
už sėkmę Cezario kovų
mes švenčių cekubą didingoje pily,—
tokia Jupiterio valia! —
švilpynei suokiant giesmę barbarų derme,
o lyroms — doriškai greta?
Taip buvo neseniai, kai degančiais laivais
paspruko vadas vandenų,
grasinęs sostinei grandinėmis, kurias
nutraukė nuo piktų vergų.
Parduotas moteriai romėnų karžygys
(vėlesnės kartos ar tikės?)
ginklus ir kuoką neša, būdamas, deja,
eunucho perkreipto tarnu,
o saulė pastebi tarp karo vėliavų —
gėdingas patalų skraistes...
Čia galai apgręžė du tūkstančius žirgų,
už Cezarį pragysdami,
o priešų greitlaiviai kairiajame sparne
į uostą nuplaukė slapta.
Valio! Triumfe, skubink aukso vežimus
ir aukai karves jaunikles!

Valio, triumfe! Iš Jugurtos karo tu
ne tokį karvedį vedei,
ne toks nė Scipionas, nuo kurio narsos
Kartagina dabar — kapai,
o priešas, įveiktas ant marių ir krante,
įgijo gedulo rūbus.
Šisai gal skubina be vėjo palankaus
į Kretą su šimtais pilių
ar ten, kur Syrtos dvi, nuvargintos audrų,
arba klajoja be krantų.
Atneški talpesnes, vaikine, čia taures
ir Lesbo vyno, Chijo, pilk,
seikėk ir cekubą, kad pykinimą mums
užeinantį stabdytų jis.
Už Cezario žygius bebūgštaujant, smagu
pasaldint rūpestį Bakchu.

10

Mevijui

Šis laivas, Meviją susmirdusį nešąs,
išplaukia su lemtim bloga.
Žiūrėk tik, Austrai, kad šiurpiausia vilnimi
jį plaktum per abu kraštus.
Aptemęs Euras jam, suversdamas marias,
lai svaido irklus ir virves,

lai šėlsta Akvilonas, laužantis kalnuos
šnariąsias ąžuolo šakas,
lai naktį nesirodo kelrodė žvaigždė,
kai leistis Orionas eis.
Tegul jį viesulai nešioja smarkesni,
negu laimėjusius graikus,
kai, griuvus Pergamui, Ajantui į bures
Paladė nukreipė pykčius.
Koks prakaitas išpils tavuosius jūreivius,
kaip pats nublykši mėlynai,
nevyriški verksmai girdėsis ir malda,
rūsčiam Jupiteriui skirta,
kai Notas su lietum, per Joniją staugiąs,
kiaurymę tau prakirs dugne!
Kuomet jau džiuginsi išmėtytu grobiu
narus vingiuotame krante,
aukoti skubinsies audronašoms tada
geismingą ožį ir avis.

11

Petijui

Nė kiek man, Petijau, nemiela kurt eiles,
kaip praeity kažkada,
nes meilė pribloškė sunki,
aistra, kuri mane daugiau, negu kitus,

skatina prie paauglių
arba mergelių malonių.
Jau trečias lapkritys nupurtė išdidžias
garbanas nuo ąžuolų,
kai aš Inachiją mečiau.
Vaje, kiek plepalų sukėliau aš mieste!
Didelė gėda dabar,
griaudžiuosi pokylių anų,
kuomet verkšlenimu, atodūsiais giliais
rodžiau be žodžių visiems
esąs įsimylėjęs aš...
„Nejaugi polėkis neturtėlio skaistus
lobių negali atsvert? —
verkiau, pripuolęs prie tavęs,
vos, man įkaušus, dievas, gėdos neturįs,
vyno kaitria ugnimi
atrišo paslaptis visas.—
Jei man krūtinėje įaudrinta tulžis
taip kunkuliuoti pradės,
jog vėjams išdalys visus
nemėgstamus tvarsčius, negydančius
žaizdos,—
mano garbė atstumta
paliaus varžytis su stipriais!"
Kai visa tai rūstus išklojau prieš tave,
priverstas eiti namo,
slinkau krypuojančiu žingsniu,
deja, prie svetimų, nedraugiškų namų,—

durų stakta jų niūri
man petį laužsaid nesyk.
Nūnai aš pamilau Likiską tą, kuris
giriasi, jog švelnumu
pranokti moteris galįs.
Iš to išpainioti negali jau manęs
nei patarimai draugų,
nei priekaištai labai pikti,
nebent mergaitė vėl sugundytų daili
ar išsigražinęs koks
vaikinas su ilgais plaukais.

12

Biauriai ištvirkėlei

Ko dar geidi, moteriške, drambliams tinkama
juodnugariams?
Dovanas ko siuntinėji ir laiškus
man nuolatos — nei tvirtam, nei užkiurusia
nosim jaunuoliui?
Žymiai jautriau, negu šuo pastabusis
randa, kur slepiasi kiaulė, aš raugą užuodžiu
ir ožį,
tūnantį po pažastim samanota.
O, kaip suvytę nariai prakaituoja ir tvaikas
biauriausias

kyla iš jos, kai nemaldomą aistrą
nori skubiai nuramint,— nebemato, kur srutų klampynė,
kas krokodilo subiaurinta mėšlu...

13

Draugui

Paglemžė dangų audra šiurpulinga, Jupiterį giedrą
užstojo liūtys su sniegais.
Jūros dabar ir miškai
šniokščia žvarbaus Akvilono siausme. Pasivokim, bičiuli,
kiekvieną progą mūs dienų,
žingsniai kol mūsų tvirti,
kolei dar tinka, nebūkim senatviškai kaktą suraukę!
Torkvato konsulo laikų
vyną iš rūsio gabenk!
Kitko dabar nešnekėk: gal dievas, laimingai suklostęs,
mums būtą sėkmę sugrąžins...
Achemenidų kvapais
gera šlakstytis nūnai, Merkurijaus stygomis gera

nuo sielvartų labai sunkių
širdį pakelti aukščiau,
kaip prakilnusis Kentauras augintinį didį
ramino:
„Visų stipriausias, bet marus
deivės Tetidės sūnau,
laukia tavęs Asarako šalis, visaip išvagota
Skamandro šaltojo tėkmės
bei Simoento sraunaus.
Giją grįžimo iš ten nutraukė tau verpusios
Parkos
ir motina žydri tavęs
niekad namo neparveš.
Tad dainomis ir vynu nelaimes visas sau
palengvink —
tatai klaikiausiam liūdesy
saldžią paguodą suteiks."

14

Mecenatui

O Mecenate šviesus, žudai tu, paklausdamas
nuolat,
kodėl tingumas nerangus
mano širdies gelmėse tiek daug užmiršimo
pasėjo,
tarytum džiūstanti burna

būtų išgėrusi taurę, atnešusią miegą iš Letės:
man dievas, dievas draudžia man
jambų pradėtas eiles į užbaigtą knygą surišti,
nors giesmę tą seniai žadu.
Sako, kad Anakreontas, pamilęs samietį Batilą
kadaise itin panašiai,
verkė dėl meilės savos su kanklėm iš gaubtojo vėžlio,
dažnai — nedailinęs eilių.
Pats kančiose nūn degi! Bent džiaukis sėkme tu savąja,—
ne ką žavesnė juk ugnis
uždegė Troją. Mane gi prastuolė tik alina Frynė,
dar vieno maža jai manęs...

15

Nejerai

Buvo naktis, giedrame danguje spinduliavo mėnulis
tarp daugelio mažų žvaigždžių,
kai, apsivijusi rankom liauniau, negu ąžuolą dygų
apraizgo gebenė vingri,

priesaiką didžią dievams, ketindama juosius įžeisti,
kartojai įkandin manęs:
kolei dar būsią avim pavojingi vilkai, o jureiviams
marias kol Orionas drums,
kol Apolono plaukai garbanoti draikysis per vėją,
tol meilė degsianti abiem.
Oi, nukentėsi labai nuo įniršio mano, Nejera,
nes, jeigu Flakas vyras dar,
jis nepakęs, kad šaunesnį kasnakt įsileidus myluotum,—
supykęs lygią sau suras.
Įžeisto sykį žmogaus atkaklumas nepaisys nė grožio,
kai skausmas didelis suspaus.
Ogi ir tu, laimingesnis nūnai, pakol vaikštinėji
džiugus dėl mano nesėkmės,—
būk bandomis sau turtingas ir žemių turėki gausybę,
tegul Paktolas srūva tau,
lai neklaidina tavęs Pitagoro atgimusio mįslės,
grožiu Nireją net pranok,—

teks tau apverkti, deja, kitur nusisukusią meilę,
bet tąsyk jau šaipysiuos aš!

16

Romenams

Antrą jau amžių antai pilietinis karas kankina,
ir stengiasi pati save sugriaut Roma
Jos negalėjo anksčiau pražudyti kaimyniniai marsai,
Porsena įžūlus etruskų priešaky,
netgi Spartakas rūstus ir Kapujos noras varžytis,
pikti alobrogai nesantaikos metu,
jos nepaklupdė germanų žaliūkai pamėlusiu veidu
nei pūnų Hanibalas, pasmerktas tėvų,—
bet pražudysime mes — prakeiktojo kraujo gadynė:
laukiniai žvėrys vėl šią žemę užvaldys.
Palaikus mūsų, deja, nugalėtojas barbaras mindys,
arklių kanopomis per miestą nuaidės,

kaulus Kvirino senus, nepatyrusius vėjo nei saulės,
žarstys išpuikėlis... Kraupus bus reginys!
Kartais paklausite gal — visi ar nebent geresnieji,
kaip negandų slogių išvengti patogiau?
Kito geresnio nėra patarimo: kaip andai Fokaja
pabėgo nelemtai iš tėviškės laukų,
židinį savo namų, šventovių jaukumą palikus
šernams gyventi bei grobuoniškiems vilkams,
bėkim, kur kojos mus neša, kur veda per vandenis Notas
ir piktas viesulas nuo Afrikos krantų!
Kaip? Ar patinka? Gal kitas galėtų geriau ką patarti?
Ko delsiam kopt laivan, kol ženklas palankus?
Betgi prisiekime dar: tik tada bus neuždrausta grįžti,
kai uolos plūduriuos, iškilę iš gelmių,
skleisti namopi bures tik tuomet bus negėda, kai Padas
Matino aukštumų viršūkalnę nuplaus,
o Apeninas nugrims iškilusis į gilumą jūrų,
kai keistas geidulys sužadins žvėryse

reginį klaikų: tigres prisimeilinęs elnias sugundys,
balandė susidės su vanagu plėšriu,
liūtų palvų nebijos bičiuliaudamos bandos galvijų,
o sūrią jūrą mėgs ožys nepastovus...
Šitaip prisiekę viskuo, kas grįžimą malonų atskirtų,
visi išeikime — visa tauta svetur,
bent sumanesnė už minią dalis, o bevilčiai ir lepūs
lai tūno migyje visi nelemtame.
Tie, kam narsumo užtenka, kaip moterys liaukitės verkę,
aplink etruskų krantą lėkite tolyn!
Mūsų jau laukia palaimos kraštai, apsupti Okeano,—
salų turtingų ten ieškokim ir laukų,
kur nepurenta dirva kas metai vis atneša derlių
ir žydi neskabyta vynuogė visad,
kur, niekados neapvylęs, prigyja alyvmedžio daigas,
dabina savą medį juostanti figa,
teka medus ąžuolams iš drevių, nuo kalnų šokinėja
vandens skaidri tėkmė čiurlenančiu žalčiu.

Prie milžtuvių nevarytos susirenka ožkos ten pačios,
50 vos velka tešmenį priėdusi banda.
Meškos aplink avides kas vakarą ten neriaumoja,
o žemės įdaubos neknibžda kirminų.
61 Antkrytis joks gyvuliams nepakenkia, bandos netroškina
62 įkaitintų žvaigždynų deganti galia.
53 Daug nuostabių dar matysim dalykų: kad Euras įmirkęs
neardo liūtimis arimų niekada,
55 kad neišdegina javo derlingo suskeldėjęs grumstas,
bet viską švelnina valdytojas dievų.
Argo laivu pušiniu čia niekas nebuvo atyręs
ir niekad nežengė Medėja neskaisti,
šen raganosių laivų nei Sidono jūreiviai nesuko,
60 nei vargstanti labai Ulikso palyda.
63 Genčiai dorųjų priskyrė Jupiteris šitą pajūrį,
kai aukso laikmetį sumenkino variu.
Amžių sukaustė po to geležis, bet doriesiems pabėgti
sėkmingą kelią rodau aš — dainų žynys.

17

Burtininkei Kanidijai

H o r a c i j u s:

Keliu, keliu rankas prieš išmonę kerų!
Parpuolęs Prozerpinos požemiais meldžiu,
meldžiu nekintamu Dianos orumu,
būrimų knygomis, kurių sakmė gūdi,
nusegus nuo dangaus, nukeldina žvaigždes,—
netark, Kanidija, keikimų nelemtų,
sukutį burtų suk, pasuki atgalios!
Numaldė Telefas Nerėjo ainį juk,
nors mysų voromis žygiavo priešais jį —
išdidėlis, atsukęs ietis jam smailias.
Gedėjo moterys prie Hektoro nuožmaus,
nors buvo pasmerktas sparnuočiams ir šunims,
kuomet už Trojos sienų pats valdovas jos
Achilui kietaširdžiui apglėbė kelius.
Šeriuotas povyzas iš skrandų atšiaurių
išnėrė Odisėjo vargstantys būriai,
vėl Kirkei panorėjus: grįžo protas jų,
kalbos garsai ir buvęs veido žavesys.
Pakankamai bausmių patyriau iš tavęs,
o numylėtine jūreivių ir pirklių!
Jaunystė pralėkė, drovus raudonis jau

išgelto ant žandų, vien odos pridengtų,
nubalo garbanos nuo tavo kvepalų.
Joks poilsis manęs negydo nuo kančių —
stumiu dienų dienas, stumiu naktis, tačiau
širdies vaitojimų palengvint negaliu.
Kuo vargšas netikėjau, privertei tikėt,—
kad širdį sukrečia sabeliška giesmė
ir marsų nenijos iš proto varo mus.
Ko reikia dar? Dangau ir žeme, aš degu
labiau, negu sumirkęs Neso kraujuose
Heraklis ar galingai verdanti liepsna
sikanų Etnoje! Nejau tu, virykla
kolchidiškų nuodų, tol kaisi, kol mane
pažersi vėjų link kaip saują pelenų?
Kur galas? Kokios prievolės dar gresia man?
Sakyk! Išpildysiu visas bausmes klusniai.
Aš šimtą pasiryžęs jaučių paaukot,
jei taip nurodysi, o gal norėsi tu,
kad melą suokčiau su lyra: „Tyra —
skaisti —
klajosi tarp žvaigždžių lyg aukso šviesulys!"
Užpykę dėl sesers — Helėnės nedoros,
didysis Kastoras su broliu — meldžiami
grąžino vėl vaidilai atimtas akis.
Ir tu man beprotybę tolink,— juk gali,
o, purvo nuo mažens nemynusi namie,
ne ragana kokia, kuri devintądien
varguolių pelenus išbarsto iš kapų!

Draugingos tu širdies ir rankomis tyra,
nešiojai Paktumejų įsčiose pati
ir skalbė pribuvėja tavo gi kraujus,
kuomet pagimdžiusi stipri vėl pakilai...

K a n i d i j a:

Kam maldą man bambi į užkimštas ausis? —
nebūna net uolų jūreiviams kurtesnių,
Neptūno daužomų per žiemą vilnimis.
Idant paplitusias išjuoktum be bausmės
Kotitijas, Eroto laisvojo šventes,
ar kad po miestą tu — Eskvilijų žynys,
negavęs atkirčio, biaurotum vardą man?
Kam veltui turtinau pelignų aš senes
ir greitai veikiantį tau nuodą kam maišiau?
Bet mirtį uždelstą tau prišaukiau vis vien:
gyvenimo nemielo gausi naštą nešt,
kad vis naujų kančių sulauktum nuolatos.
Pelopo tėvas trokšta atilsio ramaus —
Tantalas, alkanas prie vaišių patiestų,
jo trokšta Prometėjas, pasmerktas kirliams,
užristi akmenį vis trokšta ant kalvos
Sizifas,— bet valia Jupiterio kita.
Norėsi tai nuo bokšto pulti iškilaus,
tai perverti krūtinę Noriko kardu,
tai kilpą negarbingą veltui po kaklu
sau nersi, liūsdamas iš sielvarto kartaus.
Aš josiu ant pečių nedraugiškų raita,

o mano užgaidoms ir žemė prasiskirs!
Nejaugi aš, kuri pajudinti galiu
stabus iš vaško,— pats ištyrei smalsumu,—
kuri atplėšt šauksmu mėnulį nuo dangaus,
lavonų pelenus pažadinti galiu
ir taurę pagamint su meilės apžavais,—
nejau raudosiu aš, jog burtų nebijai?

GIESMĖS

Exegi monumentum aere perennius
regalique situ pyramidum altius...

III, 30, 1—2

PIRMOJI KNYGA

1

Mecenatui

Mecenate, turįs protėvius karalius,
pažiba tu mana, mano ir prieglauda!
Rinkt, važiuojant ratu, dulkes olimpines
daugel kam malonu: gairė prie posūkio

rato nenuversta, palmė laimėtoji
žemės šios valdovus iškelia lig dievų.
Vienas linksmas, kada skuba jį trigubai
gerbt kviritų minia, baisiai netvyranti,

kitas,— jeigu svirne viską susipila,
ką nuo grendymo mums Libija nužeria.
Kam patinka kapliu tėvo dirvas purent,
net Atalo doviu to nesugundysi,

kad su Kipro luotu Mirtos marias kada
lyg jūreivis bailus skrostų jisai. Pirklys
išsigandęs bangų, Afriko ritamų
per Ikariją vis, pagiria poilsį

bei gimtinės laukus, bet susitaiso vėl
kiauras savo laives, skurdo nepratęs kęst.
O kai kas išsigert masiko senojo
ir patrumpint dienų tėkmę nebaigiamą

mėgsta, gulęs žaliam krūmų pavėsyje
ar kur alma vandens šventas čiurlenimas.
Daug ką žavi ragai karo stovyklose
ir trimitai skambą, motinų keikiami,

žavi mūšiai labai... Lieka medžiotojas
šaltą naktį lauke, žmoną pamiršdamas,
kai užjunta kur nors briedį skalikai jo
ar kai marsų šernai plėšo tinklų virves.

O mane prie dievų artina gebenė,
mokslo vyrų visų kaktą dabinanti.
Vėsūs gojai mane, nimfų lengvi būriai,
su satirais šoką, tolina nuo minios,

jei Euterpė vamzdžius, o Polihimnija
Lesbo stygų kanklius pradeda derinti.
Jei laikysi mane lyriniu dainiumi,
kelsiu ligi dangaus galvą išdidžią aš.

2

Augustui

Jau užtektinai visagalis tėvas
siuntė mums sniegų ir krušos ledinės,
plaštaka rausva į šventyklą trenkęs,
gandino miestą,
gandino šalis, kad sugrįšią metai,
Piros apverkti dėl keistų baisybių,
kai gelmių gyvius aukštumų apžvelgti
ginė Protėjas,
keteras klevų kai apniko žuvys,
kur mokėjo rast tik balandžiai būtį,
o virš jų šakų, nusigandę jūros,
plaukiojo stirnos.
Tiberio bangas įnirtingas matėm
virstant atgalios nuo Etruskų kranto,
kad nusiaubtų čia su karalių rūmais
Vestos šventovę,
kai pakilo baust už dejonę Rėjos
vyras jos, kuris, nepaklausęs netgi
viešpaties dievų, per toli užtvindė
kairįjį krantą.
Dėl tėvų kaltės negausus jaunimas
veikiai sužinos, kad piliečiai mūsų
aštrino kardus ne rūstiesiems persams,
bet brolžudystei.

Kokį dievą šauks į pagalbą liaudis
kraštui griūvančiam? Ir mergelės tyros
kokią maldą tars, jei mažiau giesmių jų
Vesta beklauso?
Kam Jupiteris patikės nuplauti
pėdsaką kaltės? O ateik, maldaujam,
spindesį pečių po migla pridengęs,
mūs Apolone!
Gal norėsi tu, Kupidono motin,
Juoko lydima su šypsniu ateiti?
Gal į užmirštą palikuonių gentį
vėl atsigręši,
tėve, per ilgai rungtimis maitintas:
tau kovos šūksmai ir šalmai patinka,
marsų karžygys, nužvelgiąs grėsmingai
kruviną priešą.
O gal tu, sūnau geradarės Majos,
virtęs be sparnų jaunuoliu ant žemės,
leidi, kad tave čia visi vadintų
Cezario rykšte?
Grįžki kuo vėliau į Olimpą vėlei,
dar ilgai pabūk su Kvirino liaudim,
vėjo dvelkimu nenuskrisk bematant,
mums prasikaltus!
Čia verčiau norėk didelių triumfų,
čia pirmuoju būk ir vadinkis tėvu,
medams čia neleisk jodinėt be baimės,
Cezariu tapęs!

3

Vergilijaus laivui

Lai dievaitė, stipri Kipre,
lai Helėnės dvyniai, spindintys
žvaigždėmis,
ir gimdytojas viesulų,
bepalikdamas dvelkt vieną tik Japigą,

taip, o laive, tau padeda,
kad Vergilijų vėl Atikos krantuose
sveikutėlį iškeltumei —
patikėtąją tau pusę manos širdies!

Kietas varis ar ąžuolas
buvo to širdyje, kas įsidrąsino
pirmas lūžtantį luotą siųst
į rūstybę bangų, kas nepabūgo ten

vėtrų, grumtis supuolusių,
nei hiadų niūrių, nei su lietaus siausmu
Noto — Adrijos tvarkdario,
kurs sušiaušti gelmes ir nuramint gabus.

Ar begąsdino tą mirtis,
kas bangų baidykles matė be ašarų,
matė jūrą įaudrintą
ir prakeiktas uolas — Akrokeraunijas?

Dievas, viską pramatantis,
veltui dalė žemes nuo vandenų rūsčių,
jei laivai nedorieji nūn
plauko virš gilumų, mums nelytėtinų.

Išmėgint drįsdama bet ką,
trumpaamžių gentis braunas, kur
uždrausta.
Pats Japeto drąsus sūnus
davė ugnį žmonėms per nelabas klastas.

Vos iš eterio menių taip
ugnį pavogė jis, užgulė tuoj žemes
drugio priepuoliai ir džiova,
o mirties nelemtis, buvusi tolima,

lėtą žingsnį paspartino.
Bandė Dedalas tirt tuštumą erdvėse
ne žmonių giminės sparnais;
Acherontą stropus Herkulis užgrobė.

Nėr mirtingiems jokių kliūčių;
net į dangų įkopt geidžiame mes kvaili,
betgi, kai nusikalstam vis,
rūstų žaibą padėt kliudom Jupiteriui.

4

Sestijui

Tirpsta žvarbioji žiema, pavasariu
vėl Favonui dvelkiant,
laivus nuo kranto vilktai traukia veikiai.
Kūtė galvijų daugiau nebedžiugina
nei ugnis artojo,
baltai šarmoti lankos jau nustojo.

Savo šokius Venera vėl pradeda
prieš mėnulį vaiskų,
aplink ją Gracijos ir nimfos vaikšto,
kojom į žemę dermingai trepnodamos,
kol degąs Vulkanas
kiklopų kalvę žiūrinėja seną.

Mirtomis dera nūnai žaliuojančiom
sau papuošti galvas
arba gėlėm, kuriom atgijo kalvos.
Pridera nūn šiluose ūksminguose
Faunui nešti auką —
ożelį ar ėriuką pageidautą.

Beldžias vienodai į lūšną neturtėlių
ir karalių pilį
mirtis išblyškus... Sestijau iškilęs,

puoselėt tolimą viltį gyvenimas
draudžia mums trumpasis:
apsiaus tave tamsa, nebūtos dvasios,

dievo Plutono buveinė netikusi,
kur, įžengęs sykį,
puotos vadu garsėti nemanyki;
ten nežavės ir Likidas išlepintas,
kurs, vaikinų širdis
lig šiol viliojęs, greit mergaites virkdys.

5

Pirai

Koks gražuolis tave, Pira, po rožėmis,
pats aliejais kvapniais visas suvilgytas,
glosto meilės paunksnėj?
Kam geltonas kasas pini,

nors nesi dabita? Oi, nepritýręs verks
daugelsyk per tave, kai nusigręš dievai,
ir stebėsis, pakliuvęs
po juodais viesulais, tasai,

kas myluoja dabar, saule vadindamas,
kas galvoja, kad tu — niekieno ir meili,
sukto vėjo nematęs.
Vargšai, kam — nelytėta tu!

Žodžiai mano aukos šventnamio sienoje
rodo, kad drabužius, permerkęs audrose,
jau esu pakabinęs
jūros dievui pagarbinti.

6

Agripai

Kad narsus tu esi priešų malšintojas,
kam besmogtų karys tavo rikiuotėje
ant žirgų ar laivais, Varijus aprašys —
aras epo meoniško.

Aš, Agripa, nei to dėstyti nebandau,
nei Achilo veržlaus pykčio tulžingojo,
nei Ulikso gudraus klystkelių per marias,
nei Pelopo rūsčių namų,

nes per silpnas esu užmojams dideliems:
draudžia lyros taikios mūza valdinga man
dėl gabumų stokos menkinti nekukliai
garsų Cezarį ir tave.

Kas vertai apdainuos Marsą, apkaustytą
kieto plieno rūbu, ar sudulkėjusį
Merioną kare? Kas Diomedą girs,
per Paladę sudievintą?

Mes puotas ir kovas, kai vaikinus nagais
merguželės užpuls įsismarkavusios
apdainuosim, laisvi ar pamylėję ką
ne perdaug lengvapėdiškai.

7

Munacijui Plankui

Giria Efesą kai kas, Mitilėnę ar šaunųjį Rodą,
mūrus Korinto prie dvigubų marių,
Bakcho gimtuosius Tebus, Apoloną,
garsėjantį Delfuos,
ar slėpiningą Tesalijos Tempę.

Kito troškimuos tėra,— nepaliaujamą giesmę
sudėjus,
šlovinti miestą tyrosios Paladės
ir, nusiskynus bet kur, alyvomis kaktą
sau puošti.
Tūlas, Junonę pagarbinti geidęs,

Argą, tėvynę žirgų, ir Mikėnų turtus
apdainuoja...
Mano gi sielos nejaudina šitiek
Lakedemonas kantrus nei Larisos derlingoji
žemė,
kiek Albunėjos aidinga buveinė,

kiek Anijenas sraunus ir ošiantys Tiburo gojai
bei upeliūkščių gaivinami sodai.
Kaip neretai nuo dangaus apniukusį debesį varo
karštas pietys ir lietaus nebeduoda,

lygiai, o Plankai, ir tu protingai mokėki užbaigti
savo gyvenimo liūdesį sunkų
vyno saldžiąja taure, kai vėliavos karo stovyklų
laiko tave ar laikys pavėsinga

Tiburo tavo ūksmė. Salaminą palikdamas Teukras,
smilkinius, Bakcho kaitros sudrėkintus,
sau jovarų vainiku apipynęs, į liūdną palydą
sakoma šitaip kadaise prabilęs:

„Kur mus bevestų lemtis, už gimdytoją mano geresnė,
eisim visi, o draugai ir bičiuliai!
Jums nusiminti nėr ko, kol Teukras globoja ir veda,
nes Apolonas tvirtai pažadėjo,

kad naujoje šalyje dvipusiškas bus
Salaminas.
Vyrai narsieji, nelaimių patyrę
daug sunkesnių su manim, vynu
numalšinkite gėlą,
ryt vėl išplauksim į atvirą jūrą!"

8

Lidijai

Lidija, man sakyki,
ak, vardan dievų, ko skubi
tiek aistromis išsekint
Sibarį, jog paliko
saulės aikštę jis — nebijąs
nei spindulių, nei dulkių.

Raitelis jau subrendęs,
ko nejoja jis su draugais,
ko brizgilais dantytais
galų žirgų netramdo?
Ko jis bijosi prisiliest
Tiberio gelsvo, ko jis

vengia labiau aliejų,
nei angies kraujų mirtinų?
Nuospaudų nėr ant rankų —

mėlstančių, kur turėjo
jis — visad garsus tolimais
ieties ir disko svydžiais?

Ko pasislėpęs tūno,
kaip, anot sakmės, laukdama
Trojos graudaus žlugimo,
slėpė Tetidė sūnų,
kad negriebtų jo pražūtis,
vyrų drabužį dėvint?

9

Vyno pilstytojui

Matai Soraktas, skendintis po sniegu,
baltuoja visas, o linkdami miškai
vos naštą kelia, sraunios upės,
geliančio speigo suspirtos, stovi.

Sumažink šaltį, malkų į židinį
daugiau pridėjęs, ir sklidiniau pasemk
sabinų vyno keturmečio,
o Taliarche, atmušęs bosą.

Dievams tvarkyti kitką tu perduoki:
vos jie numaldė jūroje verdančius
siaubingus vėjus, tuoj paliovė
topoliai ir kiparisai ošti.

Ką neš rytojus, venk pasitikslinti.
Kiekvieną dieną, duotą likimo tau,
pridėk prie pelno ir neniekink
meilės svaigios nei dainų, vaikine,

žilumas jauno kol nesuraukšlino.
Dabar aikštynuos, Marso lauke buvok,
o naktį švelnios pašnabždėlės
sutartą valandą lai kartojas.

Lai bus tau mielas, viską išduodantis
mergaitės juokas prieglobsty nuošaliam
ir įkaitas, iš rankų čiuptas
ar nuo pirštelio lengvai numautas.

10

Merkurijui

O Atlanto tu iškalbus vaikaiti,
tu, kuris žmonių dar laukinį būdą
lavinai garsais ir gražios palestros
įpročių mokei,
garbinsiu tave — nemirtingų šauklį
ir Jupiterio, išradėją lyros,
mokantį paslėpt bet kurį dalyką,
vogtą dėl juoko.

Bardamas tave atšiauriai — dar vaiką,
kad grąžintum jam nuvarytus jaučius,
ėmė pagaliau Apolonas juoktis,
iečių netekęs.
Ir Priamas pats, kai paliko Troją,
lenkė stovyklas išdidžių Atridų,
lenkė apsukriai tesaliečių laužus,
tau vadovaujant.
Tu vėles dorų į dausas vedžioji,
aukso lazdele tu valdai šešėlius,
nes dievams esi malonus aukštiesiems
ir požeminiams.

11

Leukonojai

Leukonoja, neklausk,
kokią dievai pabaigą skirs abiem,—
to žinot nevalia!
Ir skaitmenų tu babiloniškų
burtams jau nedėliok!
Daug bus geriau, kas benutiks,— iškęst,
ar daugiau dar žiemų
teks pragyvent, ar paskutinę mums
duos Jupiteris tą,
kur bangomis taško marias nūnai
į Tirėnų uolas.

Tad susiprask, vyną seikėk, nutrauk
ilgą giją vilčių,
nes dar pabėgs, kol šnekučiuojam mes,
amžius mūs pavydus:
nūdieną griebk,— daug nesikliauk kita!

12

Mūzai

Kokį vyrą vėl ar herojų garbint,
tu, Klijo, imies švilpyne ar stygom?
Dievą gal, kurio pakartos dar vardą
aidas išdykęs
ant vėsių šlaitų Helikono aukšto,
Pindo gūbriuose, ant ledinio Hemo,
kur miškai visi, pakerėti dainiaus,
sekė Orfėją,
motinos menu sustabdyt pajėgų
sūkurius vandens ir greituosius vėjus,
gebantį klusniai skambiabalsėm stygom
ąžuolus vesti?
Ar galiu anksčiau aš dainuoti kitką,
o ne šlovę tam, kurs dievus ir žmones,
vandenis, žemes ir visatą maldo
valandą skirtą?
Nėr už jį dabar galingesnio dievo,
nėr nė panašaus, kad greta stovėtų,

bet po jo šlovės garbingiausią vietą
laiko Paladė,
mūšiuose smarki. Ir tave, o Bakchai,
kaip galiu pamiršt, ir miškų mergelę,
vengiamą žvėrių, ir siaubingą Febą,
šaudantį taikliai?
Dar Alkidas bus apdainuotas šičia,
Ledos sūnūs du — viens kariauti mėgęs,
kitas lenktyniaut: vos žvaigžde nušvinta
jiedu jūreiviams,
tolsta nuo uolų įsiūbuoti vandens,
vėtros tyla tuoj ir dangus giedrėja,
keteros bangų nebelūžta baisiai,
jiems panorėjus.
Romulą po jų ar taikumą Numos,
ar Tarkvinijaus įžūliąsias rykštes
man minėt pirmiau, ar kilnaus Katono
mirtį garbingą?
Regulą didžiai giesmėje pagerbsiu
ir Fabricijų, prakilniuosius Skaurus,
Paulių, kurs oriai pasirinko mirtį,
apsuptas pūnų.
Kurijus, plaukų nesikirpęs niekad,
tapo toks narsus ir Kamilas irgi,
skurdą kęsdami, paveldėję sklypą
tik pragyventi.
Kyla paslapčia it kamienas medžio
plintanti šlovė įžymaus Marcelo,

Julijų žvaigždė tarp mažų žvaigždelių
mėnesiu švyti.
Tėve, kurs esi iš Saturno kilęs,
kurs gentis valdai,— tau likimo lemta
Cezarį globot: lai antruoju būna,
tau viešpataujant.
Ar jisai varys numalšintus partus,
Lacijui aršius, ar serus ir indus
iš rytų krantų, sau triumfą pelnęs,
ves nugalėtus,
jis teisus valdys už tave pasaulį:
pats tu vežimu sau kratyk Olimpą
ir ugnies žaibus nedoriesiems laidyk
negailestingai.

13

Lidijai

Kai tu, Lidija, pagiri
rausvą kaklą, rankas Telefo vaškines,
vai, užverda many tada
iš piktumo tulžis, baisiai įtūžusi.

Temsta protas bematant man,
blykšta veido spalva, skruostą suvilgina
nuriedėjus drėgmė, kuri
greit išduoda, kokia graužia mane ugnis.

Aš siuntu, kai aplaisto tau
skaistų petį vynu besigrumią bernai,
kai jaunuolis įaudrintas
tau ant lūpų žymes įkremta dantimis.

Jei klausytum labiau manęs,
tu nedėtum vilčių, kad amžinai mylės
tas, kas saldųjį bučinį
žeidė, kur nektaru patepė Venera...

Daugel kartų laimingi tie,
ką surišo ryšiai nebenutrūkstantys,
kam graudi nevilties rauda
meilės nesuardys ligi mirties dienos!

14

Respublikos laivui

Neš, o laive, tave vėl į marias atgal
bangos,— ką tu darai? Uostą tvirtai laikyk!
Negi tau nesimato,
kad be irklų abu kraštai,

kad pietų viesulai stiebą įlaužė tau
ir dejuoja kylys, o be suvaržymų
tavo dugnas vos laiko
smarkų jūros bangomūšį?

Jau nei burių sveikų, nei tu turi dievų,
kad nelaimės metu šauktis galėtum jų.
Nors kilme tu didžiuojies,
Ponto girių pušie ori,

nors garsėji vardu, nieko neduodančiu,
bet jūreivis bailus netiki raižiniais
laivo nosyje. Vėjams
tu netapk žaisleliu, žiūrėk!

Tu, kuris neseniai pykinai įkyriai,
o dabar manyje sukeli nerimą,
venki jūros platybių
tarp Kikladų išgarsintų!

15

Pariui

Kai klastingas piemuo vežėsi per marias
sau Helėnę laivu — svetį vaišinusią,
vėjams pūsti greitiems liepė Nerėjas baigt,
kad prabiltų lemtim rūsčia:

„Su nelaimės lemtim išplaukei į namus,
prieš kuriuos su kariais Graikija atžygiuos,
nes prisiekusi bus tau vestuves sugriaut
ir Priamo senas valdas.

O, kiek prakaito lies vyrai ir jų žirgai!
Kiek mirčių tu neši genčiai dardaniškai!
Jau Paladė ratus, šalmą ir skydą sau
ruošia, įniršiu degdama.

Nors, Veneros globa daug pasikliaudamas,
ilgas garbanas sau klostysi bei lyra
taikiai kursi dainas, moterų mėgstamas,
nors žmonos patale strėlių

tu mėginsi išvengt — Knose nusmailintų —
ir Ajanto, kuris priveja greit bėglius,
bet į dulkes, deja, plaukus žavėtojo
tau vis vien susitept reikės.

Ar Laerto sūnaus — siaubo tavos genties
ir nuo Pilo krantų Nestoro nematai?
Graso Teukras narsus, iš Salamino, tau
ir Stenelas, gerai gebąs

pats kovoti, be to, arklius valdyt mitrus,
jeigu reikia kada. Ir Merioną tu
dar pažinsi, tavęs, tėvą pranokdamas,
ieško piktas Tididas jau.

Tartum elnias, kuris želmę pamiršta tuoj,
kai pamato vilkus slėnio kitam krašte,
tu, lepūne, nuo jo bėgsi uždusdamas,
nors ne taip pažadėjai jai.

Tik Achilo laivai, baisiai įpykinti,
Trojos žūtį nutęs — miesto ir moterų,
bet po dešimt žiemų frygiški rūmai jos
degs achajų ugnies gaisre."

16

Atšaukimas

O, dailią motę stelbianti dailumu,
paskirki jambams mano įtūžusiems
bet kokią bausmę: mesk į ugnį
ar nuskandink į marias audringas.

Nei Dindimenė, nei Apolonas tiek
netemdo proto Delfų maldautojams,
nei Bakchas, nei skardusis varis,
kai koribantai daužyt jį ima,

kiek mus rūstybė: Noriko ašmenys,
įnirtę liepsnos, jūros smarki grėsmė
ir pats Jupiteris sugriaudęs
jos nesustabdo bilsmu grėsmingu.

Juk girdim šnekant, kad Prometėjas dar,
po žiupsnį molio imdamas iš visur,
į mūsų tulžį sutalpino
aršią pasiutusio liūto jėgą.

Tiestui pyktis atnešė pražūtį
ir davė dingstį, kad dideli galop
sugriūtų miestai ligi žemės,
o pasipūtę kareivos priešų

suartų arklais mūrų jų liekanas.
Sušvelnink širdį! Juk ir mane tada
įtūžusį į jambų srautą
stūmė audringas širdies karštumas

jaunystės metais. Nūn aš pakeist geidžiu
į švelnią dainą savo keiksmažodžius,
kad taptum vėl širdies man draugė,
kai atvirkščiai padainuosiu viską.

17

Tindaridei

Dažnai į mūsų gaivų Lukretilą
Likėją keičia Faunas vikrus, dažnai
nubaido darganą ir kaitrą
vasarą nuo ožkytėlių mano.

Toli nuklysta, rinkdamos po šilus
čiobrelį kvapnų ir putinų kerus,
pakvipusio jaunikio žmonos,—
nei žalsvaodžių roplių nebijo,

nei Marso vilko paiso mekentojos,
kai, Tindaride, tau švilpyne švelnia
dainuoja slėniai prie Ustikos
ir apvalių akmenų pašlaitė.

Dievams patinka mano uolumas jiems
ir mano mūza,— sergsti todėl mane.
Tau šičia iš Gausybės rago
kaimo malonės pabirs turtingos,

čia slėnių toliuos net po Kalės žvaigžde
kaitros išvengsi, anakreontiškai
čia tarsi, kaip mylėjo Kirkė
ir Penelopė tą patį vyrą.

Čia Lesbo vyno taurę nekenkiančią
pavėsy siurbsi, niekad kovot nepuls
Semelės Bakchas čia ir Marsas.
Čia įžūlaus nebijosi Kyro,

kurio tu saugais, kad nekantria ranka
nesmogtų skaudžiai jo nebemylinčiai
ir tau neplėšytų drabužių
nei nekaltų nuo galvos vainikų.

18

Kvintilijui Varui

Varai, medžių kitų
tol nesodink Tiburo dirvose
prie Katilo pilies,
kol neprigys vynuogė ten šventa.
Juk blaiviems pernelyg
dievas visad viską pasunkina,
nes netolsta nuo jų
niekaip kitaip rūpesčių graužatis.
Kas išgėręs minės
vargą veikiau ar sunkumus karų,
o ne, Bakchai, tave
ir ne tave, meilės globotoja?
Kad saikingų ribų
vyno džiaugsmuos niekas neperžengtų,
mus kentaurų kova
perspėja nūn, nes susikibo jie
su lapitais girti;
perspėja mus trakiškas svaigulys,
kai aistrų apimti,
neskiria jie, kas padoru, kas ne.
Tau nenorint, retai
šauksiu tave, o Basarėjau mūs,

ir nekelsiu aikštėn
aš paslapčių, vykstančių šen bei ten
po lapijos skraiste...
Ragą slopink iš Berekintijos
ir timpanų dūžius:
kyla per juos mūsų savimeilė
ir puikybė tuščia,
baisiai aukštai galvą užrietusi,
o plepi paslaptis
stiklo skaidraus gauna pavidalą.

19

Meilės tarnams

Kupidono gimdytoja
ir Semelės sūnus su linksmuole Valia
man įsako atgręžti vėl
savo širdį aistroms, jau pasibaigusioms.

Dėl Glikeros žavios degu,
nes ji Paro akmens stelbia spindėjimą,
dėl meilumo drąsaus degu
ir jos veido, kuris žvelgiant kaskart kitoks.

Skuba, Kiprą palikusi,
pas mane Venera ir nebeleidžia man
skitų ar išdidžių arkliais
partų nė paminėt — to, kas neliečia jos.

Šen velėnų gyvų, tarnai,
dėkit šen želmenų ir smilkalų kvapnių,
jauno vyno dar dubenį:
gal mielesnė ateis, auką priėmusi.

20

Mecenatui

Gersi po nedaug tu sabinų vyną —
pigųjį, kurį pastačiau, užlydęs
graikiškam inde, kai teatras plojo
tau, Mecenate,
raiteli garsus,— o linksmasis aidas
skardą tos šlovės prie gimtosios upės
ir viršum oraus Vatikano kalno
dar pakartojo.
Cekubo stipraus ir grynos išgersi
Kalijų drėgmės: nei Falerno uogos
man nedrums taurės, nei kurias sirpina
Formijų kalvos.

21

Apeigų chorams

Nūn Dianą vardu šaukite, tyrosios,
o berneliai jauni — Kinto gauruotąjį
ir Latoną, godotą
galingiausio Jupiterio!

Jūs, mergelės,— upes mėgstančią ir šilus,
ar jie dunkso kur nors Algido kalnuose,
ant tamsaus Erimanto
ar ant Krago žaliuojančio,—

vyrai — savo daina Tempę pašlovinkit,
Delo salą taip pat, Febą pagimdžiusią,
dievą, turintį lyrą
ir greta ant peties strėles!

Karo ašaras jis, marą ir badmetį
nuo romėnų tautos, Cezariui vedant ją,
į britaną ir persą
kreips, sujaudintas jūs maldų.

22

Aristijui Fuskui

Kam ramių dienų neužtemdė kaltės,
maurų iečių tam nereikės nei lanko,
nei strėlių naštos su smaigais nuodingais,
Fuskai, žinoki,—

ar keliaus jisai per banguotas Syrtas,
ar stačiais kalnais atšiauraus Kaukazo,
ar toli rytuos, kur Hydaspas laižo
pasakų krantą.

Juk manęs taip pat nepakliudo vilkas,
kai perdaug toli po sabinų mišką,
klaidžioju laisvai ir Lalagę savo
giedu beginklis.

Tokio baubo man dar nėra pagimdę
Daunijos narsios ąžuolynai platūs
nei Numidijos dykuma sausringa —
liūtų tėvynė.

Dėk mane tenai, kur pliki dirvonai
vasaros dvelksmu negaivina medžių,
kur Jupiteris krušomis kamuoja
pakraštį žemės,

dėk po vežimu priartėtos saulės,
kur jokių namų nebestato šalys,—
aš ilgėsiuos ten tik Lalagės šypsnio,
mielo jos žodžio.

23

Chlojai

Tu sprunki nuo manęs, Chloja, neva jauna
antilopė, kalnuos ieškanti motinos
ir vėjelio ar miško
be prasmės vis pabūgstanti.

Vos pašiurpsta kur nors, žengiant pavasariui,
medžio lapas judrus, vos tepajudina
driežas gervuogių krūmą,
tuoj ir sudreba jos širdis.

Juk sekioju tave negi it tigras koks
ar getulų plėšrus liūtas, suėst norįs?
Jau nuo motinos tolki,—
vyro laikas atėjo tau.

24

Vergilijui

Negi gėda liūdėt tokio brangaus asmens?
Negi skausmo per daug? Graudžią giesmę
įkvėpk,
Melpomene, kuriai balsą nepaprastą
tėvas suteikė su lyra!

Amžių miegas slogus gaubia Kvintilijų...
Kur Kuklumas suras kitą prilygstantį,
Tikimybė tyra — Teisės tikra sesuo
ar Teisybė apnuoginta?

Daug dorųjų apverks mirtį nelauktą jo,
bet labiau už kitus tu, o Vergilijau.
Veltui melsi dievų savo Kvintilijaus —
vai, ne tam patikėto jiems.

Jei Orfėją, kurio medžiai klausydavo,
tu pranoktum švelniu stygų kankliavimu,
jau negrįžtų atgal kraujas į širdį to,
ką bent sykį Merkurijus

į šešėlių voras nuginė su virbu,
nes nelengva išmelst raktą lemties iš jo.
Liūdna, bet kantrumu pernešti tai lengviau,
ko pakeist nebegalima.

25

Lidijai

Daug rečiau dabar uždarytus langus
kumščiais atkakliais tau jaunimas daužo
ir sapnų tavų nebetrikdo, durys
slenkstį privėrė,

kur anksčiau dažnai sukinėjos vyriai
ir labai lengvai. Vis mažiau tau girdis:
„Lidija, nejau tu gali miegoti,
šalty man žūstant?"

Skersgatvy nykiam išdidžių meilužių
senė kada nors verkdama ieškosi,
šėlstant vis labiau per bežvaigždę naktį
Trakijos vėjui.

Karštas ilgesys ir aistra laukinė,
kurstanti eiklių kumelaičių siutą,
kepenis tavas iškankins lig skausmo,
jog aimanuosi,

kam jauni džiaugsmus padabint tenori
gebenėm žaliom ir tamsiąja mirta,
o sausus lapus atiduoda Eurui,
lydinčiam žiemą.

26

Mūzai

Pamėgęs mūzas, vėjams akiplėšoms
paliepsiu nešti baimę ir sielvartą
į Kretos jūrą: man nerūpi,
kas neramina ledinio kranto

valdovą šiaurėj nei Tiridatą kas
išgąsdint gali. O, skaidrumu versmių
kuri džiaugies, saldi Pimplėja,
Lamijui mano nupink vainiką

iš lauko puokštės,— juk be tavęs nedaug
šlovės suteiksiu! Stygomis naujomis
ir tau, ir tavo sesėms dera
Lesbo dainavimą jam paskirti.

27

Vyno draugams

Kovoti kaušais, džiaugsmui nukaldintais,
tik trakai pratę. Liaukitės barbarų
kartoję būdą, drovų Bakchą
nuo kruvinų sulaikykit riaušių!

Deglams ir vynui kliudo paklaikusiai
rytų kinžalas. Riksmą begėdišką
tuojau maldykite, bičiuliai,
ir parymokit, nekėlę rankų!

Ir man išgerti siūlote su jumis
stipraus falerno? Lai pasisako tad
Megilos brolis, kokios strėlės
atneša laimę, o kokios žudo!

Nekyla noras? Betgi negersiu aš
kitokia kaina. Ir Venera kassyk
tave ne ugnimi gėdinga
degina, bet visados tu kaltas

kilniom glamonėm. Ką suradai, sakyk
į ausį drąsiai! O, kokiose blaškais
Charibdės žiotyse, varguoli,
vertas kentėti oresnę liepsną!

Koks dievas gelbės, koks užkalbėtojas
arba žiniuonė — burtais tesališkais?
Iš trigubos Chimeros pinklių
su Pegasu tu vargu ištrūksi...

28

Skenduolio malda

Laiko, Archytai, tave, išmatavusį žemę ir jūras,
net smilteles nesuskaitomas tyrų,
smėlio skurdus kauburys, Matino pajūry supiltas.
Nieko negelbsti, kad tu tyrinėjai
rūmus erdvių išlakius ir mirtingomis galiomis proto
jų apibėgai apvalųjį skliautą.
Mirė Pelopo tvėrėjas, dievų puotose dalyvavęs,
mirė Titonas, nukeltas į orą,
mirė ir Minas, kuris net Jupiterio godą žinojo.
Tartare tūno, į Orką sugrįžęs
antrąjįsyk Pantoidas, nors, skydą nuo sienos nusegęs,
Trojos paliudijo amžių ir skelbė,

kad gedulinga mirtis sunaikina tik odą ir kaulus,—
buvęs, anot pabylojimų tavo,
tikras žinovas gamtos. Mums naktis juk vienintelė gresia,
vienas ir takas į mirtį nužengti.

Furijos Marsui rūsčiam pasidžiaugt atiduoda ne vieną,
žudo jūreivį godus vandenynas,
senių gausėja kapai ir jaunimo kartu, Prozerpina
jokio žmogaus neaplenkia įnirtus.

Notas ilirų bangom ir mane apipylė smarkusis,
kurs Oriono leidimąsi lydi.
Tu gi, jūreivi, nevenk bent žiupsnelį keliaujančio smėlio
ant nepalaidotų kaulų užberti,

būk neperdaug pavydus! O po to, lai sau gąsdina Euras
prie vakarinių krantų, lai išvarto
giriąVenuzijos ten, bet tavęs nepakliudo, lai prekių
pažeria, kur begalėdamas, gausiai

tėvas Jupiteris tau ir Neptūnas, Tarento
globėjas.
Gal nesvarbu, kad žalos padarysi
savo vaikams nekaltiems, dėl kurios
nukentės jie netrukus?
Gresia nelaimė ir tau, už puikybę

laukia pelnyta bausmė: nepaliks neatlygintos
maldos,
tau atgailavimas joks nepagelbės.
Norint labai tu skubi, neilgai tesugaiši,—
užpilsi
smėl'o trissyk ir galėsi keliauti...

29

Ikcijui

Arabų lobiai knieti, o Ikcijau,
jei aršų žygį Sabai skubiai rengi,
kurios karalių dar nebuvo
niekas įveikęs, jei kaldai pančius

siaubingiems medams? Betgi kuri vergaus,
jaunikiui žuvus, barbarė mergina?
Kurį kvapniais plaukais jaunuolį
drįsi statyti prie vyno kaušo,

jei moka šauti serų strėles jisai
iš tavo lanko? Kas išsitars po to,
kad Tiberis negrįš ir srautai
kad neparplauks atgalios į kalnus,

kai tu, pripirkęs knygų Panaitijo,
Sokrato namą visą turėdamas,—
skubi į šarvus juos iškeisti,
nors pažadėjai kažką geresnio.

30

Venerai

Valdanti Knide ir Pafe, Venera,
savo Kiprą mesk ir į dailią menę
greitai atskubėk, smilkalams Glikeros
rūkstant gausingai.

Lai sūnus kartu karštakraujis skuba,
lai ir Gracijos — nusijuosę juostas,
lai Merkurijus ir liūdna be meilės
skuba Jaunatvė.

31

Apolonui

Ko dainius meldžia iš Apolono sau,
ko prašo, vyną liedamas iš dubens
jo garbei šviežią? Ne gausingo
nori Sardinijos dirvų javo,

ne jaučių aibės karščiuos Kalabrijos,
ne gelsvo aukso, kaulo iš Indijos,
ne dirvų dirbamų, kur graužia
Liris ramus sruvimu taikingu!

Peiliu lai geni vynuoges tie, kuriems
likimas lėmė, kad apkūnus pirklys
ištuštintų auksinę taurę
vyno, įgyto už sirų prekę,

dievams įtikęs, nes per metus trissyk
Atlanto gelmę perplaukė be bausmės.
Mane cikorija maitina
ir dedešva su alyvų uogom.

Sūnau Latonos, tuo, ką turiu, man leisk
sveikam naudotis, mąstymo duok blaivaus,
neduok biaurios senatvės tęsti,
kai nebetekęs jau būsiu lyros.

32

Savo lyrai

Mes jau kviečiami! Jei šešėly kūrėm
mudu šį bei tą, kas galės išlikti
bent kelis metus, nūn lotynų giesmę,
lyra, pradėki!

Lesbo vyras tau sustygavo dermę,
buvęs atšiaurus per karus, bet tarpais,—
ypač kai labai įsiūbuotą laivą
rišo prie kranto,—

Bakchą dainose ir Venerą gyręs,
sūnų jos, kuris visados ją lydi,
bei juodais plaukais ir juodom akelėm
Liką gražuolį.

O, džiugi dievams puotose Olimpo
Febo puošmena, maloni paguoda
vargo ir skausmų, pagarbiai kreipiuosi,
lyra, tavęspi!

33

Albijui Tibului

Dėl Glikeros per daug, Albijau, neliūdėk,
jos žiaurumą užmiršk ir nedainuok gailių
jai elegijų tu, kai po visų žadų
jaunesniu ji susižavi.

Likoridė, visus žavinti kaktuke,
myli Kyrą karštai, Kyras palinkęs gi
į Foloją labiau, bet iš Apulijos
vilką avys pamils veikiau,

nei Foloja priims biaurų vyliotoją.
Taip Venerai smagu, vis pasityčiojant,
tuos, kurie mintimis nedera nei grožiu,
pančiot vario grandinėmis.

Ir mane, kai buvau gundomas šaunesnės,
vien Mirtalė prasta laikė apglėbusi,
daug smarkesnė, negu Adrijos vandenys
prie Kalabrijos įlankos.

34

Sau pačiam

Dievų gerbėjas būdamas neuolus,
pripratęs lenktis protui beprotiškam,
aš klydau, o dabar man tenka,
burę pakreipus atgal, sugrįžti

į seną kelią, nesgi Jupiteris,
dažniausiai ugnį mirgančią trenkdavęs
iš debesio, nūnai per giedrą
griausmo arkliais nudardėjo
greitai,—

nuo to suvirpo žemė ir vandenys,
šiurpaus Tenaro olos nekenčiamos,
net Stigas ir Atlanto toliai.
Dievas norėdamas gali mažą

didžiu paversti, žymų sumenkinti,
parodęs ydas: šiurkščiai nušvilpusi
lemtis čia nukelia karūną,
bet su džiaugsmu ją kitur užmauna.

35

Fortūnai

O deive, jaukų valdantį Antiją,
kuri iškelti iš apačių gali
mirtingą žmogų ir paversti
šermenimis jo triumfą didų,

tau maldą skiria rūpesčių kupinas
laukų artojas, viešpatę vandenų
tave vis mini, kas mėgina
plaukti bitinų laivu pro Kretą.

Klajoklis skitas, dakai plėšikiški
ir miestų gentys, Lacijus išdidus,
tavęs rytų karalių žmonos
ir purpuriniai tironai bijo,

kad, spyrus koja, tu nesugriautumei
aukštų kolonų, o nerami minia
nekurstytų ramių prie ginklo
ir nenuverstų galingo sosto.

Iš prieko žengia tau Būtinybė vis,
varinėm rankom pleištą iškėlusi,
sienojų smaigą, baisų kablį,
šviną tirpintą kartu dar neša.

Viltis ir retas Pasitikėjimas
baltom drobulėm lydi ir garbina,
kai tu, pakeitusi drabužį,
rūmą galiūnų pikta apleidi.

Klastingi žmonės, kekšės veidmainiškos
į šalį traukias, bėga tolyn draugai,
kurie, ištuštinę ąsočius,
imtis naštos anaiptol nenori.

Britanams žygį rengiantį Cezarį
ir judrų spiečių mūsų jaunuomenės
toli ten saugok,— lai jo bijo
šalys rytų ir Raudona jūra.

Rumbų, oi, gėda, gėda piktų veiksmų
ir brolių kraujo! Ko pabijojom mes,
karta žiaurioji? Ką palikom
dar nesuteršę? Nuo ko nutolo

jaunimo rankos, dievo pabūgusios?
Kurių pagailo jam aukurų šventų?
Ak, perkalki žaizdre iš naujo
buką kol kas masagetams kardą!

36

Plocijui Numidui

Stygom ir smilkalais šventais,
jauno veršio krauju verta pagarbinti
tuos Numido dievus, kurie
iš Hesperijos jį sveiką išgelbėjo,

kad bičiuliai turėtų čia.
Betgi nieko jisai neapkabins mieliau
už malonųjį Lamijų,
su kuriuo nuo mažens gavo vienodai pert,

togą keitė taip pat kartu.
Lai paženklins baltai progą kreidos brūkšnys,
lai bus amforų kuo daugiau,
lai trypimas nerims salijų papročiu!

Damalidė, nukaušt greita,
Baso lai nepralenks trakišku maukimu,
rožių lai nepritruks svečiams
nei bitūnės gaivios su lelija lepia!

Godžiai į Damalidę kryps
akys mūsų visų, bet neatplėšim nieks
nuo naujausio meilužio jos,—
už vijoklį labiau apsikabinusios.

37

Vyno draugams

Nūn gert pabandom, trypkim nevaržomai
po kojom žemę! Laikas, draugai, dabar
papuošti salijų gėrybėm
stalą dievų, suguldytų šventei!

Neleista buvo cekubą imti mums
iš rūsio seno, kol Kapitolijui
ir mūsų kraštui karalienė
pražūtį klaikią ir mirtį ruošė

su savo vyrų, pūvančių ligose,
šutve biauriausia. Daug užsigeisti ji
girta iš laimės nedvejojo,
betgi sumažino jos šėlimą

iš gaisro sprukęs laivas vienintelis,
Marejos vyno kurstomą užmoji
į baimę pavertė siaubingą
Cezaris, įkandin jos irklavęs,

kuomet ji lėkė lauk nuo Italijos:
bailiuosius šitaip vanagas karvelius
bei kiškį apsukrus medžioklis
gena Hemonijos sniego plotais.

Ketino baubą kaustyt grandinėmis,
bet ji, garbingos siekusi pražūties,
nei durklą moteriškai ėmė,
nei pasislėpti krantų ieškojo.

Saulėtu veidu drįso apžvelgti ji
karalių rūmus, drįso paimt ranka
gyvatę piktą, kad sugertų
tamsųjį nuodą lepus jos kūnas,—

oresnė tapo mirti nusprendusi:
baisėjos ypač, kad į triumfą jos —
pažeminę didžiai kilmingą —
rūstūs liburnų laivai neveštų.

38

Vyno pilstytojui

Persų prabangos, vaikinuk, nemėgstu,
nekenčiu pintų su plaušais vainikų,—
tad, kame vėlai tebežydi rožės,
liaukis teirautis.

Mirtos paprastos nesistenki stropiai
kilninti kuo nors: ji, paduodant vyną,
tinka tau labai ir mane po krūmu
geriantį puošia.

ANTROJI KNYGA

1

Azinijui Polionui

Metelo metais kilusį sąjūdį,
šio karo dingstį, būdą ydingą jo,
be to, juokavimą likimo,
svarią draugystę vadų ir ginklą,

dėmių kraujuotų dar nenuplovusį,—
slidžių pavojų kupiną veikalą
rašyti ėmęs, tu žingsniuoji
per žarijas — pelenuos klastingas.

Tegul nuo scenos mūza tragedinė
šiek tiek nutolsta: vos apsakysi tu
valstybės įvykius, atkursi
didį Atėnų koturnų veiksmą,

o Polione, teisiamus užtarįąs,
senatui spręsti atramą sudarąs,
kuriam dalmatų žygio laurai
amžiną pergalės šlovę pelnė.

Jau tu grėsmingu rago riaumojimu
žaloji ausį, gaudžia trimitai jau
ir, ginklų blizgesio pabūgę,
dreba žirgai, o raitieji blykšta.

Girdžiu jau, rodos, karvedžius įžymius,
garbingų žygių dulkėse juostančius,
girdžiu, kad krito visos šalys,
bet nepalūžo Katono siela.

Junonė, kraštą metusi be vilties,
negynę afrų draugiški jų dievai
dabar Jugurtos kapui neša
jo nugalėtojų ainių auką.

Kuris dar laukas, kraujo lotyniško
prigėręs sočiai, nesmerkia kauburiais
karų ir girdimo lig medų
bilsmo, Hesperijai mūsų griūvant?

Kur tokios upės, kad neregėję būt
skausmingų mūšių? Daunijos sąsiaurių
žudynės kur rausvai nedažė?
Kur neaplaistėm krauju mes kranto?

Kad, juoką metus, mūza, akibrokštu
neimtum verkti raudą kejietišką,
Dionės prieglobsty ieškoki
tu su manim malonesnio ritmo.

2

Saliustijui Krispui

Krispai, nemėgstąs kubilų su auksu,
slepiamas budriai po žeme sidabras
būna negražus, tik nebent jei žiba,
vis pavartojant.

Liks ilgiems laikams Prokulėjus gyvas,
tėvo jautrumu prižiūrėjęs brolius,
jį šlovės sparnai, nesiliovę moti,
garsins per amžius.

Godulį širdies pažabojęs, jausies
viešpačiu labiau, nei priskyręs Gadams
Libijos žemes ar abi pavergęs
pūnų valstybes.

Skatina save burkdama vandenė —
troškulio liga, jei iš gyslų neina
blogio priežastis ir pabalęs kūnas
skystyje glemba.

Nuostabai minios iš laimingų skaičiaus
išskiria Dora net Fraatą, Kyro
sėdintį krėsle, ir nuo tuščio šauksmo
liaudį atgraso,

valdžią duodama ir karūną saugią
vien tik tam vienam su pelnytais laurais,
kas į didžiules brangenybių stirtas
nesuka žvilgsnio.

3

Delijui

Atmink išsaugot lygsvarą širdyje
nelemtą metą, o sėkmėje taip pat
mokėki, Delijau mirtingas,
džiaugsmą per didelį suvaldyti,—

ar baisiai liūdnas nuolat gyvensi tu,
ar šventą dieną klony nutolusiam
save vis lepinsi prigulęs
seno Falerno taure iš rūsio.

Pušis galinga kam šakomis mielai
pavėsį gaivų pina su topoliu?
Ir kam sraunusis vandenėlis
vargsta čiurlendamas upės vingy?

Čia liepki nešti vyną ir kvepalus,
ir puokštę rožių, greitai nuvystančių,
kol leidžia išgalės ir amžius,
seserys trys kol dar siūlą verpia.

Palikt turėsi supirktus plėšinius,
namus ir dvarą, Tiberio vilgomą,
o tavo, sukauptą lyg kalną,
turtą suims palikuonis veltui.

Vis vien ar būsi kilęs iš Inacho,
labai turtingas, ar dideliam skurde
bekilmis vargsi be pastogės,—
negailestingam tu Orkui skirtas.

Ten pat visi mes esame genami,
visų mūs burtas sukasi urnoje:
greičiau jis ar vėliau išpuolęs
skirs mums valtelę į amžių tremtį.

4

Ksantijui

Ksantijau, nerausk, kad tarnaitę myli,
nes kur kas anksčiau Brizeidė vergė
veido skaistumu atšiauriam Achilui
sužeidė širdį.

Ir Ajantą juk, Telamono sūnų,
sužeidė grožiu paslaugi Tekmesa,
o Atridas net vidury triumfo
geidė belaisvės,

kai sutriuškino tesaliečių vadas
barbarų pulkus ir paimti Troją
graikams iškvėptiems nesunku paliko,
Hektorui žuvus.

Ką žinai, o gal geltonos Filidės
tėvas įžymus tik išgarsins žentą,
gal aprauda ji penatus ir kilmę
iš karaliūnų?

Tavo mylima, patikėk, nėra bent
iš tamsios minios, nes tokia širdinga,
šitiek negobši negalėjo gauti
motiną prastą.

Iš širdies giriu ir rankas, ir veidą,
kojas dailutes... Neskubėk įtarti
to, kuriam antai priskaičiavo amžius
keturiasdešimt.

5

Nesantūriam draugui

Nulenkus sprandą, dar neįstengia ji
nei jungo traukti, nei poroje prilygt,
nei skubančio ieškoti meilės
buliaus naštos dar pakelt negali.

Karvytės tavo sukauptas dėmesys
į žalią lanką: tai prie upelio ji
nuo karščio bėga, tai tarp gluosnių
trokšta labai su veršiukais žaisti.

Negeiski kekių dar neprinokusių:
ruduo derlingas žalzganas vynuoges
išgražins tau visokeriopai,
jas purpurinėm spalvom nutapęs.

Pati greit vysis,— bėgdamas atkakliai
jai nuolat amžius prideda juk metus,
atėmęs tavo; greit Lalagė
vyrą žūt būt įsigeis turėti

ir savo meile bėglią Foloją stelbs,
nustelbs Chloridę, švytinčią taip pečiais,
kaip naktį jūroje per giedrą
spindi mėnulis ar Knido Gigas,

kuris, jei slėptum nuotakų būryje,
ne vyro veidu ir palaidais plaukais
per daug tarp jų neišsiskyręs,
puikiai apgautų akylą svetį.

6

Septimijui

Nors žadi mane tu lydėt lig Gadų,
lig nepaklusnių mums ilgai kantabrų,
ligi Syrtų net, kur banguoja nuolat
vandenys maurų,
bet, Septimijau, man senatvės būstas
Tibure lai bus, steigtame argiečių,
lai pailsusiam nuo laivų ir žygių
baigsis čia kelias.
Jeigu Parkos ten nepriims nedoros,
vyksiu aš tada prie Galezo, mielo
kaimenėms avių, kur Falantas valdė
lauką spartiečių.
Šypsosi mieliau už šalis bet kokias
man kampelis tas, kurisai Hymetą
viršija medum ir Venafrą žalią
uogom nurungia,
kur Jupiteris ne per šaltą žiemą,
o pavasarius ilgesnius pasiunčia,
kur Aulonas mūs nepavydi Bakcho
kekėms Falerno.
Kviečia ta vieta ir laimingos pilys
su manim tave. Tu tenai kaip draugas
ašarom vertai apšlakstysi karštus
plėnis poeto.

7

Pompėjui Varui

O, daugel kartų Bruto kariuomenėj
drauge sutikęs valandą mirtiną,
Pompėjau, kas tave grąžino
vėl piliečiu į tėvų padangę,—

bičiuli mano pats artimiausiasai,
kurį prie vyno — laiko paskubinti
dažnai kviečiau, apvainikavęs
išteptus sirų kvapnumais plaukus?

Filipų mūšį su tavimi patirt
ir sprukt be skydo teko gėdingai man,
kai žlugo ryžtas, o smarkuoliai
veidu į purviną žemę krito.

Mane tarp priešų greitas Merkurijus
bedvasį nešė ūkanų debesy,
o tu, vėl įsiurbtas į karą,
nubangavai per marias audringas.

Tad nešk pelnytą auką Jupiteriui,
ištieski kaulus, žygių nuvargintus,
laisvai po mano kiemo lauru
ir netaupyk tau skirtų ąsočių!

Pripilk į kaušus masiko, gundančio
užmiršti viską, kvapnų iš kiaukutų
išsunk aliejų! Kas paskubins
pint vainikus iš drėgnų bitūnių

arba iš mirtų? Ką Venera paskirs
puotos maršalka? Siautėsiu aš labiau,
negu edonai, nes paūžti
man malonu, kai sugrįžo draugas.

8

Barinei

Jeigu tu bausmės susilauktum kartą,
Barine, už tai, kad sulaužei žodį, —
liktum be dantų, ar nagai suaugtų,—
aš nenustebčiau,

bet kodėl kassyk, kai klastingai galvą
duodi sau nukirst, dar labiau bematant
sublizgi grožiu ir visų jaunuolių
godą pakurstai?

Motinos savos palaikais sukčiausiai
tu gali prisiekt, ir nakties žvaigždynais
tylinčiu dangum, ir dievais, kur neigia
šaltąją mirtį.

Juokiasi, sakau, Venera iš šito,
nimfos ir rūstus Kupidonas juokias,
kurs ugnies strėles pustykle kraujuota
nuolat galanda.

Žiū, tau jaunumės vis naujos priauga,
auga dar vergų, nors pirmi gerbėjai,
gąsdinę dažnai, nedoros valdovės
nemeta būsto.

Motinos tavęs ir seni šykštuoliai
bijo dėl sūnų, o bejėgės marčios
bijo, kad tavęs nesuuostų vyrai
tuoj po vedybų.

9

Valgijui Rufui

Nesrūva liūtys nuolat iš debesio
į dygų lauką, audros nerimstančios
neblaško Kaspijos be galo,
ledas, o Valgijau, drauge mano,

nekausto kietas dvylika mėnesių
armėnų kranto, vėtrose taip ilgai
Gargano ąžuolai nevargsta
ir nenašlauja be lapų uosiai.

Labai verksmingai raudi numirusio
tu Mysto nuolat, meilė nerimsta tau
nei tekant žvaigždei vakarinei,
nei pasitraukiant nuo ryto saulės.

Tris amžius gyvas, dėl Antilocho taip
juk metų metais neverkė Nestoras
senasis, taip Troilo jauno
nei jo gimdytojai negedėjo,

nei frigų sesės. Nagi, paliauk galop
verkšlenęs gailiai! Cezario žygdarbius
verčiau naujuosius apdainuokim:
šaltą Nifatą ir medų upę,

kuri verpetais srūva ne tiek smarkiais,
kai ją prijungė prie pavergtų šalių,
arba geloną, prigrasintą
vien siaurame jodinėti plote.

10

Licinijui Murenui

Elgsies teisingiau, jei neplauksi nuolat
į gelmes toli, nei, pabūgęs vėtrų,
o Licinijau, ne per daug tetrinsi
krantą neramų.

Aukso vidurys jei kam nors patinka,
saugosi tasai purvinos pastogės
blaiviai visados ir didingų menių
toks pasisaugo.

Vėjai daug dažniau augalotą pušį
blaško, ir aukšti triukšmingiau sugriūva
bokštai, o žaibai į aukštuosius kalnus
trenkia pirmiausia.

Grūdinta širdis bėdoje vis laukia,
o sėkmės metu pakitimų bijo,
nes Jupiteris šiurpulingą žiemą
pats atgabena,

pats ir toldo vėl. Jei dabar sunkoka,
taip nebus ilgai: Apolonas kartais
mūzą su lyra, nebetempęs lanko,
kviečia prabilti.

Spaudžiant nesėkmėms, pasirodyk tvirtas
ir nenuolaidus, bet protingai burę
išpūstą sutrauk, jei perdaug laimingas
vėjas padvelktų.

11

Kvinkcijui Hirpinui

Karingas skitas su kantabru nūnai
ką veikti mano, Adrijos atskirti,
neklausk, o Kvinkcijau Hirpinai,
nuolat ir nuolat drąsiau naudoki

tu savo amžių, geidžiantį ne per daug.
Linksma jaunystė grožį nusineša,
o žilas plaukas saldžią meilę
ir lengvasparnį nubaido miegą.

Trumpai garsėja gėlės pavasarį,
mėnulis rausvas atmaina vis nauja
nušvinta, tad mažoką protą
kam kankini amžinybės mastais?

Sugulę šiaip sau po platanu plačiu
arba, sakysim, po pušimi ana,
kodėl, papuošę rožėm žylę,
mes negurkšnojam, kvepią, kol leista,

asirų nardu? Bakchas juk graužatį
išblaško karčią. Koks vaikinukas mums
taures ugningojo falerno
greitai atmieš šaltiniu skaidriuoju?

Nebailią Lydę kas iš namų pakvies?
Lai, dramblio kaulo lyrą pagriebusi,
tik bėga greit, nepintus plaukus
kuodan surišusi lyg spartietė!

12

Mecenatui

Tu ilgiausių karų, tramdant Numantiją,
Hanibalo šiurpaus ar prie Sicilijos
pūnų kraujo vilnies lyrai dailia derme
negeidauji pritaikyti,—

nei lapitų rūsčių, nei prisigėrusio
daug Hylėjo, arba Herkulio įveiktų
žemės įsčių sūnų, riaušėmis kopusių
į Saturno seniausiojo

spindulingus namus. Tad, Mecenate, gal
šnekamąja kalba Cezario pergales
ir smarkius karalius, vedamus už kaklų,
tu veikiau apsakysi mums.

Geidė mūza, kad aš girčiau Likimnijos,
šeimininkės savos, balsą malonųjį,
skaidrią šviesą akių ir atsidavusią
meilės gėriui krūtinę jos.

Ir pašokti šokius puikiai jai sekasi,
ir juokų sugalvot, ir su mergelėmis
už parankės gražiai žaisti ratelyje
per Dianos garsios šventes.

Achemeno lobius, sukauptus jo kadais,
frigų žemės derlios naudą migdonišką
ir arabų namus, visko pripildytus,
ar už plauką Likimnijos

tu paimtum, kuomet kaklą atlošia ji
tavo lūpoms karštoms, kai pasiraivo kiek,
kad nudžiugintum ją, griebdamas aistringiau,
ar kai puola bučiuot pati?

13

Nuvirtusiam medžiui

Tave, o medi, kas pasodino čia
nelemtą dieną ir negera ranka
kas laistė, kad vaikaičiai žūtų
ir prasikeiktų visi kaimynai,

tas savo tėvą užmušė, aš tikiu,
nusukęs sprandą, ir penatus namų
jo svečio kraujas naktį taškė;
kolchų nuodus ir kitas baisybes,

kiek jų sukurta, jau išmėgino tas,
kuris paliko mano lauke tave —
niūriausią stuobrį, kad nukristum
ant šeimininko galvos taikingos.

Žmogus nežino niekad kas valandą,
ko vengti reikia: dreba prieš Bosporą
jūreivis tynų, o praplaukęs
jau nebebijo likimo aklo;

karys vilyčių, partų pasprunkančių,
o partas pančių saugos itališkų
ir smūgių, bet mirties galybė
griebė ir griebs netikėtai žmones.

Beveik išvydau pas Prozerpiną aš
tamsos valstybę, ten teisėjaujantį
Eaką ir dorųjų sritį
dainę Sapfo, eoliečių stygom

dėl savo krašto nuotakų verkiančią,
ir dar skambesnį aukso plektru tave,
Alkajau, kai imi giedoti
laivo, karų ir bėgimo vargą.

Abu, sutrikdę šventą tylėjimą,
šešėliams žavūs, bet ausimis labiau
kovas ir ištremtą tironą
gaudo spūsty susibrukę minios.

Ir ko stebėtis? Net šimtagalvis šuo,
dainų užburtas, kitko juodom ausim
neklauso, ir gyvatės vingrios
vėl Eumenidžių plaukuos atgyja.

Pelopo tėvas su Prometėjumi
kančias užmiršta muzikos garsuose,
daugiau nenori Orionas
liūtų nei lūšių baugių medžioti.

14

Postumui

Vai slenka bėga, Postume, Postume,
baikštūnai metai, ir dievotumas joks
raukšlių nei gresiančios senatvės,
nei kietaširdės mirties netoldo!

Kasdien, o drauge, jaučių po tris šimtus
aukok Plutonui nesugraudinamam,
kuris trikūnį Gerioną,
Titiją irgi sutramdęs laiko

už verksmo upės, betgi vis vien visiems,
kurie šios žemės dovanas valgome,
reikės ją perplaukt, ar karaliai,
ar neturtingi artojai būsim.

Tuščiai mes Marso kruvino vengsime
ir pikto šėlo dūstančios Adrijos,
rudens dienom kenksmingo kūnui
veltui bijosime Austro šalto.

Reikės išvysti slenkančią pamažu
Kokyto tėkmę, šlovę praradusias
dukras Danajo ir Sizifą —
pasmerktą vargui Eolo sūnų.

Reikės palikti sklypą ir trobesius,
malonią žmoną... Ir kiparisas tik
iš tavo medžių išaugintų
vienas lydės trumpalaikį poną.

Oresnis ainis gers netaupydamas
už šimto raktų saugotą cekubą
ir laistys ant grindų per nieką
gėrimą, vertą šventikų stalo.

15

Savo kartai

Nedaug paliks jau jugerių ariamų
prabangūs rūmai, plytintys tvenkiniai
visur matysis, už Lukriną
daug platesni, o platanas plikas

nustelbs guobaitę, laikančią vynuoges.../
Žibuoklės, mirtos, kvapnūs kiti žiedai
dvelksmu sugundys šeimininką
žymiai labiau, nei alyvų derlius.

O lauras saugos savo tankiom šakom
nuo saulės smūgio... Romulas juk ne taip
nurodė, kitką ir Katonas
mums barzdyla su senoliais lėmė.

Kiekvieno turtas buvo menkutis jų,
o bendras — didis; sieksniais matuojamas
pas nieką portikas nekrypo
Grįžulo ratų paunksnės linkui,

velėną niekint draudė įstatymai,
kurie teleido vien šventyklas dievų
ir aikštes iš valstybės iždo
akmeniu baltu mieste dabinti.

16

Pompėjui Grosfui

Užkluptas staiga vidury Egėjos
meldžia ramumos, kai mėnulį slepia
debesys juodi ir jūreiviams žvaigždės
aiškios nešviečia.

Trakui ramumos — atšiauriam per mūšį,
medui ramumos — strėlėmis kaišytam,—
tik nei purpurais, nei už auksą, Grosfai,
jos nenupirksi.

Turtai ir valdžia su oria palyda
nerimo slogaus nenutolins niekam
nei juodų minčių, po skliautuotom lubom
skraidančių nuolat.

Gera tam kukliam, ant kurio skobnelių
druskinė tėvų paprastutė blizga,
kam saldžių sapnų nesudrumsčia baimė
nei pavydumas.

Ko mes, gyveną tik neilgą amžių,
siekiame tiek daug? Kam šalių po saule
ieškome kitų? Nuo savęs kas dingo,
metęs tėvynę?

Rūpesčiai pikti į laivus įkopia,
raitelių pulkus iš paskos sekioja,
nes už elnią jie greitesni ir Eurą,
genantį audrą.

Nūdienos džiaugsme lai nemėgsta siela
graužtis tuo, kas bus, lai kartybių taurę
miešia linksmumu, nes vispusės laimės
niekad nebūna.

Pagrobė mirtis per anksti Achilą,
o Titoną ji pernelyg susendė.
Gal ir man ką nors, iš tavęs atėmęs,
laikas pasiūlys.

Kaimenės avių ir šimtai aplinkui
karvių mūkia tau, tau kumelės žvengia,
ketvertu lekią, o aprengia vilnos,
dusyk dažytos

purpuro kriauklė. Nemelagė Parka
žemės man nedaug, bet Kameną graikų
davė su daina ir įsakė niekint
minią pavydžią.

17

Mecenatui

Verksmais tu savo kam alsini mane?
Dievai nenori, aš tuo labiau, kad tu
ankščiau numirtum, Mecenate,
garsą ir atramą man suteikęs.

Tave jei griebtų — dalį manos širdies —
mirtis ankstesnė, ko begaišuočiau aš —
antroji pusė,— ir menkesnė,
ir sužalota? Abiem bus galas

tą pačią dieną. Priesaiką aš daviau
ir jos nelaužau: eisime, eisime,
jei būsi pirmas, mes ryžtingai
paskui tave į galinį kelią!

Chimeros liepsnos, virsdamos iš nasrų,
ir šimtarankis Gigis užpuldamas
manęs neperskirs,— taip nustatė
ir Teisingumo galia, ir Parkos.

Gal būt Svarstyklės, gal Skorpionas man —
šiurpus žvaigždynas — švietė tą valandą,
kai aš gimiau, gal Ožiaragis
tramdė Hesperijos jūrų bangą,

tačiau keisčiausiai mudviejų abiejų
žvaigždė sutapo: tau nepalankųjį
Saturną nustelbė nušvitęs
geras Jupiteris ir pristabdė

Likimo skrydį, kai teatre džiugiai
tau trissyk plojo liaudis suplūdusi,
o man suskaldęs būtų galvą
medis užvirtęs, jei Faunas smūgio

nebūt sulaikęs,— saugo Merkurijaus
jisai broliją. Tad nepamiršk aukų
ir tos šventyklos, kur žadėjai,—
mes gi papiausim avytę menką.

18

Gobšiam draugui

Man nespindi namuose
nei dramblio kaulas, nei auksinės lubos,
iš Hymeto man sija
kolonų, Afrikos krašte sprogdintų,

neslegia, neužėmiau
Atalo rūmų užmirštas vaikaitis,
spartiškųjų purpurų
klientės kuklios irgi man netiesia.

Bet gabumų dovaną
ir lyrą aš turiu,— turtuolis vargšą
kviečiasi todėl mane:
dievų nekeikiu ir galingo draugo

nieko neprašau daugiau,
nes man užtenka vien sabinų lauko.
Dieną stumia taip diena,
mėnulis nuolat vėl pasensta jaunas...

Tu gi marmurą telki
prieš pat savąsias šermenis, stataisi
rūmą, kapą užmirštąs,
skubi atabradą atimt iš marių,

Bajose putojančių,
nes sauso kranto dar turi per maža.
O kad akmenis ribų
kaimynams griauni nuolat? Ir klientams

kad vis peržengi ežias —
godumo pilnas? Moterys išvytos
neša penatus sterblėj,
o vyrai purviną ainiją veda...

Bet turtuolio juk tavęs
kita nelaukia menė, pastovesnė
už aną, kurią paskirs
grobikas Orkas! Kur toliau veržiesi?

Žemė žiojasi vienaip
vargingam žmogui ir karaliaus sūnui:
Prometėjo apsukraus
už auksą nevežė atgal Charonas.

Laiko ir Tantalą jis,
ir sūnų jo; jisai vargdienį skurdų
gelbėt nuo kančių naštos
ir šaukiamas ir nešauktas suskanta.

19

Bakchui

Mačiau aš Bakchą, o, patikėkite,
uolų papėdėj dainą mokinantį,
o nimfos, geidžiančios jo mokslo,
su skeltanagiais satyrais klausės.

Oho! Suvirpo protas išgąsdintas,
tačiau krūtinė, Bakcho pripildyta,
audringai džiaugias. Liaukis, liaukis,
Liberi, tyrso smūgiu grasinęs!

Apie bakchančių širdį nerimstančią
ir vyno versmę lemta dainuoti man,
apie upes iš balto pieno
ir drevėse begalinį medų.

Žmonos laimingos šlovę vidur žvaigždžių
minėt dar lemta, griuvusius su triukšmu
Pentėjo sunaikinto rūmus
ir pražūtingą Lykurgo baigtį.

Paklūsta upės, barbarų jūros tau,
vynu sudrėkęs tu kalnuose toli
gyvatėmis riši į kuodą
negeliamų bistonidžių plaukus.

Nors sklinda kalbos, kad tinkamesnis tu
linksmam žaidimui ir nelabai tinki
narsioms kovoms, tačiau tu būni
ir taikoje, ir kare vienodas.

Tave pamatęs su auksiniu ragu,
ramių ramiausiai uodegą vizgino
net Cerberis, o tau nutolstant,
kojas palaižė trimis liežuviais.

20

Mecenatui

Aš dainius — gulbė lėksiu per eterį
sparnais galingais, nepamėgintais dar,—
pasaulyje ilgiau negaišiu
ir, pavydumą oriai pamynęs,

miestus apleisiu. Aš, teturįs savy
beturčių kraują, aš, į kurį kreipies,
nežūsiu, Mecenate mielas,
ir nepakliūsiu į Stigo bangą.

Aplimpa kojas oda pašiurpusi,
o pats į paukštį jau baltasparnį aš
virstu paviršiumi, išdygsta
man ant pečių ir ant rankų
plunksnos.

Greičiau, nei lėkė Dedalo Ikaras,
prilėksiu krantą Bosporo mūkiančio,
paukščiu dainingu aplankysiu
hyperborėjų laukus ir Syrtas.

Mane ir kolchas, ir tolimi žinos
gelonai, dakai, slepiantys išgąstį
prieš marsų karį, galas aukštins,
Rodaną gėręs, bei pats hiberas.

Tegul nesklinda raudos nei aimanos,
tegul neliūdi niekas per šermenis,
neverk ir tu prie mano kapo
ir nekartok pagyrų beprasmių!

TREČIOJI KNYGA

1

Apeigų chorui

Prastuolių minią niekinu ir genu.
Sukluskit tylūs, nes negirdėtą dar
vaikinams ir mergelėms giesmę
mūzų žynys aš dabar giedosiu.

Karaliai baisūs jųjų pavaldiniams,
patiems karaliams gresia Jupiteris —
gigantų pergale garsingas,
viską sukąs vos pamerkęs akį.

Erdviau už kitą vynuoges eilėmis
sodina vienas, kitas kilmingumu
į Marso lauką rungtis eina,
trečias dorybės garsu pranoksta,

ano — klientų skaitlingesni būriai;
tačiau likimas lygiu įstatymu
žemus ir įžymius rikiuoja,—
telpa į urną kiekvienas vardas.

Katram ant sprando kardas apnuogintas
už kaltę kybo, tam nebebus gardus
Sicilijos vaišingas valgis,
paukščių giesmė nepasaldins miego

nei citros stygos. Miegas raminantis
prastų nevengia kaimo žmonių trobų
nei upės kranto pavėsingo
nei žemumos, kur zefyrai dvelkia.

Kas tiek tetrokšta, kiek pragyvent gana,
to jūrų audros niekad negąsdina —
nei leidžiantis Piemens žvaigždynui,
nei neramiam Oželiukui tekant,—

kruša nebaido, plakanti vynuoges,
nei dirvų klastos: medžiai juk kaltina
tai liūtį, tai žvaigždes sausringas,
tai nepalankų žiemos šaltumą.

Pajunta žuvys ankštumą vandeny,
kai skęsta uolos, metamos į gelmes:
statyboms su tarnais čia skaldą
verčia rangovas ir šeimininkas,

pasmerkęs žemę, betgi visur Grėsmė
ir Baimė kopia, kur šeimininkas pats,—
ir vario laivo nepalieka
rūpestis juodas, ir raitą lydi.

Tad, jeigu skausmo mums nesumažina
skaisčiau už žvaigždę tviskantys purpurai
nei frygų marmuras, nei kostas
persų kvapnus, nei Falerno uogos,

kam puošnią menę su įžymia stakta
skubėt man rengti būdais naujoviškais,
kam keisti man sabinų slėnį
į reikalaujantį vargo turtą.

2

Jaunimui

Lai mokos kęsti skurdo suvaržymus
jaunuolis tvirtas, karo užgrūdintas,
lai raitas atšiauriuosius partus
puola, grasydamas savo ietim,

ir be pastogės įvykių sūkury
gyvent lai pranta. Jį pastebėjusi,
žmona kariaujančio tirono
ir pilnametė dukra lai dreba

ant priešo sienų, kad sužadėtinis,
negudęs mūšy, oi, nekliudytų tik
siaubingo liūto, kurs įniršęs
braunas per patį žudynių srautą!

Kilnu ir gera, ginant tėvynę, mirt.
Mirtis juk bėglį irgi prisiveja,
negaili nei bailių pakinklių,
nei nekaringo jaunimo menčių.

Žlugimo gėdos niekad nesuteptas,
Šaunumas spindi nuopelnų šlovėje,
nei ima jis, nei meta valdžią
pagal minios nepastovią valią.

Vertiems nemirti dangų atverdamas,
Šaunumas ieško kelio nevaikščioto,
prastuolių sueigas atstūmęs,
kyla sparnais nuo klampiosios žemės.

Už stropią tylą būna atlyginta,
o kas Cereros šventąją paslaptį
visiems pagarsins, tam uždrausiu
būt su manim po gegne ir sėstis

greta į valtį: kartais Jupiteris
prie kalto griebia nenusidėjusį,
tačiau Bausmė retai paliauna
kaltą sekiojus žingsniu šlubuoju.

3

Augustui

Teisingam žmogui, siekiuose atkakliam,
sugriauti tvirtą jo nusistatymą
negali nei piliečių aistros,
nei susiraukęs tirono veidas,

nei Austro siausmas Adrijos bangose,
nei žaibo pilnas delnas Jupiterio,—
jei griūtų virsdamas pasaulis,
jis nepabūgtų net jo griuvėsių.

Per tą savybę Polukas įkopė
į žaibo rūmus, Herkulis irgi taip;
tarp jų Augustas atsigulęs
purpuro lūpom nektarą geria.

Per tai pelnytai, Bakche gimdytojau,
tavieji tigrai vežė tave kaklais,
skirtais ne jungui, o Kvirinas
Marso žirgais nuo mirties pabėgo,

kuomet džiaugsmingai subuvime dievų
Junonė tarė: „Jau Ilioną štai
begėdiškas lemties nešėjas
ir svetimšalė žmona sugriovė

į juodus plėnis, kai sutartos aukos
dievams neskyrė Laomedontas,— jį
abi su Minerva mes baudėm
su jo tauta ir vadu klastingu.

Lipnios spartietės apšauktas nūn
nespindi svečias. Hektoro rankomis
Priamo rūmai apgaulingi
jau nebežlugdo narsių achajų,—

užgeso karas, mūsų nesantaikos
ilgokai tęstas. Savo rūstybę greit
nutildysiu ir duosiu Marsui
Trojos žynės pagimdytą sūnų,

kurio nemėgstu. Vis dėlto leisiu jam
įžengt į šviesią būstinę dausose,
nektaro sultis siurbt ir jungtis
prie palaimingos dievų draugijos.

Kol Trojos miestą jūra įdūkusi
nuo Romos skiria, lai bet kurias šalis
laimingi jos išeiviai valdo;
kolei Priamo ir Pario kapą

galvijai trypia bei mažylius vilkai
ten slepia drąsiai, lai Kapitolijus
nutviskęs stovi, lai Roma sau
valdo smarki nugalėtą medą.

Tegul jos vardas lig tolimų krantų
grėsmingai sklinda, kur neplatus vanduo
nuo Afrikos Europą skiria,
kur išsilieja ant dirvų Nilas.

Kur žemė slepia, ten dar neatrastą
ir saugų auksą niekina lai veikiau,
negu žmonėms į naudą krauna,
viską, kas šventa, gobte sugobus.

Pasaulio kraštą, kad ir kame bebūt,
ginklu lai liečia, itin norėdama
regėti, kur nutolsta žvaigždės,
kur debesų susitelkia rasos.

Narsiems kviritams šiuo tik įstatymu
riboju lemtį: lai pernelyg dori
nemano jie, pajutę sėkmę,
vėl atstatyti senolių Troją,

nes, jai atgimus paukščių niūrioj lemty,
likimas baigsis vėl pralaimėjimu,
o smogiančius būrius rikiuosiu
aš — visagalio žmona ir sesė.

Jei vario sienas trissyk atnaujintų
pats dievas Febas, mano argiečiai jas
sugriautų trissyk, trissyk verktų
vyro ir ainių žmona belaisvė..."

Linksmybių lyrai šitaip nebedera!
Kur taikai, mūza? Liaukis vis skelbusi
dievų kalbas, ritmu smulkiuoju
jau nebemenkink didžių dalykų!

4

Kaliopei

Skubiai į žemę, o Kaliope, ženk
ir ilgą giesmę skelbki švilpynėmis
arba skardžiu balsu, jei nori,
ar Apolono lyra ir stygom.

Ką nors jūs girdit? Ar gal mane klaida
svaigi vilioja? Rodos, kažką girdžiu
ir vaikštau po šventuosius gojus,
dvelksmo ir tyro vandens gaivintus.

Mane dar vaiką Vulturo kalnuose,
toli nuo slenksčio mano Apulijos,
kai miegas ėmė po žaidynių,
pridengė lapais žaliais balandžiai.

Labai jai keista buvo visiems, kurie
turėjo gūžtą virš Acherontijos,
kas Bantijos kalvas pureno
ir derlingiausią Forento slėnį,

kad taip miegojau, visiškai neliestas
juodų gyvačių nei alkanų lokių,—
dievų valia drąsus berniukas,
dengiamas laurų šventų ir mirtų.

Kamenos, jūsų, jūsų visur esu,
kuomet sabinų aukštumas apžvelgiu
arba lankau Prenestą vėsų,
Tiburo klonius ar Bajų vilnį!

Kad jūsų versmes ir žaidimus gerbiu,
manęs Filipų bėganti kariauna
nei griuvęs medis nenužudė,
nei Palinūras Sikulų jūroj.

Pakol jūs, mūzos, esate su manim,
aš drįsiu perplaukt Bosporą siaučiantį
ir, lig asirų nukeliavęs,
degantį smėlį krante ištirsiu,

svečiams rūstingus kalbinsiu britanus
ir arklio kraują geriančius konkanus,
gelonų su saidokais kraštą,
Skitijos upę saugus lankysiu.

Kai tik kohortas, žygių nuvargintas,
išdėsto miestais, didįjį Cezarį,
ištroškusį vargus pabaigti,
jūs pieridžių urve gaivinat.

Jūs švelniai elgtis patariat, gerosios,
ir, tai patarę, džiaugiatės... Žinom juk,
kad nubloškė žaibu staigiuoju
didelę vorą aršių titanų

tasai, kurs vienas valdo nešališkai
nerangią žemę, jūrą vėjuotąją,
šešėlių liūdną karalystę,
aukštus dievus ir mirtingą liaudį.

Anie jaunuoliai, rankom grūmodami,
didžiulę baimę kėlė Jupiteriui,—
du broliai, norintys užvožti
Pelijo kalnu Olimpą tamsų.

Bet ką gi gali Retas, Tifonas ką,
grėsmingo stoto Porfirionas pats,
stiprus Mimantas, Enkeladas,
svaidęs medžius, su šaknim išrautus,—

visi ką gali, žvangantį puldami
Paladės skydą? Stovi įkaitęs čia
Vulkanas ir kilni Junonė,
čia, niekuomet nepadėsiąs lanko,

Patarų Febas, Likijos kurs tankmes
ir Delo giria gimtąją saugoja,
kursai palaidus plaukus vilgo,
tyrą Kastalijos rasą sėmęs.

Jėga be proto griauna pati save,
santūrią jėgą, priešingai,— didina
dievai, kurie jėgos nemėgsta,
jeigu ji sieloje kursto blogį.

Šią mano mintį gali paliudyti
šimtrankis Gigis ir Orionas, tas,
kuris Dianą skaisčią gundė
ir nuo mergaitės strėlės pražuvo.

Skausminga žemei dengt savimi ermus,
kartu ir liūdna, nes jos vaikus žaibai
į Orką nutrenkė, ir ugnys
Etnos, ant jų užverstos, nepergrauš,

nebaigs aistringo Titijo kepenų
draskyt erelis, skirtas už nuodėmę,
o meilės pilną Piritoją
šimtas grandinių laikys suveržę.

5

Augustui

Mes manėm, valdo vienas Jupiteris,
dundąs per dangų, betgi laikysim greit
dievu Augustą, kai britaną
kraštui priskirs ir kenksmingą persą.

Nejau niekingai, vedęs sau barbarę,
sukūrė šeimą Kraso karys? Nejau —
ak, kur senatas, kur dorovė? —
ligi senatvės su uošvio ginklais

karalių Medą gynė apulas ten,
užmiršęs vardą, togą, dievų skydus
ir amžinąją Vestos ugnį,
Romos Jupiteriui tebestūksant?

Tik to bijojo Regulas įžvalgus,
kuomet pamynė biaurų pasiūlymą,
kurio vien pavyzdys užtrauktų
grėsmę ateinančių amžių tėkmei,

jei gyvas liktų priešo nelaisvėje
gailus jaunimas: „Vėliavas aš mačiau
ant pūnų šventnamių prikaltas,—
sakė jisai,— nuo karių be kraujo

ginklus nutrauktus irgi mačiau, mačiau
laisvų piliečių užsuktas ten rankas,
o juos — atkeltais vartais ariant
mūsų kovų nuniokotą lauką.

Nebus narsesnis, žinoma, joks karys,
grąžintas auksu, nuostoliu gėdą tik
pasunkinsit: išblukę vilnos
purpuru jau nešvytės dažytos,

narsa tikroji, kartą pranykusi,
taip pat nenori grįžt pas nupuolusius.
Kiek stirna, ištraukta iš spąstų,
esti drąsi, tiek bebus kovingas

ir tas, kas priešo klastai pasidavė;
tiek pūnų karą kitąsyk tas laimės,
kuris ant savo rankų juto
pančių šikšnas ir mirties pabūgo.

Kuris teieško, kaip pasilikt gyvam,
tas karo būklės neskiria nuo taikos...
Klaiku! Kartagina dar kilsi,
griuvus Italijai taip niekingai!"

It koks beteisis, sakoma, jis vaikus
mažus atstūmė ir pabučiavimą
kuklios žmonos, po to į žemę
vyrišką veidą rūsčiai nuleido,

pakol senato, vis dar dvejojančio,
sprendimą gavo, niekur nesutiktą,
ir vėl tarp liūdinčių bičiulių
į ištrėmimą orus išvyko.

Ir jis žinojo, kuomi jį barbaras
kankinti rengias, betgi vis vien jisai
praskynė stabdančią jį gentį
ir nebeleidusią grįžti liaudį,

neva paliktų po apklausos ilgos
klientų bylą, užbaigtą pagaliau,
ir vyktų į Venafro lauką
ar į Tarentą, spartiečių steigtą.

6

Romėnams

Nė kiek nekaltas protėvių tol kaltes,
romėne, kęsi, kol šventyklas dievų,
sukrypusias menes atkursi
ir skulptūras, sudarkytas suodžių.

Todėl tu viešpats, kad nuolankus dievams:
čia visko pradas ir pražūtis iš čia,—
paniekinti dievai nelaimių
davė Hesperijai daug skausmingai.

Jau dusyk mūsų žygį nešventintą —
anksčiau Monėzis, Pakoro nūn būrys —
sutriuškino, o tiedu švyti
prie vėrinių laimikius prisegę.

Beveik kad dakai ir Etiopija
sugriovė miestą, pilną nesantaikos,
šita — savais laivais grėsminga,
tie — lakiomis strėlėmis įžymūs.

Kalčių pritvinkę, amžiai subiaurino
šeimas pirmiausia, kilmę ir gimine.
Iš tos versmės prapliupę ydos
šalį ir tautą užtvindė visą.

Laukinį šokį džiaugiasi mokanti
žalia mergelė, klubais kraipydama,
ir nuo vaikystės geltonsnapė
geidžia patirti neskaisčią meilę.

Jaunų meilužių, vyrui vis lėbaujant,
netrukus ieško,— netgi nesirenka,
kam skirt neleistiną linksmybę,
vos tenutolsta žibintų šviesos,

o tiesiai bėga, vyrui pasakiusi,
kur jai nurodė kvietęs prekiautojas
arba ispanų laivo vadas,
brangiai perkąs valandos nešlovę.

Jaunimas, kilęs ne iš tokių tėvų,
nudažė jūrą pūnų tautos krauju,
nukovė ir galingą Pirą,
ir Hanibalą, ir Antiochą,

bet žemės darbą mylinčių dar karių
ryžtingi sūnūs, mokantys su kapliais
sabeliškais varpyti grumstą,
motinoms liepiant parnešt iš girios

prikirtę žabų, kai, toldama arkliais,
kalnų šešėlius saulė pailgina
ir, davusi malonų laiką,
jungą nukrauna vargingiems
jaučiams.

Kenksmingas laikas ko nesumenkina?
Tėvai, prastesnė už senolius karta,
pagimdė mūsų — dar menkesnę,
greit pagimdysiančią ydingiausią...

7

Asteridei

Asteride, kodėl raudi dėl Gigo vis?
Jį Favonas gaivus ankstų pavasarį
tynų prekėm turtingą
tau parveš — pasiilgusį.

Nūn, atvytas jisai Noto prie Oriko,
kai nebėr danguje Ožio įdūkusio,
šaltą naktį be miego
kenčia, ašaras liedamas.

Ir vilioja kvieslys pas šeimininkę jį,
sakęs, jog kančiose Chloja vis dūsauja,
kaip ir tu suliepsnojus,—
mena sukčius šimtus kitų:

kaip prikurstė žmona, kaltę klastodama,
kad paskirtų greičiau Pretas lengvatikis
mirtį Belerofontui
už tyrumą per didelį,

kaip Pelėjas beveik žengė į tartarą,
Hipolitės droviai atsisakydamas,—
tas sakmes ir kitokias
šnabžda, kviesdamas nusidėt.

Šiam kvietimui, deja, kol nesugedęs dar,
jis kurtesnis negu uolos Ikarijos...
Bet, žiūrėk, Enipėjas
kad per daug nepatiktų tau,

nors nėra čia kitų, mokančių taip gerai
ant žirgų jodinėt Marso žaliam lauke
nei per Tiberio vagą
perplaukt šitaip vikriai, kaip jis.

Vos sutems, uždaryk savo duris, nežvelk,
kai švilpynė dainuos gatvėje verkdama,
net žiauria jei vadintų,
jam švelnesnė vis vien nebūk!

8

Mecenatui

Tu stebies, kalbų abiejų žinove,
kovo pirmą ką aš darau viengungis,
ką galėtų reikšt kupina smilkyklė,
žydinčios gėlės,

kam sudėtos čia į velėną anglys...
Ožį paaukot pažadėjau baltą
Bakchui per vaišes, vos nemiręs tąsyk,
medžiui užvirtus.

Ši šventa diena su naujaisiais metais
amforą atkimš, su pikiu užlietą,
dūmų paragaut pastatytą būnant
konsulu Tului.

Draugo taurių gerk, Mecenate, šimtą —
į sveikatą jo, negesink žibintų
lig kitos aušros, lai visoks nutolsta
riksmas ir pyktis.

Liaukis pagaliau dėl valstybės krimstis:
sumuštos antai Kotisono voros,
medas atkaklus į save atsuko
ginklą skausmingą,

vergas, nors vėlai grandine sukaustėm,
ir kantabras jau nuo ispanų kranto,
rengias skitai net, nebetempę lanko,
lygumas mesti.

Liovęsis galvot, kas kankina tautą,
laisvas nuo darbų nesisielok smarkiai,
imk, ką valanda dabartinė duoda,
būk nesurūgęs!

9

Lidijai

— Kolei mielas aš tau buvau
ir dar niekas šauniau neapkabindavo
tavo kaklo žavingojo,
tol laimingas stelbiau Persijos karalius!

— Kol netroškai kitos labiau
ir nebuvo arčiau Chloja už Lidiją,
tol aš — Lidija išgirta —
garsingesnė stelbiau Romulo Iliją!

— Trakė Chloja įkrito man,
daug dainų malonių mokanti grot lyra,—
mirt už ją nepabūgčiau aš,
jei brangutę lemtis gyvą išsaugotų!

— Man užkaito širdy degąs
  Kalaidas — sūnus Turijų Ornito:
dusyk mirt sutinku už jį,
    jei vaikiną lemtis gyvą išsaugotų!

— O jei meilė sena sugrįš
    ir sukaustys variu jau išsiskyrusius?
Jeigu Chloja išlėks balta
    ir jei durys telauks Lidijos atstumtos?

— Nors gražesnis už žvaigždę jis,
    tu pranoksti pykčiu aršiąją Adriją
ir už pūką lengvesnis tu,—
    su tavim ir gyvent, ir pasimirt geidžiu!

10

Lykei

Jei tegautum kažkur iš Tanaido gert,
vyro vis sekama, Lyke, pravirktumei,
kai parkritęs guliu prieš atšiaurias duris
    Akvilonų pagairėje!

Ar girdi, kaip labai už prabangių namų
verkia vėjy šilai, durys kaip baldosi,
kaip į ledą sniegus stingdo Jupiteris,
    tyrą giedrą nulemdamas?

Mesk didybę, kurią pasmerkė Venera,
kad neslystų atgal virvė ant skritulio:
Panelopė nebūk, smerkianti jaunikius,
juk etruskai tavi tėvai.

Jei neveikia tavęs maldos nei dovanos,
nei žibuoklių spalva mylinčių veiduose,
nei pierė meili, vyrą sugundžiusi,
bent parpuolusio pagailėk,

nors ir ąžuolą tu viršiji kietumu,
nors švelnesnė nesi už gyvates pietų:
kęst ilgai negalės vandenį iš dangaus
mano šonai po šiuo slenksčiu.

11

Merkurijui ir lyrai

Tu, Merkurijau, iš kurio išmokęs
akmenis dainom Amfionas stumdė,
bei ir tu, vėžly, septynbalsei stygai
skambesį davęs,

buvęs kažkada nei šnekus, nei mielas,
nūn gi šventyklas ir puotas pamėgęs,—
tarkite eiles, kad atkaklią ausį
Lydė atgręžtų,

nes, neva treigė kumelaitė pievoj,
dūksta ji linksma ir neleidžia liestis,
visiškai skaisti ir lig šiol beširdė
vyrui aistringam.

Tu gali klusniai ir tigrus, ir mišką
vesti, o upes — sustabdyt srauniąsias,
tu užliūlavai prie bekraštės menės
durinį sargą —

Cerberį, kurio šiurpulingą galvą
tūkstantis angių apsivijęs dengia,
pūliai iš gerklės triliežuvės varva,
kvapas — kokčiausias.

Titijo ir net Iksiono veidas
šypsos nejučia, danaidžių indas
lieka be drėgmės, kol mergaitėms ulbi
dainą malonią.

Piktadarystes ir merginų bausmę
Lydė lai išgirs,— kaip tuščia statinė
vandenį dugne giliame prapuldo,
kokį net Orke

atpildą lemtis už kaltes numato:
juk nedoros jos,— ką baisiau galėjo? —
jos nedorosios jaunikius įstengė
durklais užmušti.

Tik viena iš jų, į vestuvių deglą
žvelgusi vertai, pamelavo puikiai
tėvui apgauliam ir kilni per amžius
liko mergaitė.

„Kelkis,— tarė ji jaunamečiui vyrui,—
kelkis, kad miegot per ilgai netektų
ten, kur nebijai! Seserų ir uošvio
venki klastingo!

Tartum kad veršius pasigavę liūtės,
skerdžia jos,— baugu! — kiekviena po
vieną...
Bet jautresnė aš — tau duris atversiu
ir nežudysiu.

Tėvas lai uždės grandines man kietas,
kad aš pagailau nelaimingo vyro,
lai ištrems laivu į numidų kraštą,
tolimą baisiai.

Eik, kur kojos neš, kur papūs tau vėjas,
kol tamsi naktis, Venera kol lydi,
eiki su sėkme, o ant mano kapo
raudą iškaldink!"

12

Neobulei

Mergužėlės nelaimingos, nes negali nei myluotis,
nei vynu sau pasisaldinti kartėlį, o tik alpti nuo dėdulės pabarimų.

Neobūle, tau Minervos išradingos ir verpimą,
ir audimą pasigauna Kiterėjos tuoj berniukas ir lipariškasis Hebras,

kai į Tiberį pečius jis iškvėpintus panardina,
jojimu Belerofontą kai pranoksta ar kai pėsčias
iki pergalės kovoja.

Jis ir kaimenę elninę, pasileidusią per lauką,
išgalabyti įgudęs ir tankynėje surasti pasislėpusį ten šerną.

13

Banduzijos šaltiniui

O it stiklas skaidri mano Banduzija,
vynui miešti saldžiam tinkanti tarp žiedų,
ryt tau duosiu ožiuką,
ant kurio apvalios kaktos

meilę bei kautynes žada dygstą ragai,—
veltui, nes nudažys kraujo raudonumu
tavo šaltąją versmę
šis jauniklis linksmos bandos.

Šuns ugninga žvaigždė kaitrų vidudienį
nė nekliudo tavęs,— vėsą tu trokštamą
arklo vargintiems jaučiams
bei klajūnėms bandoms teiki.

Tarp šaltinių kilnių būsi ir tu, kuomet
aš paskirsiu eiles ąžuolui virš olos,
iš kurios pasakoriai
tavo vandenys liejasi.

14

Romos liaudžiai

Liaudie, vos antai apkalbėtas, jogei
laurus mirtimi it Heraklis pirkęs,
Cezaris namo nuo ispanų kranto
grįžta laimėjęs.

Daug aukų dievams skirdama teisingiems,
jį ištikima lai žmona sutinka,

karvedžio sesuo ir, papuošę galvas
iškilmių juostom,

motinos sūnų, kur gyvi išliko,
motinos marčių. O vaikai našlaičiai
ir merginos tos, kur negausit vyrų,
nepiktžodžiaukit.

Ši šventa diena man tikrai nutolins
rūpesčius tamsius,— nebijosiu riaušių
nei nukautas likt, kol pasaulį platų
Cezaris valdo.

Ei berneli, nešk vainikus, aliejus,
indą su vynu nuo marsiečių karo,
jei ąsotis koks nusislėpęs liko,
siaučiant Spartakui!

Lai ateis, sakyk, su dainom Nejera,
garbanas gelsvas susirišus kuodu!
Jeigu įkyrus sutrukdytų sargas,
tuoj pasišalink:

žilstantys plaukai apramina širdį,
trokštančią vaidų ir aistringų ginčų,—
degęs jaunyste, konsulaujant Plankui,
to nepakęsčiau.

15

Chloridei

Skurdžiaus Ibiko moterie,
saiką rask pagaliau savo garsėjimui
ir ištvirkusiam elgesiui.
Kai nuo kapo esi visiškai netoli,

nebežaisk su merginomis
ir šviesumo žvaigždžių debesiu neužstok.
Jeigu tinka Folojai kas,
tau, Chloride, tatai jau nebepridera:

vyrų ieško tegul duktė
it bakchantė, kurią būgnai sužadino,
Noto meilė jai skatina
žaisti ją panašiai kaip ožkelės linksmas.

Prie garsiosios Lukerijos
kirptos vilnos tau tiks — senei, o ne citra
ir ne purpuro rožės jau,
ne ąsočiai, kuriuos išgeri lig mielių.

16

Mecenatui

Nuo naktinių bernų bokštas apkaustytas
ir sukaltos tvirtai durys bei sergstintys
aršūs šunes prie jų gynė pakankamai
ten Danają įkalintą,

bet Akrisiją jos — bailų budėtoją
prie dukters paslėptos — išjuokė Venera
ir Jupiteris: jam, auksu pavirtusiam,
kelias atviras ir saugus.

Į sargybų gretas auksas prasibruka
ir suskaldo uolas su didesne jėga,
nei perkūno žaibai; gavo sau pražūtį
Argo pranašo giminė

per siekimą naudos, makedonietis gi
laužė miestų vartus, triuškino dovanom
varžovus karalius; dovanos supina
net griežtuosius laivų vadus.

Lydi nerimastis augantį pinigą
ir troškimas daugiau... Tad, pagrįstai bijau
kelti galvą, idant toly matytųsi,
Mecenate, didžiai žymus.

Juo kiekvienas labiau pats suvaržys save,—
gaus daugiau iš dievų. Nieko neprašančių
aš stovyklą renkuos, plikas pabėgėlis
turčių pusę palikt geidžiu.

Daug garsesnis esu, maža turėdamas,
nei kartojant visiems, kad, susigobęs sau
visą javą, kurį sėja Apulija,
aš beturtis turte esąs.

Miško margai keli, gryno vandens viešmuo
ir pasėlių manų derlius užtikrintas
stelbia laimės dydžiu Afrikos juodžemių
įstabiausią valdytoją.

Man nekrauna medaus bitės kalabriškos,
lestrigonų dubuo Bakcho nesendina
ir neauga riebi Galijos pievose
švelniavilnių man kaimenė,

bet ir skurdo sunkaus kęsti netenka man;
jei norėčiau daugiau, tu nedvejotum duot.
Susivaržęs geismus, rinkliavas mažesnes
nešt norėčiau kur kas labiau,

nei Migdono laukus Krezo valdžia aprėpt.
Pageidaujantiems daug, daug ir stokoja vis,
tad geriausia tokiam, kas pasitenkina
dievo duotu taupiu žiupsniu.

17

Elijui Lamijui

Iš Lamo seno, Elijau, kilęs tu —
nuo jo pirmieji, sakoma, Lamijai
sau vardą gavo su vaikaičiais,
kiek jų atsimena metraštynai,—

vedi tad kilmę iš pranokėjo to,
kuris, kaip girdis, Formijų pylimus
ir, plaunantį Marikos krantą,
Lirį valdyti pirmasis gavo,—

toli valdovas. Lapais miškus storai
ir jūros krantą dumbliais netikusiais
nuklos ryt Euro siųstos audros,
jei nemeluoja senyva varna,

lietaus skelbėja. Malkų sausų prikrauk,
pakol valioji,— Genijų ryt vynu
ir mėnesio paršu tu gerbsi,
apsuptas savo tarnų be darbo.

18

Faunui

Faune, vis mėgstąs pavaikyti nimfas,
mano sklypeliu per laukus saulėtus
pereik palankus ir mažų jauniklių
nepakliudyki,—

juk oželį tau už metus papioviau,
tau kratėrai štai kaip Veneros draugui
vyno kupini, tau kvapingai rūksta
aukuras senas.

Sklaidosi banda lankoje po žolę,
kai sugrįžta vėl tau gruodinės Nonos,
švenčia po darbų ant pievutės kaimas,
ilsintis jaučiams.

Tarp drąsių avių vaikštinėja vilkas,
numeta miškai tau lapiją žalią,
džiaugias žemkasys, tris sykius patrypęs
žemę nemielą.

19

Telefui

Kiek nutolęs nuo Inacho
Kodras, itin drąsus mirti už tėviškę,
kur Eako gentis, koksai
buvo karas kadais Trojos šventos krašte,

tu byloji, tačiau slepi,
Chijo vyno už kiek mes nusipirksime,
kas užkais mums vandens, kas duos
būstą mums ir kada šaltis pelignų dings.

Vaike, mėnesiui liek jaunam
liek vidurnakčiui greit, žyniui Murėnai dar
lieki vyno,— maišyk taures,
trim arba devyniais kaušais seikėdamas.

Mūzų būrį nelyginį
    kas pamilo, prašys trissyk po tris įpilt
trenktas dainius, o Gracijos
    nuogos seserys trys, ginčų bijodamos,

imt neleidžia daugiau kaip tris.
    Bet pasiaust malonu! Ko Berekintijos
švilpos liovės pūtusios?
Ko pakibo tyli su lumzdeliu lyra?

Aš šykštuolių nepakenčiu,—
    berk čia rožių daugiau! Triukšmą
                                        pašėlusį
Likas lai pavydus išgirs
    ir — senam įkyri — Liko gyventoja!

Savo garbanom tviskančio,
    į žvaigždes panašaus, Telefai, jau tavęs
ieško Rodė nuaugusi,
    o Glikeros aistra gundo mane švelni.

20

Pirui

Ar tu nematai koks pavojus, Pire,
imti jauniklius iš getulų liūtės?
Po aršios kovos greit pabėgsi bailiai,
            o pagrobėjau,

kai, praskirdama ji gretas jaunuolių,
eis sau atsiimt įžymaus Nearcho:
liks laimikis tau, ar jinai stipresnė,—
mūšis parodys.

Nūn, kol tu imi sau strėles greitąsias,
aštrina jinai išgąstingas iltis,
o teisėjas pats, basomis pamynęs
palmę kautynių,

sakoma, švelniu vėjeliu gaivina
pridengtą kvapniom garbanėlėm petį.
Toks Nirėjas gal, gal iš Idos buvo
toks Ganimedas!

21

Vyno ąsočiui

Man gimstant, gimęs Manlijaus metais dar
ąsoti geras, ar peštynes neši,
ar ginčą, ar beprotę meilę,
ar po linksmybių nesunkų miegą,

Korvinui liepiant vyno saldaus paimt,
iš ten ateiki, kur tu ilsėjaisi,
vadintas masiku lig šiolei,
vertas paliesti tik laimės dieną.

Net tas, kas alpsta, itin sukerpėjęs
Sokrato moksle, negina juk tavęs,—
Katonas, sakoma, senasis
irgi vynu sau dorybę šildė.

Tu švelnų varžtą užmojams uždedi,
dažniau blogiesiems, tu susimąstymą
ir slaptąjį išminčių kėslą
Bakcho linksmuolio dėka parodai.

Teiki tu protams, nerimo kupiniems,
stiprybės viltį, vargšui ragus ugdai,—
išgėręs nei rūsčių karūnų,
nei jų kareivių kardų nebijo.

Tave, o Bakche, linksmą Venerą čia,
jei tik ateitų, surištas Gracijas
lydės gyvi deglai, kol Febas
rytą žvaigždes nuvaikys sugrįžęs.

22

Dianai

Kalnus ir šilus tu, mergele, saugai,
jauną skausmuose išgirsti gimdyvę,
trissyk pašaukta iš mirties ištrauki —
deivė trikūnė.

Svyrančią skiriu prie namų tau pušį,
kad aš linksmas jai, kai prabėgs daug metų,
šerno, sumanaus iš šalies užpulti,
kraują aukočiau.

23

Fidilei

Mėnuliui gimstant, jei pakylėsi tu
į dangų delnus, jei smilkalais Larus,
Fidile, gerbsi bei šiųmečiais
kaimo javais ir godžia kiaulaite,—

nekenks derlingai vynuogei Afrikas —
netikęs vėjas, kūlės išdžiūvusios
nepuls pasėlių, o jauniklių
siaubas neims, užderėjus metams.

Mat, ta tarp guobų ir ąžuolų banda,
kuri snieguotam Algide ganosi,
kuri užauga Albos pievoj,
ta paaukota kaklu suvilgys

šventikų kirvį,— tau gi nereikia taip,
avių papiovus daugelį, permaldaut
dievų mažųjų, padabintų
rozmarinu ir trapiąja mirta.

Mieliau numaldo įžeistus penatus
ne puošnios aukos, bet prisilietusios
prie aukuro nekaltos rankos
su druskele ir kvietiniais miltais.

24

Didžturčiui

Nors užgrobsi statybomis
nuo Tirėnų marias ligi Apulijos,
ir arabų, ir Indijos
nelytėtus lobius turtais nustelbdamas,

bet, jei šelmenį tau prakals
Būtinybė rūsti geležine vinim,
siaubas nebepaliks širdies,
neištrauksi galvos mirčiai iš letenų.

Skitai verčiasi daug geriau,
nors vežimais namus velka per lygumas,
šiurkštūs getai taip pat, kuriems
be žymėtų ribų duoda laukai vaisius

ir Cereros javus visur:
jie nemėgsta ilgiau dirbti, negu metus,—
darbą baigusį keičia vėl
kitas vietoje jo tokia pačia sėkme.

Ten našlaitį be motinos
švelniai ugdo žmona, nieko nekenkdama,
savo vyro neūdija
didžiakraitė, be to, netiki meilužiu.

Laiko dideliu jie kraičiu
narsingumą tėvų, dorą vedybinę,
vyro svetimo bijančią:
nusidėt nevalia,— mokama mirtimi.

Tas, kas riaušes pilietines
ir šiurpias žudynes imsis nutolinti,
jei po statulom užrašo
MIESTŲ TĖVAS sau geis, lai pažaboti drįs

palaidumą nevaldomą —
ir garsės ateity: dėstis kaip niekinam
nekaltybę doros, deja,
kai nematome jos, ieškome pavydžiai.

Ką padės atgailojimai,
jei nenukerta net kirvis žmogaus kaltės?
Ką niekingi įstatymai
be dorovės padės, jeigu prekiautojų

nei liepsnojanti karščiuose
neatbaido šalis, nei priartėjusi
prie Borėjo apylinkė
ar snieguoti žiemiai, jeigu jūreivija

plaukia drąsiai per vandenis?
Nuskurdimas nykus — didelė nešlovė —
liepia viską daryt ir kęst,
padorumo kelių nesilaikydamas?

Neškim į Kapitolijų,
kur mus šaukia minia pritariančiu riksmu,
ar į jūrą netolimą
meskim aukso krūvas, akmenis ir perlus —

blogio didelio priežastį,
jei pabodo tikrai nusikaltimai mums.
To godumo netinkamo
reikia rauti pradus, o pernelyg lepias

sielas reikia užgrūdinti
griežtesne mokykla. Vaikas aukštų tėvų
sėst ant arklio nesugeba,
bijo eiti medžiot, betgi, jei liepsi jam,

moka graikišku žaist lanku
ir kauleliais, kuriuos draudžia įstatymai,
kol jo tėvas suktybėmis
žlugdo savo draugus, talką jam teikiančius,

kad netikęs sūnus greičiau
užvaldytų turtus. Žinoma, auga vis
nelemti pinigai, tačiau
prie mažokų valdų trūksta vis vien
kažkiek...

25

Bakchui

Kur tu, Bakche, neši mane —
pilną tavo jėgos? Kur pakilia dvasia
į šilus ar olas lekiu?
Koks pakriaušis girdės mano ketinimą

amžiams spindintį Cezarį
tarp žvaigždžių patalpint, šone Jupiterio?
Pirmas tarsiu svarbius žodžius,
nebylotus kitų... Radusis kalnuose

taip bakchantė nusistebi,
baltus trakų sniegus, Hebrą matydama
ir Rodopę, temindomą
vien klajoklių pėdų,— lygiai ir aš
stebiuos

iš krantų ir tylių šilų,
kai be tako einu. Kurs najades valdai

ir bakchantėms teiki jėgų,
kad aukštuosius klevus verstų su
rankomis,

tau netarsiu menkų eilių
ir numirsiančių greit! Gera, tačiau baugu,
o Lenėjau, man dievą melst,
sau žaliu vijokliu smilkinius juosiantį.

26

Venerai

Buvau mergaičių mėgstamas neseniai
ir gan šlovingai rungiausi kovose,—
dabar ginklus ir mano lyrą,
karą pabaigusią, laiko siena,

kuri Veneros atsuktą nugarą
antai apsaugo... Šičia sukraukite
šviesiuosius žiburius ir dalbas,
trukdančioms durims labai
grėsmingas!

Kuri ir Kiprą klestintį aplankai
ir Memfį, trakų sniego nemačiusį,
pakelk, o karaliene, kartą
Chlojai botagą už išdidumą!

27

Galatėjai

Netikšus riksmu lai pelėda lydi,
dar nėščia kalė ar rudoji vilkė
ir, palikdama lanuviškį lauką,
lapė vaikinga;

lai gyvatė jiems sugadina kelią,
jeigu įkypai it strėlė ji baido
arklius kai kada... O jei ką mylėsiu,
viską pramatęs,

šauksiu iš rytų pranašingą varną,
kol į pelkynes dar nebus nuskridęs
gresiančio lietaus dieviškasis paukštis,—
būsiu burėjas.

Būk laiminga tu, kur norėsi būti,
ir mane atmink, Galatėja, nuolat,—
tau juk nei genys, nei užklydus varna
vykti netrukdo.

Betgi tu matai, kad labai audringai
leidžiasi Šaulys... Aš žinau tamsiąsias
Adrijos gelmes ir taipogi giedrą
Japigo kenksmą.

Priešo lai žmona ir vaikai lai junta
Austro iš pietų įsiūbuotą gūsį,
juostančias marias, nuo kurių šniokštimo
sudreba krantas.

Juk Europė taip baltutėlį kūną
jaučiui apgauliam patikėjo kartą,
bet vidur klastos ir gelmės baisybių
blyško drąsuolė.

Rinkusi gėles neseniai po pievą,
pynus vainikus, pažadėtus nimfoms,
nūn jinai žvaigždes ir bangas tematė,
nakčiai sutemus.

Vos pasiekusi šimtamiestę Kretą,
ištarė: „Deja, praradau, o tėve,
vardą jau dukters, nes aistra pražudė
mano dorovę!

Kur aš atvykau? Tik mirtis mergaitės
nuopuolį nuplaus! Bet verkiu iš tikro
dėl šiurpios kaltės ar nekaltą nieko
erzina šmėkla,

bėgančių sapnų pro vartus iš kaulo
man čia atvesta? Ar geriau gi buvo
plaukti per bangas, ar ankstyvus žiedus
pievoje skinti?

Jei kas duotų man tą niekingą veršį,
pykčio nirtuly jį kapočiau kardu,
laužyčiau ragus, nors ką tik mylėjau
šitą baidyklę.

Aš ir penatus palikau begėdė,
ir begėdė, va, dar neinu į Orką...
Girdite, dievai, aš nuoga tarp liūtų
noriu klajoti!

Kolei man koktus nesurauks liesumas
skruostų girtinų, kol jaunystės syvų
grobyje užteks, lai mane dar gražią
tigrai suėda!

Rodos, iš toli priekaištauja tėvas:
— Ko delsi numirt, nedora Europe?
Juk po uosiu šiuo tu gali užnerti
juostą ant kaklo!

Jeigu tau mirtis nuo uolos patinka
ir akmuo aštrus, tad audringų vėtrų
leiskis nešama,— gal nebent tik nori,
nors karalaitė,

gaut kuodelį verpt ir meilužė būti,
barbarės engta..." Kol jinai raudojo,
juokės Venera ir sūnus stovėjo,
lanką nuleidęs.

Kai užtektinai pasišaipė, tarė:
„Nepradėk tik pykt ir ugningai rėkti,
jei ir leistų tau nepamėgtas jautis
ragą žaloti.

Negi nežinai, kad esi žmona tu
visagalio net? Tad išmok pritapti
prie didžios lemties, nes suteiksi vardą
pusei pasaulio!"

28

Lydei

Kas belieka daugiau daryt
per Neptūno šventes? Tad apsukriau paimk,
Lydė, cekubą paslėptą
ir suteiki jėgų protui atbukusiam!

Greit jau popietė bus, matai,
bet, tarytum diena būtų sustojusi,
vis iš sandėlio imt delsi
nuo Kalpurnijaus dar tūnančią amforą.

Apdainuosime pakaitom —
aš Neptūną ir jo nereides žalsvas,
tu — Dianos greitos strėles
ir Latoną lyra garbinsi išlenkta.

Baigdami paminėsime
tą, kuri kikladas valdo ir Knidiją,
gulbėm Pafą aplanko vis...
Bus pelnytai Naktis irgi išaukštinta.

29

Mecenatui

Karalių gijos aini tirėniškas,
aš tau senokai saugau ąsotyje
dar niekad nelytėtą vyną,
rožių turiu, Mecenate, gausiai,

balano syvų, tavo plaukams sunktų...
Todėl negaiški: amžiais nežvelgsi gi
į Efulos nuožulnų lauką,
Tiburą ar Telegono kalnus.

Palik niekingą prabangą ir pilis,
kurių didybė remias į debesis,
paliauki Romoje stebėtis
dūmais, triukšmu, jos sėkme ir
turtais.

Nesyk turtingiems juk pakeitimas toks
ir grynas valgis palei mažus larus
be purpuro ir pavėsinių
suraukta kaktą gerai išblaivė.

Žiū, Andromedos tėvas išryškino
slaptingą ugnį, jau Prokionas štai
liepsnoja bei įdūkęs Liūtas,
saulei atnešus sausringą metą.

Piemuo pavargęs su nejudria banda
pavėsio ieško — upės ir duriančių
Silvano krūmų, o pakrantė
tyli ramiai be menkiausio vėjo.

Tu mūs valstybei deramą santvarką
renki, dėl miesto baiminies reikalų,—
ką rengia serai, Tanaidas,
Kyro kadaise valdyta Baktra.

Protingai dievas ūkana naktine
paslėpęs laiko būsimus įvykius
ir juokiasi, jei koks mirtingas,
kur nebegalima, daug nerimsta.

Dabar kas skirta, stenkis atlikt ramiai,
nes kitkas plaukia upės srove, kuri
tai tyliai į Etruskų jūrą
plaukia savąja vaga, tai verčia

medžius išrautus, gyvulius ir namus,
vandens apgraužtus akmenis, o aplink
kalnai ir miško plotai kaukia,
kai išsiliejęs šiurpusis tvanas

bangas supykdo. Bus karaliūnas sau
ir linksmas jausis, kas pasakyt galės
kiekvieną dieną: „Šią praleidau,
ryt lai Jupiteris dangų dengia

juodais šešėliais ar spinduliais giedrais,—
atgal apgręžęs, jis nepakeis vis vien,
tuščiai neskelbs, kad to nebuvo,
ką valanda nugabeno sykį.

Audringą veiklą mėgstanti mūs lemtis,
įžūlų juoką krėsti pripratusi,
netvirtą šlovę kaitalioja,—
būna tai man, tai kitam vaišinga.

Giriu, jai esant, betgi, jei mosteri
sparnais vikriaisiais, dovanas atstumiu
ir savo šaunumu dangstausi,
doro neturto be kraičio ieškau.

Nesu pripratęs, kai viesuluos pietų
dejuoja stiebas, melstis nužemintai
ir įžadais dievus raminti,
kad neišmestų į godžią jūrą

tiriečių prekės santaupų man visų:
dviirklės valties prieglobsty tuo metu
mane be baimės per Egėją
lai Dioskurų vėjelis neša.

Mūzai

Sau paminklą baigiau — varį ir amžiną
piramidžių aukštų dulsmą pranokstantį.
Nei graužikas lietus, nei Akvilonai jo
negalėtų sugriaut, nei nesuskaitoma

metų srauto eilė ar vis skubą laikai.
Aš nemirsiu visai, mano žymi dalis
nelabosios išvengs; giriamas nuolatos,
augsiu tol po mirties, kol Kapitolijun

kops šventikas, tylia vedinas mergele.
Kur nerimsta smarkus Aufidas, kur kadais
Daunas, troškęs vandens, valdė sau žemdirbius,
ten mane vis minės, kad, be kilmės žymus,

pirmas pritaikiau aš giesmę eolišką
prie italų eilių. Daug nusipelniusi
nūn didžiuokis ori ir, Melpomene, man
Delfų laurais džiugiai garbanas vainikuok!

KETVIRTOJI KNYGA

1

Venerai

Ar, Venera, po pertraukos
vėl pradėsi mūšius? Liautis labai prašau!
Koks Kinaros laikais buvau,
aš dabar nebesu! Motin saldžių aistrų,

liaukis meilės nurodymais
senį, dešimtį jau penkmečių turintį,
sukerpėjusį lenkt, keliauk,
kur jaunuolių malda šaukia tave meili!

Jeigu širdį sau tinkamą
tu uždegti geidi, purpuro gulbėmis
Pauliui Maksimui į namus
kuo greičiausiai nulėk įsismarkavusi.

Jis kilmingas, be to, gražus
ir netyli, kuomet gresia kam nors bausmė.
Šimtą mokslų mokėdamas,
neš jaunuolis toli tavąją vėliavą.

Nugalėjęs gėrybėmis,
jei išjuoks kada nors dosnų varžovą jis,
marmurinę tave nukals
po citrinos sija Alboj prie ežero.

Ten užuosi tu nosimi
daug kvapnių smilkalų, ten pasilinksminsi
berekintiška švilpyne,
į aidėjimą jos lyrai įsiterpiant.

Ten tave du sykiu kasdien
gerbs mergaičių jaunų ir paauglių būrys,—
jie tau Salijų papročiu
trissyk žemę patryps kojomis baltomis.

Nei jaunuoliai, nei moterys,
nei viltis susilaukt meilės atsakymo,
nei rungtynės prie vyno jau
nebeguodžia manęs, nei smilkiniuos žiedai.

Bet kodėl, Ligurine, vis
skruostais ašara man rieda paklydusi?
Ko nutyla netinkamai
man liežuvis šnekus — žodžiui per vidurį?

Sapnuose naktimis regiu,
kad laikau glėbyje, kad vis vejuos tave,
kai tu Marso lauku lakstai,
ar per judrias bangas nardai, nedorėli...

2

Jului Antonijui

Pindarą pralenkt kas norės, o Julai,
vardą tas suteiks krištolinei jūrai,
Dedalo vašku sulipdytom plunksnom
skrist pamėginęs.

Tartum upė ta, kur nuo kalno virsta,
kai lietus vandens virš krantų pripildo,
plūsta be ribų, iš gelmės pratrūkęs,
Pindaro balsas,

vertas vainikuot Apolono laurais,
kai nauju žodžiu ditirambą drąsų
ritina jisai ir, nepaisęs dėsnių,
laisvas skrajoja;

ar kuomet dievus su karaliais mini
ir dievų vaikus, per kuriuos kentaurai
krito užmušti ir Chimeros liepsnos
baisios užgeso,—

kai apsako tuos, ką Elidės palmė
parvežė žymius po žirgų lenktynių,
ir brangesnę jiems už šimtus stovylų
dovaną teikia;

ar kai verkia jis dėl jaunuolio, gedint
nuotakai be jo, kai auksinį būdą,
protą, jo jėgas į padangę kelia,
Orką paneigęs.

Kai pakyla skrist į dangaus platybes
Dirkės gulbė, tuoj pasijunta vėjas, —
o Antonijau... Na, o aš tarytum
bitė Matino,

ieškanti medaus per didžiausią vargą,
po šilus aplink, ant rasoto kranto
Tiburo šlaite kankinuosi menkas,
kurdamas giesmę.

Didesniu plektru tu, poete, šlovink
Cezarį, kuomet per pakalnę šventą,
laurų vainiku pasipuošęs, vesdins
žiaurų sigambrą,

nes geri dievai nepaskyrė žemei
nieko tiek žymaus nei už jį vertesnio,
nieko ir neduos, nors į aukso amžių
laikas sugrįžtų.

Miesto žaidynes ir linksmybių dieną
šlovinki tada, kai narsus Augustas,
melstas daug, sugrįš, apramintą barniuos
forumą šlovink!

Prisijungs tuomet ir manasis balsas,
jeigu tai kalbu, ko klausyti verta.
„Saule mūs skaisti!"— aš laimingas šauksiu,
Cezariui grįžus.

Eisenos metu jam „Valio, triumfe!"
šauks visa tauta, mes „Valio, triumfe!"
tarsime nesyk ir dievams meilingiems
smilkalus bersim.

Dešimt jaučių tu paaukot turėsi,
karvių kita tiek, o mane išgelbės
veršis, kur žolėj, nuo tešmens atjunkęs,
auga žadėtas,—

jo ragai lenkti it mėnulio ugnys,
tekant trečiąsyk, kai jis būna jaunas,
matosi žymė ant kaktos, kaip sniegas,
visas jis — žalas.

3

Melpomenei

Melpomene, ką gimstantį
kartą nužvelgei tu tylinčia akimi,
tas ne Istmo kumštynėse
šlovę sau iškovos, nebe risti žirgai

jį achajišku vežimu
kaip laimėtoją veš, ne Kapitolijui
rodys vado vainikuose
karo žygių sėkmė, kai įžūlius sutryps

jis karalių grasinimus,
bet vanduo, sruvenąs Tiburo dirvomis,
ir miškų lapija gausi
per eolų dainas duos prakilnybę jam.

Romos — sostinių sostinės —
jaunesnioji karta teikiasi skirt mane
prie poetų mylėtinų!
Pavyduoliai pikti kandžioja jau rečiau!..

Pieride, kuri valdai
aukso lyros garsų saldų skambėjimą,
o, kuri net žuvims gali
gulbės balsą suteikt, jei panorėtum tik,—

per tave man malonė ta,
kad praeivių pirštu rodomas vis esu
kaip romėnų pirma styga:
dėkui tau, kad kuriu, kad patinku kam nors.

4

Klaudijui Neronui

Kaip tas erelis, sargas žaibų, kuriam
dievų karalius leido paukščius valdyt
klajojančius, kuomet klusnumą
prie Ganimedo dailaus išbandė,—

vos jį iš lizdo, vargo nežinantį,
išstūmė tėvas ir jaunumės drąsa,
o vėjai, debesis praskleidę,
mokė pavasarį skrydžio mostų —

labai jau bailų, piktas netrukus jis —
godus plėšrūnas — nulėkė pas avis,
po to kovojantį drakoną
grobio ir mūšio ištroškęs puolė,—

arba kaip liūtas, motinos jo rudos
iš spenio pieną žįsti atjunkytas,
kurį budri stirnaitė pievoj
lekiantį jos sukramtyt išvydo,—

štai tokį Druzą matė vindelikai,
kai jis kariavo Rėtijos Alpėse.
Iš kur jų paprotys atėjo —
dešinėje amazonių kirvį

visur vis neštis, aš neištyriau dar,
be to, žinoti visko negalima,
tačiau jų voros pergalingos,
įveiktos nūn sumanaus jaunuolio,

pajuto galią proto ir talento,
kurį Augusto rūmai palaiminti
išugdė, juto sielos jėgą,
tėvo įdėtą sūnums Neronams.

Narsius pagimdo narsūs ir šiaip geri.
Žirgai ir jaučiai perima iš tėvų
stiprybę, o pikti ereliai
neperi niekad taikių balandžių.

Pratęsia mokslas įgimtus gabumus
ir širdį tvardo tinkamas ugdymas,
tačiau, kuomet doros pritrūksta,
ydos sudarko geriausią kilmę.

Neronams, Roma, kiek privalai dėkot,
Metauras žino ir Hasdrubalas, jų
sutriuškintas tada, kai švito
Lacijui tamsą išsklaidęs rytas,

kuris pirmasis džiaugėsi pergale,
kai piktas pūnas, jodamas per miestus,
Italiją, lyg ugnys pušį
ar viesulai vandenyną, siaubė.

Po to, sėkmingai vargą įveikusi,
stiprėjo nuolat Romos jaunuomenė,
o pūnų sutryptos šventyklos
garbino savo dievus teisėtus.

Galop pasakė pats Hanibalas taip:
„Mes esam briedžiai, grobis plėšrių vilkų,
bet puolam patys, nors tik bėgant,
tik pasitraukiant — triumfas mūsų.

Po Trojos gaisro ryžto pilna gentis,
kuri Etruskų jūroje mėtytus
dievus, tėvus ir palikuonius
atnešė net į ausonų žemę,

kaip tas, kerojęs Algido ūksmėje,
dvibriaunio kirvio kertamas ąžuolas,
jėgas ir geležinę širdį
pražūtyje ir mirty išlaikė.

Stipresnė hydra tąsyk nekildavo,
kai ją kapojo Herkulis, krist bijąs,
galybių stipresnių nei kolchai,
nei Echiono negimdė Tebai.

Giliau skandinsi — išneria tuo puikiau!
Nurungsi — griauna stiprų laimėtoją
labai garbingai ir kovoja
taip, kad žmonių nenutyla kalbos!

Daugiau nesiųsiu aš į Kartaginą
džiugių skelbėjų: dingo pradingo jau
visa viltis ir mano vardas
žlugo visai, Hasdrubalui žuvus...

Įveikia viską Klaudijaus daliniai,
kuriuos palankiai saugo Jupiteris,
be to, budrumas rūpestingas
gelbsti nuo karo visų pavojų."

5

Augustui

O geriausias vedly Romulo giminės,
palikuoni dievų, jau per ilgai nesi!
Juk senatui šventam tu pažadėjai grįžt
neužtrukęs, todėl ir grįžk!

Geras vade, grąžink šviesą tėvynei vėl,
nes vos nužvelgi tu — tartum pavasaris —
savo tautą, tuojau dienos giedrėja mums,
saulė pradeda šviest labiau.

Kaip, sūnaus laukdama, motina šaukia vis,
į raitytus krantus žvilgsnį įbedusi,
kaip maldauja dievų, kai jaunametį jos
Notas nuo mylimų namų

jau daugiau nė metus tolina pavydus,
per Karpato bangas delsiantį perplaukti,—
lygiai taip, kupina didelio ilgesio,
laukia Cezario jo šalis.

Eina jautis saugus žingine per dirvas,
Laimė su Cerera ugdo vešlius kviečius,
o per jūras taikias plaukioja vėl laivai.
Bijo jau nusidėt dora,

nebeteršia namų paleistuvavimas,—
teismas ir papročiai blogį išgujo tą:
kai panašūs vaikai, motinos giriamos,
bet palydi bausmė kaltes.

Partų kas nusigąs, skitų sušalusių
ar žmogynų, kuriuos gimdo Germanija
atšiauri? Kam rūpės Cezario prieglobsty,
kad kariauja Hiberija?

Ant savųjų kalvų leidžia dienas visi:
prie stiebų vienišų tvirtina vynuoges
ir prie vyno po to grįžta linksmi, tave
šaukia skalsint — pietaudami.

Uoliai meldžiasi tau, tau iš plataus dubens
lieja vyno stipraus ir prie šeimos dievų
įtalpina tave,— graikai taip Herkulį
didį gerbia ir Kastorą.

— O, parūpink ilgam taiką Hesperijai,
vade geras! — rytais sakome blaivūs mes,
vos išaušta diena, sakome ir girti,
saulei leidžiantis į marias.

6

Apolonui

Dieve, kurisai už Niobės šneką
jos vaikus baudei, per kurį kentėjo
Titijas smarkus ir Achilas, Trojos
vos neužėmęs,

viršijęs kitus, bet ne tavo lygio
buvęs ten karys, nors sūnus Tetidės
puolė atkakliai šiurpulinga ietim
Dardano pilį:

jis, neva pušis, sužalota kirvio,
it palaužtas koks kiparisas vėjy,
tiesėsi plačiai ir į teukrų smėlį
galvą paguldė.

Arklio viduje dovanos Minervai
nevaizduotų jis, pasalom trojėnus,
švenčiančius kvailai, ir Priamo rūmus
šokant užklupęs,

betgi,— o kraupu! — atvirai užgrobęs,
degintų rūstus liepsnomis achajų
kūdikius tylius, net anuos, kur neša
motinų įsčios.

Būtų taip, jei tau ir Venerai mielai
nepritaręs būt nemirtingų tėvas
ir geram ženkle jau Enejui miesto
kurt nebeleistų.

O, kurs mokei grot išraiškiai Taliją,
kurs į Ksantą vis pamirkai sau plaukus,
garbę nūn apgink, Agiėjau lengvas,
Dauno Kamenai.

Febas davė man įkvėpimo, Febas
meną davė man ir poeto vardą...
Šaunios tarp šaunių ir tėvams garsingiems
augantys sūnūs,

apsaugą gauną iš deliškės deivės,
šaudančios lanku į vilkus ir briedžius,
sekit, kai nykščiu aš žymėsiu kirtį
Lesbo eilutės,—

giesmę skirdami tai Latonos sūnui,
tai prieš pilnatį mėnesienos šviesai,
nešančiai vaisius ir mėnulio laikui
duodančiai tėkmę!

Kai tekėsi tu, pasakysi: „Giesmę
amžių riboje per šventes giedojau.
mėgstamą dievų, o poetas Flakas
ritmo išmokė."

7

Torkvatui

Dingo bematant sniegai: į laukus žaluma jau
sugrįžta,
o į medžius lapija;
keičiasi žemė visa, ir vandenys slūgstančių
upių
telpa į savo krantus;

Gracija nimfų būry su sesėm dvynėm
nebebijo
žaisti ratelį nuoga...
Tad nemarumo nesiek,— taip metai ir
valandos moko,
grobiančios laimės dienas:

tirpdo zefirai šalčius, o pavasarį vasara gena,
žūsianti vėl, vos ruduo
vaisių gausingai pabers, bet netrukus žiema
nedarbinga
vėl parsiras tekina.

Mėnuo atgauna bemat, ką prarado, per
dangų skubėjęs,
mes,— vos patenkame ten,
kur nukeliavo garbus ir Enėjas, ir Tulas, ir
Ankas,—
dulkės ir šmėklos — visi.

Kas pasakys, ar pridės mums dievai,
pasibaigus šiai dienai,
rytdienos laiko kiek nors?
Betgi, ką skirsi džiaugsmams, palikuoniui
į godžiąją ranką
niekad tatai nepateks.

Vos tu numirsi ir tau paskutinįjį teismo
sprendimą
Minas šlovingai paskelbs,
nebatgaivins jau tavęs nei kilmė,
o Torkvatai, nei maldos,
nei iškalbumas žymus.

Netgi pati Diana neišgelbsti drovaus Hipolito
iš požeminės tamsos,
ir Piritojo brangaus jo draugas Tesėjas negali
mirčiai išplėšt iš nagų.

8

Cenzorinui

Dovanočiau mielai savo geriems draugams,
Cenzorine, vazas, varį iškaldintą
ir trikojį, kurį graikuose įprasta
duoti vyrams narsiems. Dovaną gautumei
ne blogesnę ir tu, jeigu Parasijo,
Skopo daug kūrinių būčiau sukaupęs aš,—
šito — akmenyje, to — deriny spalvų
sugebėjusio kurt žmones arba dievus.
Tik ne tuo aš stiprus, tavo širdis taip pat
ne tokių juk džiaugsmų sau užsigeidusi.
Jei tu mėgsti dainas, jų dovanot galiu
ir, be to, pasakyt, kiek dovana verta:
nei valstybės ženklais rėžytas marmuras,
per kurį po mirties grįžta gyvenimas
išgirtiesiems vadams, (nei nublokšta atgal
Hanibalo grėsmė ir pabėgimas jo,
nei Kartaginoje keršto gaisrai ano,

kas iš Afrikos sau vardą parsivežė,
kai sutriuškino ją,) nuopelnų šlovingiau
neišaukštins, negu mūza kalabriška;
o jei žygdarbius tau puslapiai nutylės,
jie paliks be naudos. Marso ir Ilijos
ką tereikštų sūnus, jei pavydi tyla
užslopinusi būt Romulo nuopelnus?
Ir Eaką — narsa bei visagališkų
dainių žodžio sakmė — perkėlė į dausas,
Stigui iš vandenų atimtą pagaliau.
(Mūza draudžia numirt vyrui, vertam šlovės.)
Mūza kelia dangun: Herkulis netingus
gavo linkimas jam vaišes Jupiterio,
Tindaridų žvaigždė blaškomas eldijas
iš gilių vandenų gelbsti nušvitusi,
(pasipuošęs žaliu smilkinius vijokliu),
duoda Liberis mums maldai išpildymą.

9

Lolijui

Neimk tikėti, kad neišlikę žus
tie žodžiai mano, stygų palydimi,
kuriuos nauju menu sudėjau,
gimęs prie Aufido toliakalbio:

jei tarp poetų pirmąją pagarbą
Homeras turi, užmirštas juk nėra
nei Pindaras, nei Simonidas,
nei Stesichoras arba Alkajas;

ką žaidęs kūrė Anakreontas, tai
per amžius liko, dūsauja ligi šiol
karštoji meilė, išsakyta
Lesbo mergaitės eolų stygom.

Ne vien Helenė Spartoj žavėjosi,
dailius meilužio plaukus stebėdama,
drabužį jo, išsiūtą auksu,
būdą karališką ir palydą;

iš lanko Teukras strėlę kidonišką
ne pirmas šovė, Troja ne vienąsyk
naikinta buvo, ne vieni juk
Idomenėjas arba Stenelas

kovas kovojo, mūzoms garsintinas;
taip pat ne pirmas Hektoras atkaklus
ar piktas Deifobas žuvo,
gynę vaikus ir žmonų dorybę.

Daugybė vyrų lig Agamemnono
narsių gyveno, bet be raudojimų
nežinomus naktis juos laiko,
nes neturėjo poeto švento.

Nedaug kuo skirsis nuo nebylių kapų
narsa, jei slėpsi... Lolijau, aš tavęs
išaukštint raštais nepamiršiu,
niekad neleisiu, kad tavo darbus

lengvai prarytų tykanti užmarštis.
Turi tu protą, reikalus žinantį,
kuris ir sėkmėje ryžtingas,
ir abejotinam metui esant,

kurs, godžią klastą bausdamas, atstumia
savęspi viską glemžiantį pinigą,
tu konsulas — ne metams rinktas,
o visuomet, kai teisme teisingai

labiau už naudą vertini sąžinę,
kai šaltu veidu dovanas kenkiančių
nutoldai ir, apspitus miniai,
savo ginklu nugalėti moki.

Laikai laimingu tu pagrįstai ne tą,
kuris daug turi: vardą laimingojo
teisingai gauna, kas protingai
moka naudotis dievų malonėm

ir vargą kietą nuolat pripratęs kęst,
kuriam baisesnė gėda, negu mirtis:
toksai nebijo nei už draugą,
nei dėl tėvynės brangiosios žūti.

10

Ligurinui

O Veneros dėka
galią turįs ir atžarus kol kas,
Ligurine! Kuomet
pūkas sužels tau pasipūtėliui,
kai nupliks nelauktai
garbanos tau, sklindančios ant
pečių,
o raudonis, kuris
stelbia nūnai rožių žydėjimą,
tau dygiąja barzda
virs pagaliau, veidą subiaurinęs,
pasakysi, kassyk
kitą save veidrody žvelgdamas:
„Vai, kodėl iš mažens
to nedariau, ką pamąstau dabar,
o dabar, kai mąstau,
skruostų gaiva ko nesugrįžta
man?"

11

Filidei

Devynmečio tau pilnutėlį bosą
vyno aš turiu, o sode, Filide,
tau vainikams pint susiras bitūnių,
gebenių gausiai,

su kuriom riši tu žavingai plaukus;
šypsos sidabru kambariai, altorius,
papuoštas žaliai, apeigų ėriuko
kraujo geidauja;

skubinas tarnai: sumišai su vaikiais
priekin ir atgal bėginėja mergos,
plakasi ugnis, versdama per stogą
suodiną dūmą.

Tu net nežinai, prie kokių linksmybių
aš kviečiu tave: čia Idas atšvęsi —
dieną, nuo kurios Venera per pusę
dalo balandį.

Ji man pagrįstai iškilminga; galgi
net šventesnė ji už gimimo dieną,
nes nuo tos dienos Mecenatas mano
ilgina amžių.

Telefą, kurį tu ne savo lygio
sau išsirinkai, jau kita mergelė,
turtė ir linksma, surakino pančiais
maloningiausiais.

Degęs liepsnose, Faetontas baido
nuo godžių vilčių, pavyzdys grėsmingas
ir Pegasas tau, nuo savęs nusviedęs
Belerofontą,

jogei visados tik sau verto siektum
ir, atmindama, kad per daug tikėtis
draudžiama, kitų nekliudytum... Meile,
o galutine,—

juk jau po tavęs nepamilsiu moters,—
daug išmok giesmių, kad galėtum traukti
gundančiu balsu: man giesmė sumažins
rūpestį juodą.

12

Vergilijui

Jau nutildo marias, vėl pūsdami bures,
atšilimo šaukliai — vėjai nuo Trakijos,
jau nestingsta lanka, upės nešniokštauja,
išsilieję žiemos ižu.

Krauna lizdą kregždė, gailiai apverkianti
Itį ir amžinai gėdos subiaurintus
Pandiono namus, nes nedorai labai
baudė barbaro jie aistras.

Ant gležnos dar žolės piemens riebių avių
jau raliuoja dainas savo švilpynėmis:
dievą linksmina jie, mėgstantį galvijus
ir Arkadijos kalnelius.

Metas troškulį jau kelia, Vergilijau,
bet jei nori pagert Kalijų tu sunkos,
jaunikaičių žymių keliaklupsčiautojau,
gausi vyno už nardą tik.

Mažas nardo nykštys didelį bosą gaus,
kurs Sulpicijaus nūn ilsisi sandėly,
užmojų duot gebąs, rūpesčių graužatį
paskandinti netruksiantis.

Jei linksmybių tokių norisi jau, ateik
greit su savo preke, nes nemanau tau leist
laistyt mano taures be apmokėjimo,—
aš ne pertekęs turčius koks.

Iš tikrųjų, negaišk ir neieškok naudos,
bet, atmindamas vis laužą juodos mirties,
protą sau sumaišyk su kvailyste trumpa:
išprotėt laikinai — smagu!

13

Lykei

Lyke, pildė dievai mano maldavimus,
Lyke, pildė dievai! Senė darais, tačiau
dar gražia vis dediesi:
šoki ir nekukliai geri,

o, girta būdama, blerbiančiu jau balsu
Kupidoną šauki... Jis gi kankliuojančiai,
jau pražydusiai Chijai
spokso į veidukus gražius!

Šonu pralekia jis guobas nusususias,
tolsta ir nuo tavęs, nes geltonija jau
dantys, darko ir raukšlės,
ir šarmoti plaukai tave.

Nei kojiečių šilkai, nei akmenų vertė
negrąžins tau laikų, jei patalpino juos
į orius metraštynus
nepaliaujanti skrist diena.

Kur pradingo spalva, buvęs žavumas kur?
Kur grakštus judesys? Kiek beturi savy
tos, kur meile alsavo,
kur suraitė pavergusi

po Kinaros mane — veido grožiu garsi
ir menu maloni? Betgi lemtis nedaug
davė metų Kinarai,
nes norėjo išsaugoti

Lykę, varnos senos amžiui prilygsiančią,
kad jaunuoliai karšti, smarkiai kvatodami,
pamatyti galėtų
deglą, virtusį pelenais.

14

Augustui

Ir kaip senatas, kaipgi kviritai mūs
galės narsybę tavo įamžinti
šlovės paminklais, o Augustai,
kaip titulavę ir kaip surašę

į metų knygą? Vade, visur žymus,
kur saulė randa žemių gyvenamų,—
antai vindelikai, neįutę
Romos įstatymų, jau patyrė,

koks tavo ginklas! Su daliniais tavais
genaunus Drūzas — gentį nerimstančią,—
breunus greituosius ir tvirtoves,
Alpių pagairėje pastatytas,

ne vieną sykį sumalė puldamas.
Didžiulį mūšį kitas Neronas tuoj
laimėjo ir, dievams pagelbstint,
rėtų sutriuškino begalybę.

Reikėjo žvelgti Marso kautynėse,
griaute kaip griovė, puldamas atkakliai
laisvūnų mirčiai skirtas širdis:
lygiai kaip Austras labai audringas,

Plejadoms tekant tiesiai per debesis,
bangas vis verčia, taip nepaliovė jis
naikinti priešų ir per ugnį
žvengiantį žirgą nerimo leisti;

kaip jaučiaveidis Aufidas vilnija,
apulų Dauno kraštą praplaukdamas,
kai niršta ir, patvinęs baisiai,
graso užlieti laukus derlingus,

taip smarkiai siaubė Klaudijus barbarus,
gaujas užpuolęs apsišarvavusias,
kai, kirsdamas atgal ir priekin,
žemę nuklojo, negavęs smūgio,

nes savo mintį, savo dievus davei
ir karo jėgą. Kai Aleksandrija
ir uostą nuolanki atvėrė,
ir ištuštėjusią rūmų menę,

tą pačią dieną penkmety trečiame
Sėkmė vėl šaunią atnešė pergalę,
pelnytą pagarbą ir šlovę
davė už laiką, lig šiol valdytą.

O, Romos tu ir mūsų Italijos
globėjau tikras, stebini ir skitus
pabėgančius, medus ir indus,
ir kantabrus, neseniai palaužtus!

Tave ir Nilas, ištakas vis slepiąs,
ir Histras gerbia, Tigro srauni srovė,
baidyklių pilnas Okeanas,
nuolat gaudžiąs tolimiems britanams!

Tavęs hiberų žemė sužvarbusi
ir galai klauso, mirti nebijantys,
tave sigambrai kraugeringi
garbina, ginklą džiugiai padėję!

15

Augustui

Kuomet norėjau pasakot kautynes
ir miestų žūtį, Febas lyra mane
sustabdė, kad mažytėm burėm
aš per Tirėnų marias neplaukčiau.

Tavasis amžius, Cezari, atnešė
į dirvą derlių, mūsų Jupiteriui
grąžino vėliavas, nuo durų
partų šventyklose nukabintas,

uždarė Janų, nesant daugiau karų,
suvaržė žąslais saiką praradusį
laisvumą ir kaltes išgujo,
vėl atgaivino senolių meną,

kuriam gyvuojant vardas ir išgalės
italų plėtės, garsas didybės jų
nutįso nuo laidos vakarės
ligi saulėtekio per valstybę.

Kol mus globoja Cezaris, netrikdys
taikios ramybės riaušės nei prievarta,
nei pyktis, kur galanda kardus
ir nelaimingas šalis supiudo.

Gilaus Dunojaus vandenį nūn geria
nedrįsta laužyt Julijaus įsakų,
nedrįsta getai, serai, persai,
prie Tanaido tautos užgimę.

Mes šiokią dieną, mes ir šventadienį
prie linksmo dievo — Liberio dovanų,
prieš tai maldom su ainiais savo
ir su matronom dievus pagerbę,

vadus minėsim tartum tėvai narsius,
lidiečių fleitom giesmę lydėdami,—
be to, Anchizą seną, Troją
Ir palikuonius geros Veneros.

AMŽIŲ GIESMĖ

*Iam Fides et Pax et Honos Pudorque
priscus et neglecta redire Virtus
audet...*

57—59.

Febe ir drąsi miškuose Diana,
dangų dabiną šviesuliai, garbingi
ir visad gerbti, ko maldaujam, duokit
šiandien per šventę,
per kurią dievams septynkalvės Romos,—
kaip Sibilės mums pranašystės rodo,—
reikia, kad vaikai ir mergelės tyros
giesmę giedotų!
Saulės spinduly, vežimu kurs dieną
atveži ir vėl gesini, kur gimsti
vis kitoks ir toks, nelankyki miestų,
stelbsiančių Romą!
O, kuri švelni aplankai gimdyvę,
motinas, kai reiks, Ilitija, sergėk,
ar Lucinos tu pageidauji vardo,
ar Genitalės!
Duoki daug vaikų ir vedyboms skirtus,
o dievaite, remk sprendimus senato,—
naują kartą mums lai gausingą neša
tvirtos jungtuvės!
Aiškiai užbaigiąs šimtą dešimt metų,
apskritimas jau žaidimus ir giesmes
nūn lai rengia taip, kad skambėtų trissyk
dieną ir naktį!

Giedančios visad tik teisybę Parkos!
Esamos tvarkos kad Riba nekeistų,
laimę ateities su būtaisiais amžiais
junkit glaudžiausiai!
Už derlius dirva vainikus iš varpų
ir už galvijus lai Cererai duoda,
lai Jupiteris ir drėgmė, ir vėju
vaisių brandina!
Išklausyk ramiai, pasidėjęs lanką,
klūpančius vaikus, Apolone geras,
išklausyk ir tu, o žvaigždžių valdove,
maldą mergelių.
O dievai, jei jūs sugalvojot Romą,
kai iš Trojos čia — prie Etruskų kranto
atplaukė būriai, ta dalis, kur gavo
miestą pakeisti,
larais nešina,— Ilionui degant,
išvedė gerai pamaldus Enėjas,
neapvylęs jos, nes daugiau ji gavo,
nei atsisakė,—
ypač tad, dievai, sumaniam jaunimui
skirkit daug doros, o senatvei rimtį,
duokite vaikų, pagarbos ir turto
Romulo tautai!
Ko tiktai maldaus su baltaisiais jaučiais,
lai išprašo sau atžala Anchizo,—
pirmas kovoje, bet, parbloškęs priešą,
jam gailestingas.

Jo smarkių būrių ir albanų kirvio
bijo medas jau sausumoj ir jūroj,
skitai ir, anksčiau pasipūtę, indai
klauso jo žodžio.

Drįsta grįžt Taika ir Dora senoji,
ir Tikėjimas, Pagarba bei Ryžtas,
niekintas lig šiol, vėl Gausybė ragą
atneša pilną.
Febas, malonus devynioms Kamenoms,
žibančiu lanku pasipuošęs dainius,
kurs gaiviu menu nualsintą kūną
gali prikelti,
gerbdamas vertai Palatino auką,
Lacijaus sėkmes ir romėnų gėrį
perkelia kassyk į geresnį amžių,
penkmečiams einant.
Deivė, sergstinti Aventino kalną,
klauso tų maldų, ką penki ir dešimt
vyrų taria jai, ir vaikams draugingą
atsuka ausį.
Febui chorą mes ir Dianai skyrę,
nešamės namo pilnutinę viltį,
kad Jupiteris ir kiekvienas dievas
šitaip galvoja.

HORACIJAUS LYRINIS HEROJUS

Visos reikšmingos epochos surado ir įkvėpė savo dainius, kurie vienokiu ar kitokiu būdu įprasmino jų dvasią. Augusto epocha Romoje, žyminti ribą tarp respublikos žlugimo ir imperijos susiformavimo, gali vadintis reikšminga, nes ji po šimtą metų trukusios pilietinės nesantarvės, atvedusios ligi kruvinų vidaus karų, amžininkams suteikė išsvajotą taiką — *Pax Romana*, o istorijai paliko naujai pertvarkytą Romos valstybės struktūrą, kuri, stabilizavusi vidaus padėtį, pertvarkiusi metropolijos ir provincijų santykius, sudarė sąlygas Romos kultūrai įsitvirtinti beveik visame senojo pasaulio kontinente ir ilgainiui nulėmė milžinišką antikos įtaką naujiems laikams. Dėsninga, kad Augusto epochos literatūra irgi pasižymi savo reikšmingumu ir pasauline šlove.

Tačiau Augusto epochai būdingi gilūs socialiniai lūžiai, nes per trumpą istorinį laiką ji senu respublikonišku valstybės rūbu aprengė visiškai naują socialinį ir politinį turinį. Neprarasdama respublikai būdingų institucijų, Roma nejučia atpratino jomis naudotis, nes visi klausimai buvo vienvaldiškai sprendžiami asmens, kuris sau prisiskyrė tik kuklų pirmojo senatoriaus *(princeps senatus)* titulą. Didelė visuomenės dalis, ypač toji, kuri turėjo kokių nors ryšių su respublikoniškai nusiteikusia aristokratija, vis dėlto gana sunkiai susigyveno su mintimi, kad jos nuomonė reikalinga nebent pritarti tam, kas jau nuspręsta. Tuo pat metu net ir nelabai paten-

kinta visuomenė tik Augusto asmeny matė atokvėpį ir išsigelbėjimą iš beprasmiško kraujo praliejimo. Todėl kas iš baimės, kas praktiniais sumetimais prisiderino prie naujų laikų, juoba kad pats Augustas tolydžio vis labiau rėmė konservatyvias nuotaikas, beje, nukreipdamas jas ne senų valdymo formų, o papročių restauracijos link.

Tokioje nuotaikų ir nuomonių maišatyje ne per lengviausia buvo poetams rasti savo kūrybai reikšmingą temą bei meniškai ją įprasminti. Neatsitiktinai dalis talentingų žmonių (Tibulas, Propercijus, Ovidijus) nusisuko nuo aktualių visuomenės klausimų į savo jausmų pasaulį arba aleksandrinės poezijos priemonėmis dėstė mitologinę ir etiologinę medžiagą. Kiti poetai, kurie paprastai laikomi oficialios Augusto ideologijos reiškėjais, irgi nedrįso betarpišką dabartį apvilkti šventiniu poezijos rūbu. Vergilijus, bene arčiausia stovėjęs prie Augusto ideologinės laboratorijos, nukreipė savo žvilgsnį į utopinį praeities pasaulį, nuo kurio tik retkarčiais teatsigręždavo į laukiamą utopijos įkūnytoją — Augustą. Horacijus išvis dėjosi nesikišąs į tautos likimą ir, su baime žiūrėdamas į tuos, kas imasi pavojingų siužetų, net sudraudė Azinijų Polijoną, pradėjusį rašyti pilietinio karo istoriją (II, 1, 1—8).

Betgi Horacijus vis dėlto buvo Augusto ideologinės laboratorijos dalyvis, kas kartą vis tiesiau pritariąs naujųjų laikų dvasiai. Kitaip tariant, jo žodžiai ir norai gerokai skyrėsi nuo to vaidmens, kurį vaidino jo asmenybė. Gal todėl jis nuolat šaipėsi iš savęs, iš savo padėties, iš tų, kurie jos jam pavydėjo, pagaliau ir iš tų, nuo kurių priklausė jo paties likimas.

Horacijus pažiūrėti irgi buvo gana juokinga figūra: mažas, apkūnus, staigaus būdo, nevengęs išgerti ir iki senatvės negalėjęs susilaikyti nuo Veneros linksmybių.

Tatai mes sužinome iš paties poeto ir Svetonijaus Trankvilo, kuris paliko trumpą, bet patikimą jo gyvenimo aprašymą. Apskritai, skaitydami Horacijų, mes galime atkurti pakankamai pilną poeto asmenybės paveikslą, kuris parodo, kad, būdamas epochos vėliavnešys, jis kartu buvo ir gyva jos ironija.

Kvintas Horacijus Flakas gimė 65 m. p.m.e. gruodžio 8 d., konsulaujant Kotai ir Torkvatui, kuriuos jis ne kartą minėjo savo eilėse. Nors jis turėjo vienos iš seniausių Romos aristokratų šeimų vardą, tačiau iš tikrųjų jo kilmės gijos veda į vergų sluoksnį. Gavęs laisvę, jo tėvas turėjo nedidelį sklypelį netoli Venuzijos, bet, matyt, buvo susikrovęs šiek tiek turto, nes sugebėjo duoti sūnui gerą išsimokslinimą. Apie 50 m. jaunasis Horacijus mokėsi Romoje pas garsų to meto gramatiką Orbilijų, o 45 m. išvyko į Atėnus filosofijos studijuoti. Tai sau leisdavo tik turtingos ir privilegijuotos aristokratų šeimos.

Graikijoje Horacijui teko suvaidinti pirmąjį savo gyvenimo tragikomedijos aktą. Bendraudamas su Romos aristokratų jaunimu, kurio gana daug sukiojosi Atėnuose, jis nedviprasmiškai linko prie respublikonų. Kai 44 m. Bruto ir Kasijaus sąmokslininkai nužudė diktatorių Julijų Cezarį, jo simpatijos buvo sąmokslininkų pusėje, nors pačioje Romoje jų raudonų kepuraičių defiliada nesukėlė jokio entuziazmo. Pasitraukę į Balkanus, jie ėmė ruoštis karui. Bruto pakviestas, 22 metų jaunuolis Horacijus respublikonų kariuomenėje gavo aukštą postą *(tribunus militum)* ir prie Filipų dalyvavo mūšyje prieš Marką Antonijų ir Oktavianą. Kaip žinia, šios lemiamos kautynės (42 m.) Cezario priešininkų buvo beviltiškai pralaimėtos. Kasijus žuvo, Brutas nusižudė. Horacijus, įsimaišęs į išskydusias voras, iš kovos lauko pabėgo. Beje, šio savo anticezariško žingsnio jis

niekur ir niekada nepasmerkė, tik po kiek laiko, sutikęs tų liūdnų dienų draugą Pompėjų Varą, archilochiškai pasijuokė, o gal veikiau alkajiškai pasiguodė (II, 7, 9—16).

Tos eilutės buvo rašytos tuo metu, kai dievo Merkurijaus paveikslu jau buvo mėgstama simbolizuoti Oktavianą. Šitaip, skaitydami jas, galime prisiminti, kad iš tikrųjų Horacijus išsigelbėjo per Oktaviano malonę, nes cezariečiai leido tiems, kas norėjo, grįžti į Romą. Čia prasidėjo itin sudėtingų pergyvenimų jo dramos dalis. Gavęs kuklų apskaitininko darbą kvestūroje, pagiežos kupina širdimi jis stebi nesibaigiantį piliečių kraujo praliejimą ir smerkia savo tautos sužvėrėjimą. Svarbiausia, kad, sugriuvus jaunystėje statytiems tiltams, Horacijus pilietinių audrų verpetuose nebematė jokio švyturio, jokios išsigelbėjimo vilties. Tuo metu, kai Vergilijus jau svajojo apie Saturno amžiaus grįžimą ir aukso laikus Italijos kaime, Horacijui vis rodėsi, kad Italija grimzta į visiškai nebetolimą pražūtį, iš kurios nebėra išeities. Skęstančiojo nevilties pagautas, jis pasiūlė kraštutinę priemonę, primindamas savo amžininkams kažkada pagarsėjusį istorinį faktą, kai Fokajos piliečiai, bėgdami nuo persų nelaisvės, 534 m. paliko gimtąjį miestą (Pr. 17, 15—22).

Antra vertus, tai drąsus pilietinės atsakomybės šauksmas, išgirstas tuose sluoksniuose, kur buvo puoselėjami tvirtos valstybės planai, bet, deja, ne tuo pagrindu, kurį norėjo ginti Horacijus, kai jaunystėje buvo pakėlęs ginklą prieš Cezario pasekėjus. 38 m. jis buvo pristatytas Mecenatui, artimam Oktaviano patarėjui, mokėjusiam labai sumaniai panaudoti kūrybinius talentus jo ideologijai formuoti. 37 m. Mecenatas paprašė Horacijų su grupe kitų rašytojų palydėti jį į Brundiziją, į Oktaviano ir Marko Antonijaus derybas.

Pats Horacijus šią kelionę aprašė kaip juokingą buitinį nuotykį (Sat. I, 5), tačiau tai buvo vieša jo jaunystės idealų išdavystė. 33 m. Mecenatas padovanojo jam vilą Sabinų kalnuose, o kartu galutinai parišo poeto nepriklausomybės sparnus.

Iš potekstės galima spėti, kad respublikos idealai Horacijui liko brangūs, šviesus jam buvo respublikonų visaip aukštinamas Katonas, kuris beviltiškoje kovoje prieš Julijų Cezarį, kai „krito visos šalys", nusižudė Utikoje, nes „nepalūžo jo siela". Ir čia pat dėl savo padėties jis turėjo džiaugtis Oktaviano pergalėmis, kurios vedė tuo pačiu Julijaus Cezario diktatūros keliu. Todėl labai jau dviprasmiškai nuskamba poeto žodžiai, kai jis, „Jupiteriui taip norint", kviečia Mecenatą vynu pažymėti Cezario sūnėno žygius (Pr. 9, 33—36).

Tačiau pergalės tolydžio stiprino Oktaviano padėtį. 31 m. savo karvedžio Agripos ryžtingais veiksmais jis sutriuškino Marko Antonijaus laivyną ir liko Romos valstybėje vienvaldys. 27 m., pabaigęs operacijas rytų provincijose, tariamai grąžino senatui savo nepaprastus įgaliojimus, bet aukštasis valstybės organas jam čia pat jų suteikė dar daugiau, o be to, davė dar kone šventojo vardą — *Augustus*. Augusto patarėjų aplinka, o ir jis pats, matyt, ėmė didžiai pageidauti, kad jo asmenybė ir žygdarbiai būtų įamžinti poemose. Vergilijus jau senokai davė pažadą tai padaryti.

Horacijus ligi šiol buvo išleidęs dvi satyrų („Pašnekesių") knygas, vieną — epodžių („Priedainių"), bet praktiniams literatūros vertintojams tai buvo gryni niekai, nes jose tebuvo kandi pašaipa, sumišusi su abejotinais, jų nuomone, svarstymais, o kai kur net su šiurkščiomis blevyzgomis. Mecenatas nuolat ragino jį imtis didesnio darbo. Ypač smarkiai jį puolė įtakingasis Agripa, ne per didžiausio intelekto, bet griežtas ka-

riškis, reikalavęs garsinti Cezario Oktaviano žygius. Horacijus atsako jam labai santūriai:

Aš, Agripa, nei to dėstyti nebandau,
nei Achilo veržlaus pykčio tulžingojo,
nei Ulikso gudraus klystkelių per marias,
    nei Pelopo rūsčių namų,

nes per silpnas esu užmojams dideliems:
draudžia lyros taikios mūza valdinga man
dėl gabumų stokos menkinti nekukliai
    garsų Cezarį ir tave.

I, 6, 5—12

Nesinori tikėti, kad kandusis Horacijus būtų dėjęs į šias eilutes tik tiesioginę prasmę, juoba kad perdėtas nusižeminimas visiškai nesiderina su ne tokia jau maža jo ambicija. Juk beveik tuo pat metu jis pats pasiskyrė sau tautos dainiaus nemirtingumą.

Aš nemirsiu visai, mano žymi dalis
nelabosios išvengs; giriamas nuolatos,
augsiu tol po mirties, kol Kapitolijun
kops šventikas, tylia vedinas mergele.

III, 30, 6—9

Todėl nėr jokios abejonės, kad atsakyme Agripai slypi tam tikra ironija. O jeigu ironija, tąsyk ar nereikia jos ieškoti ir mitologinėje paralelėje prie Oktaviano ir Agripos vardų? Rodos, juk labai išaukštinami jų žygiai, kai beveik greta stovi nenugalimas Achilas ir rytų nugalėtojas Cezaris (Oktavianas Augustas) o jo laivyno vadas Agripa — greta Odisėjo. Tačiau čia pat krinta į akis, kad kalbama apie Achilo pyktį, kuris originalo

tekste išreikštas ne per poetiškiausiu žodžiu „sunkus virškinimas" *(gravis stomachus)*, o Odisėjas originale — dviveidis *(duplex Ulixes)*. Ši potekstės paralelė, beje, labai jau smogianti, poetui bene bus svarbesnė, negu tiesioginis tekstas, tampąs tokiu būdu tik išradinga ironijos maskuote.

Betgi ką galėtų šioje ironijos niuansų vaivorykštėje reikšti mitologinis Pelopas, kurį jo paties tėvas pateikė dievams kaip kepsnį? Tikriausiai patį Horacijų, kurį Mecenato namai, priėmę kaip sūnų, nori paaukoti valstybės viešpačiams. Juk neatsitiktinai visoje simbolių pynėje dalyvauja ir epinis poetas Varijus, kuris kartu su Vergilijum įvesdino Horacijų pas Mecenatą. Be kita ko, ironija Varijaus adresu iš istorinės perspektyvos ypač ryški, nes šis „homeriško (meoniško) epo aras" teliko žinomas tik pasišventusiems senovės tyrinėtojams ir tik tuo, kad po Vergilijaus mirties, Augustui liepiant, išleido „Eneidą".

Žinoma, būtų pernelyg drąsu teigti, kad čia ir visur kitur Horacijų reikia tik šitaip suprasti. Pateiktasis pavyzdys sako vien tai, kad poetas įžengė į sudėtingų vaizdų, daugiareikšmių užuominų, subtilios simbolikos ir talpios minties kūrybinį etapą. Ilgokai trukęs savo vietos visuomenėje ir poezijoje ieškojimas pasibaigė filosofinių eilių ciklu, kuris kartais vadinamas Romėniškomis odėmis. Jame išliko buvęs Horacijaus nepasitenkinimas savo meto visuomene, vietomis pereinąs į pašaipą ir santūrią ironiją, išliko poeto nepriklausomybės ir išdidumo jausmas, bet kartu rado savo vietą ir ta politinė aktualija, su kuria ilgoką laiką jis niekaip negalėjo sutapti. Sutvardęs savy kartais pratrūkdavusį užgaulumą, pažvelgęs į gyvenimo tikrovę platesniu apibendrinimo žvilgsniu, didesne išgyvenimų patirtimi pasvėręs medžiagines ir dvasines vertybes, poetas galų

gale suformavo sau ir paskelbė savo piliečiams Šaunumo *(virtus)* idealą, gal šiek tiek nežemišką, bet artimą jo paties širdžiai (III, 2, 17—24).

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Horacijus aukština grynai aristokratinę šaunumo sampratą. Jis niekina ir grynai aristokratinę Šaunumo sampratą. Jis niekina ir brėžia, kad jo globėjas Mecenatas yra senos karalių kilmės. Jis giria kitus, kurie turi protėvius nuo neatmenamų kartų. Jo visas dėmesys nukreiptas į labiausiai tituluotus ano meto visuomenės sluoksnius. Ir pats bendrauja tik su tais, kurie labai toli nuo liaudies. Tačiau jo Šaunumo idealas vis dėlto slypi ne tituluose, ne kilmėje ir protėviuose, o asmenybės dvasinėje nepriklausomybėje, tikėjimo ir siekių dydyje, sprendimų drąsoje (III, 3, 1—8). Tik šitokia dvasinė didybė žmogų iškelia aukščiau kitų, išskiria jį iš minios, kurią sudaro, beje, ne luominė prastuomenė, o apskritai menkystų visuma. Į tą tarpą pakliūva visi — dideli ir maži, jeigu tik dvasinėmis vertybėmis nepranoksta prastų tamsuolių, nes kilmė, turtai, aukštos valstybinės pareigos ir, apskritai, visa tai, kas skatina tarp neišmanėlių didžiausias varžybas, neturi reikšmės prieš visagalę mirtį.

Totalinis visų sulyginimas paniekos vertoje masėje ir atskiros įžymios asmenybės priešpastatymas miniai — būdingi stoikų filosofijos teiginiai, kurių poveikis Horacijaus suformuluotam Šaunumo idealui negincytinas. Tačiau stoikų išminčius yra kosmopolitinė asmenybė, o Horacijaus šaunumo nešėjas yra grynas romėnas, be to, apibendrinęs savy ne vien dabartį, bet ir ryškiausius istorinės atminties bruožus. Tai tokia asmenybė, kaip Regulas, legendinis romėnų karo vadas, kurį pūnai, kai

jis kare su Kartagina pateko į nelaisvę, nesėkmingai mėgino padaryti tėvynės išdaviku: jie pareikalavo, kad jis prikalbėtų savo tautiečius sudaryti žeminančiomis sąlygomis taiką, pagrasę priešingu atveju sunaikinti įkaitais paliktus jo pulkus. Regulas išgavo kaip tik priešingą Romos senato nutarimą ir išvyko pas savo karius žūti kartu su jais. Tai buvo romėniško patriotizmo simbolis, kurį Horacijus apskritai išaukštino kaip sektinos žmogaus tobulybės pavyzdį.

Antras momentas, kuris skyrė Horacijų nuo stoikų, buvo tas, kad stoikų išminčiaus tobulybė iš tikrųjų buvo beveik nepasiekiamas aukštis, o Horacijus norėjo, kad jo Šaunumo idealas būtų visuotinis. Todėl jis visiškai nesigilina į stoikų filosofijos esmę, o tik ima jos praktinę moralę, daug kur perpindamas ją net su Epikūro mokslu, kuris jam, ko gero, buvo artimesnis, negu stoicizmas. Neatsitiktinai juk jis juokais pasivadino nutukusiu paršeliu iš Epikūro kaimenės (Epist. 1, 4, 16). Tačiau stoicizmo dvasia Romoje turėjo daug gilesnes šaknis ir daug kam jo reikalavimų griežtumas rodėsi tiesiog neatskiriamas nuo praeities romantizmo. Todėl ir Horacijus, smerkdamas savo meto išgverimą ir svajodamas, kad Regulo pavyzdžiu atsinaujintų ateinanti karta, tegali pasiūlyti stoikų asketizmą (III, 2, 1—6).

Žodžiu, visų Horacijaus idealų centre yra Romos didybė. Ji apibendrina jo filosofinius apmąstymus, ji apsprendžia jo santykį su dabartimi, ji atperka jo nuoskaudas praeity, ji suteikia jam pasitikėjimo ateitimi. Iškeldamas savo idealų idealą iki epinio skambėjimo, Horacijus įrėmina jį mitologinėje pynėje ir, keleriais

metais aplenkdamas Vergilijaus „Eneidą", Junonės lūpomis paskelbia Romos istorinę misiją:

Tegul jos vardas lig tolimų krantų
grėsmingai sklinda, kur neplatus vanduo
nuo Afrikos Europą skiria,
kur išsilieja ant dirvų Nilas.

III, 3, 45—49

Tuo jis galų gale užsitikrino pripažinimą tų, kurie jo lig šiol nevertino, o tai, savo ruožtu, suteikė jam drąsos pasiskelbti tautos dainiumi. Jis dėkoja mūzoms, kad tik jos jį gelbėjo Filipuose ir visose gyvenimo nesėkmėse, tik jos suteikia jam pasitikėjimo ir drąsos visur ir visada.

Antra vertus, iškopęs į visapusiško politinio pripažinimo aukštumas, Horacijus nė kiek nebesidrovi liaupsinti Augusto. Jau ir anksčiau jis rodė jam pagarbą ir dėkingumą už pilietinių karų užbaigimą, bet, pagaliau pamatęs jame Romos galybės įkūnytoją, įtikėjo jo visagale jėga ir paskelbė jį antruoju dievu greta Jupiterio.

23 m. pasirodė Horacijaus trijų knygų lyrikos rinkinys, kurį sklaidant pirmų pirmiausia krinta į akis, kad poetas yra nepalenkiamas Augusto šalininkas, o tik po to, kai atidžiai įsiskaitai ir pasveri kiekvieną jo žodį, pradedi suprasti, kiek daug jis blaškėsi, kiek nerimo ir ieškojo. Toks įspūdis susiklosto todėl, kad rinkinyje labai išradingai išdėstyti idėjiniai akcentai, įterpiant tarp ankstyvųjų svyravimų neginčytinas vėlesnes eiles. Tai įtikino net patį Augustą, kuris anksčiau buvo prieštaravęs Horacijui, kad per mažai jam skiriąs kūrinių: „Gal bijai, kad prieš ateinančias kartas tau bus gėda, kai atrodysi mums artimas buvęs?" Maždaug tuo

metu, kiek galima apytikriai iš Svetonijaus spėti, Augustas pasiūlė Horacijui atsisakyti Mecenato išlaikytinio būklės ir užimti jo sekretoriaus vietą, kitaip tariant, tapti greta Augusto antruoju žmogumi Romoje. Ir Horacijus, nepaisydamas galimos rūstybės, nuo pasiūlymo atsisakė, dar sykį pabrėžęs savo poetinę nepriklausomybę. Betgi toji nepriklausomybė bebuvo tik poeto ironija sau pačiam. Po Vergilijaus mirties (19 m.) jis liko vienintelė Augusto ideologijos atrama, kurią pirmasis senatorius kiekviena proga uoliai stengėsi naudoti savo nuožiūra. Jis pavedė jam parašyti himną Šimtmečio žaidynėms *(ludi saeculares)*, kurias 17 m. Augustas surengė ne tiek amžių ribai pažymėti, kaip sakė sena romėniška tradicija, o pirmučiausia savo garbei.

Netrukus (16 m.) Augusto įsūniai Tiberijus ir Druzas Neronai laimėjo Retijoje pergalę prieš vindelikus, gyvenusius už Alpių. Ir Horacijus vėl gavo užsakymą. Šį kartą, Pindaro pavyzdžiu parodydamas šaunumo genealogiją, jis kalba ne tiek apie pačius nugalėtojus, kiek aukština Augusto šeimos tobulybes (IV, 4, 29—36). Apskritai, visa ketvirtoji lyrikos knyga, kuri buvo išleista po dešimties metų, galima sakyti, yra ištisinė giesmė Augustui. Skaitant matosi, kad eilės parašytos didelio meistro, tobulai valdančio vaizdų, minties ir ritmo derinį, bet turinys jų jau gerokai suvienodėjęs. Beveik nebeminimas net Mecenatas, kuriam Horacijus daug už ką buvo skolingas. Dar daugiau. Iš laiškų, kurių jis paliko dvi knygas, galima spėti, kad Mecenatas net ėmė priekaištauti savo geriausiam draugui už per mažą dėmesį, o Horacijus jam grasino grąžinsiąs, ką buvo iš globėjo gavęs, jeigu tas nesiliausiąs jam įkyrėti. Šis neatskiriamų ir savaip nusibodusių viens kitam draugų ginčas lemtingai tapo Horacijaus gyvenimo

tragikomedijos epilogu. Kažkada anksčiau poetas šiek tiek ironiškose eilėse sakė:

Tave jei griebtų — dalį mano širdies —
mirtis ankstesnė, ko begaišuočiau aš —
antroji pusė,— ir menkesnė,
ir sužalota? Abiem bus galas

tą pačią dieną. Priesaiką aš daviau
ir jos nelaužau...

II, 17, 5—10.

Mecenatas mirė 8 m. pavasarį, labai susirūpinęs, kad niekas nenuskriaustų Horacijaus. Tačiau šis keistu sutapimu išlaikė savo žodį ir po kelių mėnesių lapkričio 27 d. pats numirė. Trisdešimt metų trukusi draugystė ir kapuose juos suguldė greta.

* * *

Horacijaus lyrinis herojus liktų gerokai suluošintas, jeigu būtų užmiršta grynai individuali jo jausmų ir apmąstymų pusė. Kaip ir kiekvienas žmogus, Horacijus gyveno savo gyvenimą, įdėdamas į jį savo siekius, patirdamas savo laimę ir savo nesėkmes. Šioje gyvenimo tėkmėje asmeniškas likimas jam rūpėjo kur kas labiau, negu sudėtingi valstybės klausimai.

Netgi senstelėjęs poetas vadino save vėjo botagu *(ventosus)*, kuriam Romoje vis būdavo ilgu Tiburo, o Tibure — Romos. Iš to galima spręsti, kad Horacijaus būta judraus žmogaus. Jis mėgo buvoti tarp žmonių, tuo gerokai skirdamasis nuo savo artimo draugo Vergilijaus. Jis mini daug moterų vardų, nors nė viena iš jų nepririšo jo prie savęs taip, kaip kažkada Katulą Lesbija. Nieko nežinoma, kad jis būtų kada nors turėjęs šei-

mą. Nors kartais praskamba meilės pastovumo ilgesys, bet jis neperžengia įprastinės tradicijos rėmų. Galima sakyti, kad visa Horacijaus erotinė lyrika, kuri, beje, nėra gausi, ne jo asmeniškus pergyvenimus perteikia, o tik moduliuoja aleksandrinių meilės dainų motyvus: nekenčiamos durys, kurios tvirtai laiko privėrusios slenkstį; grakšti, bet nepastovi gražuolė arba labai baili, vos pražydusi mergaitė; kartais anakreontiškas jaunuolis; nusigėrusi pasileidėlė, vis tebeieškanti meilės nuotykių; pagaliau — visados nusivylęs poetas. Vykusiai Horacijus pasinaudoja ir garsiosios Sapfo meilės lyrikos priemonėmis, sukurdamas grakščių miniatiūrų, bet jose taip pat beveik nėra poeto sielos.

Daug originaliau tradiciniai meilės motyvai nuskamba Horacijaus ironijoje, sudarydami žaismingą ir kartu pašaipų kontrastą epinei temai, kurios iš jo vis būdavo reikalaujama. Betgi ypač nuoširdžios yra jo mąstančios eilės, kuriose poetas į savo laimę žiūri iš savotiškų amžinybės tolių. Iš ten ji labai mažytė atrodo, bet poetui dėl jo ji ypač brangi. Todėl ir savo mylimajai jis linki neieškoti gyvenime daug prasmės, sutikti jį tokį, koks ateis, o svarbiausia nepražiopsoti jo nešamų džiaugsmų (I, 11).

Nūdieną griebk! *Carpe diem!* Tai pagrindinis Horacijaus laimės matas, kuris kartu lyg koks paslaptingas raktas praveria duris į jo individualių pergyvenimų lyriką. Beje, gali pasirodyti, kad jo lyrinis *credo* pernelyg lengvapėdiškas, betgi iš tikrųjų jame visų pirma slypi gili melancholija. Horacijų visada labai liūdnai nuteikia laiko tėkmė. Besikeičią metų laikai — rudens dargana, žiemos speigai ar pavasarį staiga nutirpęs sniegas — bematant jam primena mirtį, kuri nenumaldomu žingsniu artėja, neskirdama nei karaliaus, nei neturtingo vargdienio.

Todėl tad, liūsdamas, kad gyvenimo puota žmogui skirta pernelyg trumputė, kur buvęs nebuvęs, Horacijus prisimena Alkajo užstalės dainose dažnai skambėjusį šūkį: nūn gert pabandom! *nunc est bibendum!* Ar būtų šventė, ar valstybės įvykis, ar draugo proga, ar visiškai be jokios progos vis vyno taurė simbolizuoja gyvenimo džiaugsmą.

Ir vėlgi būtina pabrėžti, kad Horacijus niekad neperdeda. Nors kartkartėmis pasigirsta jo noras pasiausti, kai kur netgi aukštinamas Bakcho svaigulys, tačiau poetą labiausiai žavi ne triukšmingos ir žavios puotos, o šventinė romantika gražios gamtos prieglobstyje, kur čiurlena upelis arba skaidri versmė liejasi, pušis su tuopa pavėsį teikia, žydi laukų gėlės. Žinoma, kad tai nebe valiūkiškas linksmybių ieškojimas, o tam tikra filosofija (I, 38).

Saikingumas, kuriuo apsidraudęs Horacijus smerkia savo meto išglebimą ir perdėtą aukštuomenės prabangą, kviesdamas grįžti prie atgamintų praeities idealų, lemia ir jo individualią moralę. Niekur per daug neišsišauti, niekur nelįsti į priekį, neatkreipti į save per daug dėmesio, o kartu nesmukti pernelyg žemai, neprarasti atramos ir gyvenimo patogumų, žodžiu, būti ir nebūti,— štai tie Horacijaus troškimų rėmai, kuriuose jis pats stengėsi talpintis, tą pat daryti patardamas kitiems:

Aukso vidurys jei kam nors patinka,
saugosi tasai purvinos pastogės
blaiviai visados ir didingų menių toks pasisaugo.

II, 10, 5—8.

Iš tiesų tobulai surastas visų būties problemų sprendimas! Aukso vidurys *(aurea mediocritas)* labai gerai gynė Horacijaus poetinę nepriklausomybę, nes visais

atvejais pateisino jo nesikišimą į politines problemas, jeigu jos jo nejaudino, pateisino jo atsisakymą nuo labai konkrečių poetinių ar tarnybinių pasiūlymų, jeigu jie jam nepatiko, pagaliau pateisino jo poetinės ironijos aštrumą, nes, per aukso vidurio šūkį užėmęs nesikišimo pozą, jis tuo pat metu leido sau pasišaipyti iš viso to, kas netilpo į jo *aurea mediocritas* saiką.

Pagaliau *aurea mediocritas* išteisino Horacijų ir filosofijos akivaizdoje. Viename savo laiškų (I, 1, 15—19) jis aiškinosi, kad nesąs prisiekęs laikytis nė vieno mokytojo, nes stengiąsis apvaldyti dalykus, o ne pats dalykams pasiduodąs. Kiek jis valdė dalykus, o kiek dalykai jį,— kitas klausimas. Tačiau, kad jis kalbėjo tai stoikų balsu, tai derinosi prie Epikūro malonaus gyvenimo būdo,— neginčytina. Aukso vidurio koncepcija tiko abiem filosofijoms. Juk epikūrizmas tuo pavidalu, kokį Romoje suteikė Lukrecijus, buvo ne šiaip sau malonumų filosofija, o veikiau apsauganti nuo nemalonumų pasaulėžiūra. Lukrecijus, niekindamas prabangą, retoriškai klausė:

Nejaugi neaišku, kad gamtai
viena iš viso terūpi ir vieno ji šaukiasi nuolat,
kad pasitrauktų nuo kūno skausmai, o siela patirtų
jausmą malonų, nuo baimės ir rūpesčių savo nutolus?

II, 16—19

Tartum visiškai tiesiog atsakydamas į Lukrecijaus klausimą, Horacijus šitaip apsprendžia savo gyvenimo būdą:

Tad, jeigu skausmo mums nesumažina
skaisčiau už saulę tviskantys purpurai
nei frigų marmuras, nei kostas
persų kvapnus, nei Falerno uogos,

Kam puošnią menę su įžymia stakta
skubėt man rengti būdais naujoviškais,
kam keisti man sabinų slėnį
į reikalaujantį vargo turtą.

III, 1, 41—48.

Atidžiau pažvelgus, nekyla abejonės, kad tai tas pats aukso vidurio principas. Tačiau, antra vertus, pakankamai akivaizdu, kad Horacijus jį puikiai suderina su Lukrecijaus aukštinta netrikdomos ramybės būsena. Dar daugiau. Visa gamtos ramuma, kurios idilišką gėrį mėgsta piešti Horacijus, tai save vaizduodamas jos prieglobstyje, tai kviesdamas draugus į ją, prisipildo kone epikūriško turinio. Juk ir Lukrecijus visiškai panašiai šaukia į gamtą, nes, jo manymu, žmonėms daug geriau esą,—

Jeigu nešvyti namai sidabru nei auksu žaibuoja,
jei neskardena citra po skliautais ir lubom auksuotom,
o, išsitiesęs kur kas pievelės minkštam žalumyne,
prie vandeningos tėkmės, pavėsyje aukšto lapuočio
be didelių galimybių maloniai sau lepina kūną,
ypač kai šypsos orai ir metų laikotarpis šiltas
į sužaliavusią lanką žiedų įvairiausių pribarsto.

II, 27—33.

Savo ruožtu, Horacijaus aukso vidurys gerokai skiriasi nuo Epikūro etikos. Pastaroji yra labai pasyvi, nutolinanti savo šalininkus nuo visuomenės ir visiškai neskatinanti jų kovoti dėl savo laimės, kuri, be kita ko, Epikūro koncepcijoje neturi jokių gyvenimiškų bruožų. Konkrečiausias jos momentas bene tas, kad laimingas žmogus nejaučia mirties baimės, bet tai jam neduoda jokios praktiškos naudos.

Horacijus bijo mirties ir nuolat apie ją kalba. Ypač jį išgąsdino vos ne ant jo galvos nukritęs medis, nekalbant jau apie Filipų mūšį. Betgi jis epikūriškai netiki pomirtiniu gyvenimu, nors įjungia į savo poetinių vaizdų arsenalą tradicinį požemio pasaulį su mitinėmis būtybėmis. Netiki jis ir tuo, kad žemiški turtai gali pailginti gyvenimą ar nutolinti mirtį. Tai irgi primena Lukrecijų. Tik išvadą jis daro savitą ir, be to, labai praktišką: viską, kol žmogus gyvas, reikia sunaudoti, nieko neatidedant rytdienai, kad nieko netektų palikti palikuoniui. Išvis palikuonio šmėkla nuolat vaidenasi poetui ir lyg nekenčiamos mirties pasiuntinė temdo žemiškos laimės džiaugsmą. Kartu palikuonis jo koncepcijoje yra bet kokios dorovės antipodas, nes juo susirūpinęs tėvas nesidrovėdamas skriaudžia savo bendrininkus ir draugus, kad tik greičiau sugobtų turtą, kurį išpaikintas paveldėtojas netrukus praūš, negailestingai laistydamas ant grindų brangų vyną, saugotą ligi jo už šimto raktų.

Vien iš to matosi, kad Horacijaus laimės samprata grynai individualistinė, vietomis dvelkianti net egoizmu, bet, antra vertus, neturėdama didelių kosminių užmojų, jo moralė yra veiksminga būties norma. Kitaip tariant, aukso vidurio principas reiškia ne šiaip kokią pasyvią būseną, o suponuoja tam tikrą veiksmų visumą, kurią taikydamas žmogus gali valdyti savo likimą:

> Spaudžiant nesėkmėms, pasirodyk tvirtas
> ir nenuolaidus, bet protingai burę
> išpūstą sutrauk, jei perdaug laimingas
> vėjas padvelktų.
>
> II, 10, 21—24

Nesunku suprasti, kad tai ne pasyvaus stebėtojo, kokį aukštino Lukrecijus, o veikėjo moralė, gerokai

artimesnė stoikų išminčiaus idealui, ypač jo romėnišku pavidalu. Vadinasi, Horacijus ir filosofijų sandūroje sugebėjo surasti aukso vidurį.

Galų gale Horacijus visiškai nesistengė būti nuosekliu filosofu, nes jam rūpėjo poezija ir jo paties poetinis likimas. O poetas negali būti visiškai nematomas, negali būti ir pernelyg pasyvus, nes be skaitytojo, be poetinio poveikio bet kokia poeto egzistencija nebetenka prasmės. Beje, Horacijus buvo veiksmingos poezijos gynėjas, laikąs tobula tik tokią poeto kūrybą, kuri gerai suderina naudingą turinį su malonia forma. Savo ruožtu, jis tikėjo savo poetinio žodžio jėga ir anaiptol nenorėjo jo prarasti, nes jame slypėjo jo vardas, jo padėtis ir visa jo galybė. Todėl, taikydamas aukso vidurio principą savo poetiniam talentui, jis, būdamas jau senstelėjęs ir visų pripažintas, neva kukliai vis dar guodėsi, kad Febas jam neleido mažytėm burėm plaukti per Tirėnų marias, betgi tikroji jo poetinė svajonė, kurią jis išsakė dar savo kūrybinių jėgų žydėjime, buvo ne tokia jau mažytė. Tiesa, jis iš principo niekuomet nenorėjo kurti epinių kūrinių, bet savo kūrybinį talentą, saikingai atsisakydamas visų kitų žemiškų vertybių, labai norėjo išsaugoti ligi mirties (I, 31, 17—20).

Kūrybinė Horacijaus biografija ir susiklostė tokia, lyg Apolonas iš tiesų būtų išklausęs jo maldą. Jis išliko kūrybingas iki senatvės, o kai nebekūrė, netrukus mirė.

* * *

Norint ne tik suprasti, bet ir pajusti Horacijaus lyrikos vaizdų sąskambį, negalima nekreipti dėmesio į jos formos niuansus.

Horacijaus poetinė mokykla buvo grynai graikiška. Graikiškai jis pirmučiausia išbandė ir savo poetinius

sugebėjimus. Tai, matyt, įvyko, kai jis mokėsi Atėnuose. Vėliau, panašiai kaip kažkada romėnų literatūros tėvas Enijus, Horacijus pavaizdavo savo atsivertimo sapną:

Kartą, kai graikiškai aš, nors šitapus jūrų užgimęs,
kūriau eiles, po pusiaunakčio man pasirodęs Kivirinas,
kai teisingiausi sapnai, jas uždraudė, šitaip surikęs:
„Malkų į mišką nenešk, beproti, nebent pageidauji
graikų skaitlingus pulkus, tarp jų įsiterpęs, papildyt."

Sat. I, 10, 31—35

Tačiau, nors ir sugrįžęs į lotynų kalbą, nors ir tapęs Romos poetiniu simboliu, vis dėlto jis per visą savo kūrybinį gyvenimą liko ištikimas graikų poetinei formai. Savo „Poezijos mene", savotiškame kūrybinių principų testamente, jis netgi drįso graikų pavyzdį kelti aukščiau už Plautą ir patį Enijų. Beje, Plautas, Enijus ir kiti senieji poetai patys buvo graikų įtakoje. Vadinasi, kai Horacijus kalbėjo apie graikų pranašumą, jis turėjo minty ne graikų pavyzdžio stoką senųjų kūryboje, o jo pasisavinimo kokybę. O tai jau yra ne kas kita, kaip literatūrinių srovių kova.

Romėnai paveldėjo graikų literatūros tradicijas keliais etapais, bet įdomu, kad pati literatūros raida Romoje vyko kone atvirkštine tvarka, negu graikuose. III ir II šimtmečių riboje gyvenę autoriai perėmė iš Graikijos, galima sakyti, savo amžininkų literatūrines formas. Kitaip tariant, ankstyviausiam romėnų laikotarpiui daugiausia įtakos padarė poklasikinis graikų literatūros pavyzdys. Tačiau senieji Romos poetai visais būdais stengėsi išlaikyti savo krašto liaudinės kūrybos formas. Todėl jie beveik nebeatpažįstamai perdirbinėjo auto-

rius ir kūrinius, kuriuos ėmė sau pavyzdžiu. Tik Enijus ir jo literatūrinė kryptis pamėgino lotyniškai perteikti ne tik graikų turinį, bet ir jų formą, jų eilėdarą. Ir tasai bandymas buvo vaisingas, nes I a. pradžioje poezija jau galėjo remtis dviem pavyzdžiais — Enijaus perdirbtuoju ir tiesioginiu graikišku. Lukrecijus ėjo pirmuoju keliu, Katulas — antruoju. Beje, Katulas ir visas neoterikų sąjūdis, kuriame jis dalyvavo, išryškino savo naujumą ne tuo, kad pasuko prie graikų pavyzdžių, o tuo, kad ėmė taikyti grynesnius jų pavidalus. Todėl, nors jie orientavosi beveik į tą patį graikų literatūros laikotarpį kaip ir Enijus, jų kūryba nuskambėjo visiškai naujai ir šviežiai.

Svarbiausias neoterikų nuopelnas buvo tas, kad jie perkeldami į romėnų poeziją didelę formų įvairovę, plačiai atidarė duris į visą graikų lyrikos lobyną. Pats Katulas permetė lieptą nuo savo polimetrų iki Sapfo, parodydamas, kad lotynų kalbai visiškai nėra svetima ir klasikinė graikų poezijos forma. Tačiau lemiamą žingsnį šia linkme žengė Horacijus, kuriam ir atiteko pagrindinio romėnų lyrikos reformatoriaus vaidmuo. Kartu jis liko jos tobuliausias pavyzdys.

Horacijus yra lyrinės formos meistras, plačiai pritaikęs savo eilėms klasikinę graikų metriką ir per tai nepaprastai ją išgarsinęs. 20 įvairių eiliavimo būdų panaudojo poetas, o pirmoji jo lyrikos knyga tiesiog stulbina eilėdaros įvairove: 9 giesmės iš eilės liejasi vis kitokiomis strofomis. Ypač jis mėgo Alkajo ir Sapfo strofas.

Atidavęs pirmenybę Alkajui, Horacijus 37 kartus panaudojo alkajišką strofą, o sapfišką — 26. Kartu šios abi strofos sudaro didesnę jo lyrikos pusę (iš 104 odžių — 63). Kitos strofos, išskyrus jambą, plačiai pritaikytą priedainiuose, ir asklepiadinius variantus, su-

tinkamos nepalyginamai rečiau, o kai kurios tik po kartą.

Iš viso šio balanso kyla pagrįstas klausimas, kodėl įvairusis Horacijus savo eilėse taip netolygiai paskirstė metrines galimybes. Atsakymų gali būti įvairių, bet ypač verta atkreipti dėmesį į tai, kad jis labai retai vartoja monotoniškai liūliuojančius metrus, nes jie suteikia eilėms pasakojimo pobūdį, šiek tiek primindami prozą. Ši išvada netaikytina priedainių knygai, nes ji buvo rašyta jo kelio į poetinį meistriškumą pradžioje, kai jį, pasak jo paties, eiles kurti paskatino akiplėšiškas skurdas *(paupertas audax)*. Subrendęs Horacijus jautė, kad jam dera netgi pasiteisinti už ankstyvųjų eilių vienodumą. Laiške Mecenatui jis rašė:

Tu gi dėl to nemažesnį uždėki man lapų vainiką,
kad pabijojau pakeist giesmės vaizdingumą ir ritmą:
kenčia Sapfo Archilocho skanduojančią vyriškai mūzą,
kenčia Alkajas...

I, 19, 26—29

Žodžiu, jis apeliuoja į jambo žanrinę tradiciją kandaus invektyvinio pobūdžio poezijoje, nesvarbu kad ir kokio poeto ji būtų rašyta. Be kito ko, įvairuodamas su daktilinėmis pėdomis, Horacijus ir jambuose toli gražu nėra nuobodus. Visur kitur jis juo labiau siekia intonacinio kontrasto ir kartu užbaigtumo. Todėl ir strofas jis pasirenka visų pirma tokias, kurios turi šių bruožų.

Čia būtina pabrėžti, kad Horacijus, nors originalių pėdų ar strofų beveik nekūrė, o tik derino prie lotyniškos eilutės graikų tradiciją, vis dėlto turėjo nugalėti nemažus sunkumus. Lyrinės strofos graikuose susikūrė dainos ritmu, nes buvo atliekamos dainuojant arba bent muzikos instrumentams pritariant. Ligi Horacijaus

net ir graikuose šita tradicija užgeso. Todėl aleksandriniai poetai, kurių įtakoje susiformavo neoterikų sąjūdis Romoje, buvo gerokai suprastinę metrinius variantus, priartindami juos prie deklamacinės kalbos. Horacijus grįžo prie melodinių strofų, bet panaudojo jas tik deklamacijos rėmuose. Tuo atveju reikėjo gerai jausti ir tobulai valdyti ritmines intonacijas, kad strofos vis dėlto būtų muzikalios, juoba kad romėnų eilėdaroje, kaip ir graikų, pėdų struktūra rėmėsi ne toniniu principu, o prozodiniu — ilgų ir trumpų skiemenų deriniu, kuris gerokai nutolindavo eilutės ritminį bangavimą nuo natūralaus žodžių kirčio. Ir reikia pripažinti, kad Horacijus, eidamas nepramintu Romoje lyrinės metrikos taku, kartais net neturėdamas patikimo graikiško pavyzdžio, sugebėjo sukurti tikrai darnią ritmų harmoniją.

Pirmoji lyrikos knyga prasideda dedikacija Mecenatui, o formą jai suteikė mažoji asklepiadinė eilutė:

Mecenate, turįs || protėvius karalius,
pažiba tu mana, || mano ir prieglauda!

I, 1, 1—2

Tai dviejų dalių sistema su cezūra per vidurį, šiek tiek panaši į eleginio dvieilio antrąjį komponentą. Tačiau čia griežtai nekintamai išdėstyti kirčiai, simetriškai nutolstą nuo centro, itin pabrėžia ritminį akcentą eilutės vidury ir išryškina pirmosios pusės kylančią, o antrosios — krintančią intonaciją. Nuolat vis vienodai kartodamasi, tokia ritminė grupė skamba gana įsakmiai, bet reikalauja labai griežtai organizuotos minties, panašios į sentenciją. Gal todėl Horacijus ją naudoja tik trissyk ir tik ten, kur jis deklaruoja savo poetinį *credo*.

Daugiau erdvės minčiai duoda didžioji asklepiadinė eilutė, prailginta iš mažosios choriambo pavidalo intarpu, bet ir ši, matyt, poetui atrodė pernelyg monotoniška, nes sutinkama irgi tik tris kartus. Be to, ji gana sudėtinga:

Varai, medžių kitų || tol nesodink || Tiburo dirvose
prie Katilo pilies, || kol neprigys || vynuogė ten šventa.

I, 18, 1—2

Nepalyginamai dažniau Horacijaus dėmesį patraukia asklepiadinė sistema įvairiais strofiniais variantais, kurie sutinkami net 28 kartus. Ir nėra ko stebėtis, nes tuojau pat praturtėja metrinė įvairovė, atsiranda vidinė ritmo logika, o eilutės energija nesumažėja. Štai, sakysim, žaismingas glikonėjo ir asklepiadinės eilutės derinys:

Kolei mielas aš tau buvau
ir šaunesnis ranka dar neapglėbdavo
tavo kaklo žavingojo,
tol laimingas stelbiau Persijos karalius!

III, 9, 1—4

Dar daugiau grakštumo įgyja ferekratėjo ir glikonėjo deriniu baigiama asklepiadinė strofa, kurioje skriste skrenda kylančios intonacijos:

Tu sprunki nuo manęs, Chloja, neva jauna
antilopė, kalnuos ieškanti motinos
ir vėjelio ar miško
be prasmės vis pabūgstanti.

I, 23, 1—4

Atvirkščiai, tų pačių asklepiadinių eilučių grupė, vainikuojama vieno glikonėjo, padvelkia epine rimtimi:

Jau nutildo marias, vėl pūsdami bures,
atšilimo šaukliai — vėjai nuo Trakijos,
jau nestingsta lanka, upės nešniokštauja,
išsilieję žiemos ižu.

IV, 12, 1—4.

Labai panaši į pastarąją intonaciją tėkmė būdinga ir sapfinei strofai, kurią, kaip žinia, Horacijus itin mėgo. Trys vienodos, prieš cenzūrą šiek tiek pakylančios eilutės, kurias dailiai uždaro rami adonijo atkarpa, sukuria tikrai gracingą ritminę sistemą. Nors iš pirmo žvilgsnio ši strofa atrodo mažesnė, negu kitos, bet savo talpumu Horacijui ji buvo tinkamiausia šventinei „Amžių giesmei", kurioje jis apibendrino visą Augusto epochos politinį turinį. Ir rimtoms filosofinėms problemoms Horacijus nuolat pasitelkdavo būtent šią strofą, kurioje jos, įgavę epinį plotį, liejasi didele ir galinga srove.

Užkluptas staiga vidury Egėjos
meldžia ramumos, kai mėnulį slegia
debesys juodi ir jūreiviams žvaigždės
aiškios nešviečia.

Trakui ramumos — atšiauriam per mūšį
medui ramumos — strėlėmis kaišytam,—
tik nei purpurais, nei už auksą, Grosfai,
jos nenupirksi.

II, 16, 1—8.

Pagaliau — alkajinė strofa, prie kurios visų labiausiai linko Horacijaus širdis. Ji tarytum suvienija as-

klepiadinės eilutės energiją su sapfinės strofos erdve ir epiniu nuosaikumu. Moteriška cezūra pirmosiose dviejose eilutėse jų nesuskaldo, o gracingu stabtelėjimu dalija į kylančią ir krintančią atkarpas, kurios vėlgi maloniai jungiasi į vieną visumą, nes pirmoji yra lyg savotiška antrosios energingo šuolio atrama. Trečioji eilutė visa kyla į viršų, kad ketvirtojoje pamažu aprimtų ir sustotų ten, kur ritminė logika nebeleidžia toliau judėti:

Pušis galinga || kam šakomis mielai
pavėsį gaivų || pina su topoliu?
Ir kam sraunusis vandenėlis
vargsta čiurlendamas upės vingy?

II, 3, 9—12.

Šios strofos dėkinga yra ta savybė, kad ji leidžia patogiai įsibėgėti naujai strofai. Tuo būdu ritmo banga, tai kildama, tai vėl atslūgdama, duoda galimybę nenutrūkstamai vesti mintį iš vienos strofos į kitą. Ši aplinkybė Horacijui nebuvo antraeilė, nes jo stilius pasižymi labai rišlia mintimi, kuri kartais gana komplikuotai tęsiasi per keletą strofų, kol galų gale suranda tašką sustoti. Ir sustoja ji nebūtinai ten, kur užgęsta ritminė banga. Tik giesmės pabaiga paprastai suderina ritmo ir minties loginę baigtį. Kitur neretai galima pastebėti, kad Horacijus tyčia dalį minties lyg lieptą permeta į kitą ritminę struktūrą. Savotiškai pakibęs sakinys kai kur darosi neaiškus, betgi juo labiau jis prikausto skaitytojo dėmesį. Kai mįslė galų gale išsisprendžia, atrodo, poetas ir skaitytojas pajunta savotišką dvasinį paleng-

vėjimą, o perskaitytos eilutės netikėtai nušvinta minties aiškumu:

Pamėgęs mūzas, vėjams akiplėšoms
paliepsiu nešti baimę ir sielvartą
į Kretos jūrą: man nerūpi,
kas neramina ledinio kranto

valdovą šiaurėj nei Tiridatą kas
išgąsdint gali. O, skaidrumu versmių
kuri džiaugies, saldi Pimplėja,
Lamijui mano nupink vainiką

iš lauko puokštės,— juk be tavęs nedaug
šlovės suteiksiu! Stygomis naujomis
ir tau, ir tavo sesėms dera
Lesbo dainavimą jam paskirti.

I, 27.

Šis Horacijaus stilius, mįslingas ir vietomis pakankamai komplikuotas, susiformavo tam tikromis laikmečio sąlygomis. Nors jo kūryba žymi romėnų literatūros suartėjimo su graikų tradicija trečiąjį etapą, kai Romoje galų gale buvo pripažinta jų klasikos vertė, tačiau helenizmo literatūros įtaka čia vis dėlto buvo nepalyginamai gilesnė ir daug visapusiškesnė. Horacijaus „Poezijos menas" taip pat apibendrino ne ką kitą, o helenizmo estetikos principus, nors ir saikingu pavidalu. Suprantama, kad jo kūrybinė praktika irgi negalėjo prasilenkti su jais, nes visa jo poetinė mokykla buvo tokia. Prisirišimas prie mažos formos, nepramintų kelių ieškojimas, sudėtinga vaizdų sistema, lydima išradingos mitologinių vardų simbolikos, gretina jį prie neoterikų, nors pastarieji niekuomet nesusilaukė bent kiek palankesnio

jo įvertinimo: jis arba peikė juos, arba visiškai nutylėjo. Ir vis dėlto jo poetiniame meistriškume slypi tobula klasikinės formos ir aleksandrinės kūrybinės technikos sintezė, tobulas senųjų tradicijų ir jo laikų modernizmo aukso vidurys.

* * *

Nuo to laiko, kai Horacijus įgijo savo amžininkų pripažinimą, jis garsėjo ir ligi šiol garsėja kaip nepralenktas lyrikos klasikas. Jeigu antikos laikais jo poezija žymėjo romėnų kūrybinio talento viršūnę, tai dabar Horacijus priklauso pasaulinei literatūrai ir simbolizuoja apskritai lyrinės poezijos aukso fondą. Nėra niekur tokio lyrikos mylėtojo, kuris netartų šio vardo su pagarba ir susižavėjimu.

Tačiau kartu reikia sutikti, kad Horacijus yra sunkus autorius. Jo negalima skaityti prabėgomis, nemąstant, neatkuriant jo epochos, neužgriebiant jo minčių gelmės. Todėl pasauliniu mastu jis plačiai tyrinėjamas, įvairiais būdais verčiamas į nacionalines kalbas, idant jo skambi ir intelektuali mūza būtų sava ne vien tiems, kas moka Horacijaus kalbą, bet ir gyventų visuose kraštuose kaip visų epochų kultūros dalininkė. Lietuvoje Horacijus taip pat kai kuria prasme gyvena dar nuo Sarbievijaus laikų, bet mūsų amžininkams kol kas jis dar mažokai pažįstamas. Tad linkime jam gero vėjo.

HENRIKAS ZABULIS

PAAIŠKINIMAI

STROFIKA

Pagal tradiciją, paveldėtą iš graikų, dalis Horacijaus poezijos turi nestrofinę formą, o kita dalis išdėstyta strofomis. Nestrofuojama senovėje buvo ta poezija, kuri siekė tam tikro artumo su šnekamąja kalba. Strofinė poezija iš tradicijos turėjo būti dainuojama, todėl neatsitiktinai ją Horacijus ir vadina giesmėmis, nors jo laikais ta tradicija jau nebegyvavo. Tik „Amžių giesmė" buvo atlikta dainuojant. Kadangi vertime buvo įmanoma atkurti tik toninę Horacijaus eilutės arba strofos schemą, čia pateikiama principinė kirčiuotų ir nekirčiuotų skiemenų išdėstymo tvarka, kirčiuotus skiemenis žymint brūkšneliu (—), o nekirčiuotus lankeliu (◡). Cezūra žymima statmenai (|).

I. Jambinės sistemos

1. J a m b i n i s t r i m e t r a s, Pried. 17:

◡—◡—◡— | ◡—◡—◡—

2. J a m b i n i s d v i e i l i s, Pried. 1—10, sudarytas iš jambinio trimetro ir jį uždarančio dimetro:

◡—◡—◡— | ◡—◡—◡—
◡—◡—◡—◡—

3. P i t i j a m b i n i a i d v i e i l i a i:

a) p i r m a s i s. Pried. 14—15, susideda iš hegzametro ir jambinio dimetro:

—⏑⏑—⏑⏑— | ⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑
⏑—⏑—⏑—⏑—

b) a n t r a s i s, Pried. 16, vietoje jambinio dimetro turi jambinį trimetrą:

—⏑⏑—⏑⏑— | ⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑
⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—

4. H i p o n a k t i n ė s t r o f a, od. II, 18, sudaryta iš trochejinio dimetro ir jambinio trimetro, vienu skiemeniu sutrumpintų ir pakartotų dviem dvieiliais keturių eilučių grupėje:

—⏑—⏑—⏑—
⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—⏑
—⏑—⏑—⏑—
⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—⏑

II. Asklepiadinės sistemos

1. P i r m o j i s t r o f a, od. I, 1, III, 30, IV, 8, keturissyk pakartoja mažąją asklepiadinę eilutę:

—⏑—⏑⏑— | —⏑⏑—⏑—

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad IV, 8 odė, turėdama 34 eilutes, sunkiai grupuojasi į ketureiles strofas, bet daugumos tyrinėtojų nuomone, joje yra eilučių, kurias reikėtų laikyti įterptinėmis.

2. A n t r o j i s t r o f a, od. I, 6, 15, 24, 33, II, 12, III, 10, 16, IV, 5, 12, susideda iš 3 mažųjų asklepiadinių eilučių, kurias uždaro glikonejas:

—◡—◡◡— | —◡◡—◡—
—◡—◡◡— | —◡◡—◡—
—◡—◡◡— | —◡◡—◡—
—◡—◡◡—◡—

3. T r e č i o j i s t r o f a, od. I, 3, 13, 19, 36, III, 9, 15, 19, 24, 25, 28, IV, 1, 3, prasideda nuo glikonejo, po kurio seka mažoji asklepiadinė eilutė:

—◡—◡◡—◡—
—◡—◡◡— | —◡◡—◡—

Toks dvieilis strofoje pakartojamas du kartus.

4. K e t v i r t o j i s t r o f a, od. I, 5, 14, 21, 23, III, 7, 13, IV, 13, prasideda 2 mažom asklepiadinėm eilutėm, kurias uždaro ferekratejas su glikoneju:

—◡—◡◡— | —◡◡—◡—
—◡—◡◡— | —◡◡—◡—
—◡—◡◡—◡
—◡—◡◡—◡—

5. P e n k t o j i s t r o f a, od. I, 11, 18, IV, 10, keturissyk pakartoja didžiąją asklepiadinę eilutę, turinčią 2 cezūras:

—◡—◡◡— | —◡◡— | —◡◡—◡—

III. Sapfinės sistemos

1. M a ž o j i s t r o f a, od. I, 2, 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38, II, 2, 4, 6, 8, 10, 16, III. 8, 11, 14. 18, 20, 22, 27, IV, 2, 6, 11 ir „Amžių giesmė", sudaryta iš 3 mažųjų sapfinių eilučių, kurias vainikuoja adonijas:

—◡—◡— | ◡◡—◡—◡
—◡—◡— | ◡◡—◡—◡
—◡—◡— | ◡◡—◡—◡
—◡◡—◡

2. D i d ž i o j i s t r o f a, od. I. 8, susideda iš aristofaninės ir didžiosios sapfinės eilutės, pakartotų dviem dvieiliais:

—◡◡—◡—◡
—◡—◡— | ◡◡— | —◡◡—◡—◡
—◡◡—◡—◡
—◡—◡— | ◡◡— | —◡◡—◡—◡

IV. **Alkajinė sistema**

Ši strofa yra dažniausiai sutinkama: od. I, 9, 16, 17, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 37, II, 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, III, 1—6, 17, 21, 23, 26, 29, IV, 4, 9, 14, 15. Ji susideda iš dviejų lygių ir dviejų skirtingo ritminio pagrindo alkajinių eilučių, tobulai sujungtų į nedalomą visumą:

◡—◡—◡ | —◡◡—◡—
◡—◡—◡ | —◡◡—◡—
◡—◡—◡—◡—◡
—◡◡—◡◡—◡—◡

V. **Joninė sistema**

Jonikas (◡◡— —), keturių skiemenų pėda, tapo strofos pagrindu tik vienoje Horacijaus odėje: III, 12. Kadangi visos pėdos yra absoliučiai vienodos, jų paskirstymas eilutėje neturi principinės reikšmės. Priprasta jas skirstyti lygiomis grupėmis po 4 ir 2:

◡◡— —◡◡— —◡◡— —◡◡— —
◡◡— —◡◡— —◡◡— —◡◡— —
◡◡— —◡◡— —

VI. **Alkmaninė sistema,** Pried. 12, od. I, 7, 28.

Iš esmės tai dvieilis, kuris susideda iš hegzametro ir alkmaninės eilutės, bet jis Horacijaus vartojamas dvejopai. Priedainyje jis nestrofuojamas, o odėse sudvigubintas, sudaro strofą:

—◡◡—◡◡— | ◡◡—◡◡—◡◡—◡
—◡◡—◡◡—◡◡—◡

VII. **Archilochinės sistemos**

1. P i r m o j i, od. IV, 7, sudaryta iš hegzametro ir daktilinės trijų kirčių atkarpos, sutinkamos eleginėje eilutėje; šis derinys pateikiamas strofiškai:

—◡◡—◡◡— | ◡◡—◡◡—◡◡—◡
—◡◡—◡◡—
—◡◡—◡◡— | ◡◡́—◡◡—◡◡—◡
—◡◡—◡◡—

2. A n t r o j i, Pried. 13, susideda iš hegzametro ir jambeleginės eilutės nestrofuojant:

—◡◡—◡◡— | ◡◡—◡◡—◡◡—◡
◡—◡—◡—◡ | —◡◡—◡◡—

3. T r e č i o j i, Pried. 11, geriau tiktų netgi į jambinių sistemų grupę, nes susideda iš jambinio trimetro ir elegijambo; ji taip, kaip ir **visi priedainių** metrai, nestrofuojama:

◡—◡—◡— | ◡—◡—◡—
—◡◡—◡◡— | ◡—◡—◡—◡—

4. K e t v i r t o j i, od. I, 4, **susideda** iš didžiosios archilochinės eilutės ir sutrumpinto jambinio trimetro; strofa sudaroma dusyk pakartojant tą patį dvieilį:

—◡◡—◡◡— | ◡◡—◡◡ | ◡—◡—◡—
◡—◡—◡—◡—◡—◡

Prie visos čia išdėstytų metrinių sistemų įvairovės reikėtų prijungti dar tik gryną hegzametrą, kurį Horacijus naudojo satyrose ir laiškuose. Beje, šių knygų Horacijus nelaikė tikrąja poezija, nors jos sudaro kone pusę jo kūrybinio palikimo. Hegzametru jis, mūsiškai tariant, kalbėjo daugiau kaip literatūros kritikas arba publicistas.

Pateiktame rinkinyje talpinamos tik lyriniais metrais parašytos Horacijaus eilės. Vertimo tekste kai kur ilgosios eilutės prie cezūros yra suskaldomos į dvi, o atskirais atvejais netgi įvedamas rimo momentas, kuris, be abejonės, kažkiek sumodernina Horacijų. Tačiau tai daroma tiktai norint paryškinti eilutės ritminį piešinį.

VARDAI IR REALIJOS

Abiejų kalbų žinovas, žr. **Mecenatas.** Gerokai dar iki Horacijaus laikų Romoje susiklostė tokia tradicija, kad graikų kalba intelektualiniuose sluoksniuose tapo išprusimo ženklu, o lotynų kalbą gerai mokėti vertė romėnų patriotizmas. III, 8.

Achãjai. Senovinis graikų, puolusių Trojos miestą, pavadinimas I, 15; III, 3; IV, 6.

Achajiškas vežimas. Lenktynių dviratis vežimas, graikuose naudojamas olimpiadose ir kitose sportinėse varžybose. IV, 3.

Achemènas. Pirmasis persų karalius, Kyro Senojo protėvis. II, 12.

Achemenìdai. Achemeno dinastijos tęsėjai, kartais tiesiog persai. Pried. 13.

Acheròntas. Upė požemio pasauly, per kurią perplaukę mirusieji atgal nebegrįžta. Per ją laiveliu perkelia valtininkas Charonas. I, 3.

Acheròntija. Miestelis Apulijos kalnuose, III, 4.

Achìlas. Žymiausias achajų karžygys, kurio dalyvavimas arba nedalyvavimas mūšiuose lėmė jų sėkmę. Kadangi jam buvo lemta žūti prie Trojos, kai buvo renkami kariai į Trojos karą, jo motina, aprengusi mergaitiškais drabužiais, mėgino jį paslėpti Skiro saloje tarp karaliaus Likomedo dukterų, bet šį sumanymą sugriovė gudrusis Odisėjas. Achilo motina buvo jūrų deivė Tetidė, o tėvas — Tesalijos valdovas Pelėjas. Jį auklėjo teisingasis kentauras Chironas. Pried. 17, I, 6, 15; II, 4, 16; IV, 6.

Ãfrai. Afrikos gyventojai, ypač kartaginiečiai. Žr. Kartagina. II, 1.

Ãfrikas. Vėjas, pučiąs nuo Afrikos krantų, dažniausiai nešąs audrą. I, 1; III, 23.

Agamèmnonas. Achajų kariuomenės vyriausiasis vadas. IV, 9.

Agíějus (gr. „gatvių prižiūrėtojas). Žr. Apolonas. IV, 6.

Agrìpa (Marcus Vipsanius Agripa). Garsus Augusto karo vadas, jo dukters Julijos vyras, laimėjęs pergales Galijoje 38 m. prieš Sekstą Pompėjų 36 m., prieš Marką Antonijų 31 m., nugalėjęs kantabrus 19 m. Gyveno 63—12 m. I, 6.

Ajántas. Oilėjo sūnus, kilęs iš Lokridės, nusikalto Paladei tuo, kad Trojoje jos šventykloje atėmė šlovę Trojos karaliaus Priamo dukteriai Kasandrai. Todėl jį, grįžtantį namo, o kartu ir visus achajus persekiojo Paladės siųstos audros. Pried. 10.

Ajántas. Telemono sūnus, kilęs iš Salamino, buvo laikomas žymiausiu po Achilo achajų didvyriu. I, 15; II, 4.

Akrìsijas. Argo karalius, kuris savo dukterį Danają labai uoliai saugojo pilyje, nes buvo išpranašauta, kad ji žus nuo anūko rankos. Tačiau jos grožį pastebėjo

Jupiteris ir, pasivertęs aukso lietumi, prasiskverbė į jos miegamąjį. Taip gimė Persėjas, kuris ir įvykdė lemties valią. III, 16.

Akrokeráunijos. Pavojingos uolos vakariniame Balkanų krante, Epire. I, 3.

Akvilònas. Šiaurės vėjas. Pried. 10, 13; III, 10, 30.

Âlba. Senas italų miestas Alba Longa, pagal padavimą įkurtas Enėjo sūnaus Askanijaus, buvo netoli Romos, todėl, simbolizuodamas garbingą tautos praeitį, jis kartu buvo ir turtingų vilų vietovė. III, 23; IV, 1.

Albãnų kirvis. Romėnai pasisendindami save mėgo vadinti albanais, Albos Longos piliečiais. Tuo būdu albanų kirvis — romėnų ginklas. Ag. 53.

Âlbijus (Albius Tibullus). Žymus eleginis poetas Tibulas (55-19 m.) laikėsi nuošaly nuo Mecenato literatūros būrelio, kuriame dalyvavo Horacijus, bet pastarasis, matyt, jį mėgo. I, 33.

Albunẽja. Šaltinis Tiburo slėnyje; jo sieriniuose vandenyse pagal padavimą gyveno pranašinga to paties vardo nimfa. I, 7.

Aleksándrija. Egipto sostinė, kurią Augustas užėmė 30 m. rugsėjo 1 d., prieš tai, Agipros padedamas, nugalėjęs Marko Antonijaus ir Kleopatros, Aleksandrijos valdovės, laivyną. IV, 14.

Âlfijus. Nežinomo lupiko vardas. Pried. 2.

Âlgidas. Kalnas į šiaurės rytus nuo Romos, apaugęs miškais ir garsėjęs Dianos šventove. I, 21; III, 23; IV, 4.

Alkãjas. Garsus VII a. graikų poetas, gyvenęs ir kūręs Mitilėnės mieste, Lesbo saloje, kartu su poete Sapfo simbolizuoja tam tikrą senovinės graikų poezijos kryptį, kuri vadinama monodinė melika. Jo poezija buvo garsi kovų dainomis, bet mūsų laikams jis žinomas labiau savo užstalės dainom. Labai garsus jo poetinis įvaizdis,

kur jis savo miestą, blaškomą pilietinių karų, lygina su laivu, plaukiančiu per audrą. II, 13; IV, 9.

Alkìdas. žr. Heraklis. I, 12.

Alòbrogai. Keltų gentis, kuri sukilo prieš romėnus 61 m., kai Romoje dar nebuvo nurimęs Cicerono, 63 m. konsulo, ir Katilinos, jo priešininko, sukeltas politinės kovos įkarštis. Pried. 16.

Alpės. Šių kalnų gyventojus romėnai pradėjo užkariauti tik Julijaus Cezario laikais, todėl gamtinėmis sąlygomis ir kalniečių narsumu jie romėnams atrodė lyg begalinių pavojų kraštas. Pried. 1; IV, 4, 14.

Amazònių kirvis. Pagal padavimą amazonės, karingos moterys, nekentusios vyrų, gyveno šiaurėje, kažkur Trakijoje, su kuria ribojosi vindelikų žemės, todėl kovinis kirvis, naudojamas vindelikų, romėnams priminė panašų amazonių ginklą. IV, 4.

Amfiònas. Tebų karalaitės Antiopės ir Jupiterio sūnus, kuris, lyros garsais judindamas ir kraudamas į vietą akmenis, pastatė kartu su broliu Dzetu gimtojo miesto sienas. III, 11.

Ámfora. Didelis su dviem ąsom indas, naudojamas vynui ir kitiems skystiems dalykams laikyti. Ilgam vyno laikymui amfora buvo užliejama smala (pikiu) ir tam tikrą laiką rūkoma dūmuose. Pried. 2; I, 36; III, 8, 28.

Anakreòntas. Garsus VI a. M. Azijos graikų poetas, kuris, tęsdamas Alkajo užstalės dainų tradiciją, sukūrė savitą lyrinės dainos pavidalą, labai mėgstamą puotose. Pried. 14; I, 17; IV, 9.

Anchìzas. Trojos karaliaus Priamo brolis, kurį pamilusi deivė Venera pagimdė Enėją, Julijų giminės protėvį. IV, 15; Ag. 50.

Anchizo atžala — Augustas. Ag. 50.

Andromèdos tėvas. Kefėjas, etiopų karalius, turėjo paaukoti savo dukterį dievams, bet ją išgelbėjo Persė-

jas (žr. Akrisijas). Pats Kefėjas po mirties buvo paverstas žvaigžde, kuri užteka karščiams prasidedant. III, 29.

Anijènas. Tiberio intakas, tekąs pro Tiburą. I, 7.

Ánkas (Ancus Marcius). Ketvirtasis Romos karalius. IV, 7.

Ántijus. Lacijaus uostas, šiek tiek į pietus nuo Tiberio žiočių. Šiame mieste buvo garsi Fortūnos šventykla. I, 35.

Antilòchas. Nestoro sūnus, vienas iš achajų karių, žuvęs prie Trojos. II, 9.

Antiòchas. Sirijos karalius, kurį 190 m. nugalėjo vienas iš Scipionų, gavęs dėl to Azijiečio vardą. III, 6.

Antònijus (Iulius Antonius). Augusto bendrininko, o vėliau priešo Marko Antonijaus sūnus, poetas, 10 m. konsulas. IV, 2.

Apenìnas. Kalnynas, juosiąs Italiją šiaurės rytų dalyje. Pried. 16.

Ãpijaus kelias. Jį IV a. pastatė Apijus Klaudijus Aklasis (Appius Claudius Caecus), buvęs didelių statybų įkvėpėjas. Jo kelias iš pradžių jungė Romą su Kapuja, bet vėliau buvo pratęstas per visą Italiją iki Brundizijaus, Italijos uosto rytiniame jos krante. Pried. 4.

Apolònas. Jupiterio ir Latonos sūnus, gimęs ant Kinto kalno Delo saloje, Dianos brolis, vienas labiausiai Augusto garbinamų dievų, kuriam, laikydamas savo šeimos globėju, jis 28 m. ant Palatino kalno pastatė šventyklą. Dėl savo skaistaus veido Apolonas buvo vadinamas Febu (gr. *foibos* „šviesus") ir laikomas saulės dievu. Įžvalgios akys vaizdavo jį esant pranašu. Kartu jis buvo laikomas puikiu šauliu. Todėl jis dažnai būdavo rodomas su lanku arba strėlėmis. Pagaliau jis buvo ir mūzų globėjas, mokąs groti lyra. Pried. 15; I, 2, 7, 10, 16, 31; II, 10; III, 4; IV, 2; Ag. 34.

Apùlija. Sritis Italijos pietuose prie Adrijos jūros. Ją Horacijus laikė savo gimtine, o kartais jos vardu tiesiog simbolizavo Italiją. Pried. 2, 3; I, 33; III, 4, 5, 24.

Archýtas. IV a. filosofas ir matematikas iš Tarento, Pitagoro pasekėjas. I, 28.

Árgas. Miestas Graikijos pietryčiuose, dažnai poetų laikomas Agamemnono sostine. Todėl argiečiai reiškia arba achajus, arba žymi istorinius spartiečius. I, 7; II, 6; III, 3.

Argo laivas. Būrys achajų jaunuolių dar iki Trojos karo pastatė laivą, kurį pavadino „Argo" (gr. *argos* „greitasis") vardu; juo, vadovaujami Jasono, argonautai išvyko iš Tesalijos į Kolchidę aukso vilnų parsivežti. Medėjos, kolchų karaliaus dukters, padedamas, Jasonas jas pagrobė. Pati Medėja pabėgo kartu su juo. Pried. 16.

Argonautų vadas — Jasonas. Pried. 3.

Argo pranašas. Argo karalius Amfiarajas buvo pranašas, todėl žinojo, kad visi, kas dalyvaus septynių žygyje prieš Tebus, žus. Jis ėmė atkalbinėti achajų vadus, kuriuos į šį žygį buvo pakvietęs tebietis Polineikas, bet pastarasis brangiais karoliais papirko Amfiarajo žmoną Erifilę, kuri privertė jį žygiuoti su visais. III, 16.

Arìminas. Miestas ir uostas Umbrijoje, Italijos rytiniame krante prie Adrijos jūros. Pried. 5.

Arkãdija. Sritis Balkanų pietinėje dalyje, Peloponeso centre, garsėjusi kaip piemenų kraštas, kuriame klestėjo piemenų kultai, plito piemenų dainos ir su piemenų gyvenimu susiję mitai. IV, 2.

Armėnų krantas. Kaspijos jūra romėnams atrodė kaip viena iš tolimiausių vietovių rytuose. II, 9.

Asarãkas. Vienas seniausių Trojos valdovų, jos įkūrėjo Trojo sūnus, Anchizo senelis. Pried. 13.

Asirai. Tauta, gyvenusi prie Tigro upės vidurinėje Azijoje, garsėjo kaip ir daugelis rytų kraštų kvepalų gamyba. II, 11; III, 4.

Asteridė. Nežinomos moters vardas. III, 7.

Atãlas. Paskutinis Pergamo karalius, kuris mirdamas 133 m. užrašė savo turtą ir visą valstybę romėnų tautai. I, 1; II, 18.

Atėnai. Žymiausias Graikijos miestas, Atikos sostinė, kuriame ypač buvo garbinama šio miesto globėja Atėnė, kitu vardu vadinama Paladė, lot. Minerva. Atėnai buvo garsūs tragedijos ir apskritai dramos vaidinimais. II, 1.

Ãtika. Sritis Balkanų centrinėje dalyje prie Egėjos jūros kranto, vaidinusi svarbų vaidmenį Graikijos istorijoje ir kultūroje. I, 3.

Atlántas. Titano Japeto sūnus, Majos, Merkurijaus motinos, tėvas. I, 10.

Atlántas. Vandenynas. I, 31, 34.

Atridai. Atrėjo, Pelopo sūnaus, sūnūs — Agamemnonas ir Menelajas, achajų vadai Trojos kare. I, 10.

Atridas, geidęs belaisvės Kasandros,— Agamemnonas. II, 4.

Ãufidas. Upė Apulijoje, įtekanti į Adrijos jūrą. Kadangi ji tekėjo per Horacijaus gimtinę, todėl poetui buvo labai brangi. Sudievintas Aufidas, kaip ir visi upių dievai, buvo vaizduojamas su jaučio ragais. III, 30; IV, 9, 14.

Augùstas (C. Iulius Caesar Octavianus Augustus). Vienas iš Julijaus Cezario paveldėtojų, iš pradžių gavęs Cezario Oktaviano vardą, 27 m. gavo šventojo titulą — *Augustus*. Šiuo vardu Horacijus vadino tik vėlesnėje kūryboje. III, 3, 5; IV, 2, 4, 14.

Aukso laikmetis. Nuo seniausių laikų Graikijoje ir Romoje buvo garsi legenda, kad iš pradžių žemėje

viešpatavo aukso amžius, bet jį pakeitė, nuolat blogėdami, sidabro, vario ir geležies laikai. Pried. 16.

Aulònas. Vynuogių derlinga apylinkė į šiaurę nuo Tarento. II, 6.

Ausònų žemė. Ausonai buvo pirmykščiai vidurinės ir žemutinės Italijos gyventojai, todėl jie poetiškai simbolizuoja italus. IV, 4.

Austras. Pietų vėjas. Pried. 10; II, 14; III, 3, 27; IV, 14.

Aventìno kalnas. Viena iš septynių Romos kalvų, ant kurios buvo Dianos, kaip Mėnesienos deivės, šventykla. Ag. 69.

Avèrno vanduo. Prie Averno ežero Kampanijoje, netoli Kumų miesto, pagal romėnų padavimą buvęs įėjimas į požemio pasaulį. Todėl Averno vanduo turėjęs magiškos galios. Pried. 5.

Babiloniški skaitmenys. Babilonijos pietuose gyvenę chaldėjai buvo pagarsėję astrologai ir burtininkai, kurie, apskaičiuodami žvaigždžių judėjimą, būrė ateitį. I, 11.

Bãjos. Garsus kurortas Kampanijoje, netoli nuo Neapolio, dabar Baja. II, 18; III, 4.

Bãkchas. Vynuogių ir vyno dievas, kartais poezijoje simbolizuojąs tiesiog vyną arba vynuoges. Mitinis dievas Bakchas, kitu vardu — Dionyzas, buvo kilęs iš Semelės, Tebų karaliaus, Kadmo dukters, kurią mylėjo Jupiteris (Dzeusas). Pried. 9; I, 7, 12, 16, 17, 18, 27, 32; II, 6, 11, 19; III, 3, 8, 16, 21, 25.

Bakchántės. Bakcho apeigų dalyvės. Kadangi šios apeigos būdavo triukšmingos, bakchantės paprastai buvo suprantamos kaip tam tikroje įaudrintoje ekstazėje esančios moterys, kurios nebijo nei žvėrių, nei gyvačių, o be to, gavusios laukinių jėgų, galinčios padaryti neįtikėtinus veiksmus. II, 19; III, 15, 25.

Bàktra. Miestas Vidurinėje Azijoje, prie dab. Amu Darjos upės, Baktrianos sostinė. III, 29.

Balãnas. Tam tikras Arabijos riešutinis vaisius, iš kurio spausdavo kvepalų gamybai tinkamą aliejų. III, 29.

Baltas akmuo — marmuras, II, 15.

Bandùzija. Versmė prie Venuzijos miesto, kur buvo Horacijaus gimtinė. Prie Versmių, romėnų įsitikinimu, gyveno tuo pačiu vardu vadinamos nimfos, kurioms buvo skiriamos aukos. III, 13.

Bántija. Miestas Lukanijoje netoli Apulijos ribos, apsuptas miškais apaugusių kalnų. III, 4.

Bárbaras. Šiuo vardu graikai ir romėnai niekindami vadino kitataučius. I, 27, 29; III, 5; IV, 12.

Barbarų dermė. Pučiamųjų instrumentų akompanimentas, atėjęs į Graikiją iš rytų kraštų. Pried. 9.

Barbarų jūros. Į rytus nuo Viduržemio jūros esančios jūros. II, 19.

Bãrinė. Nežinomos moters vardas. II, 8.

Basarėjas. Bakcho vardo pakaitalas, atsiradęs iš to, kad bakchantės dengdavosi tik lapės kailiu (gr. *bassara*). Apskritai, tai trakiškos kilmės žodis. I, 18.

Básas. Nežinomo vyro vardas. I, 36.

Batilas. Jaunuolis iš Samo salos, kurį mylėjo poetas Anakreontas. Pried. 14.

Bausmė. Nuo senųjų graikų poetų, pradedant Hesiodu (VII a.), įsigalėjo tradicija personifikuoti ir versti dievybėmis atskiras sąvokas, ypač liečiančias žmogaus dorovines vertybes, III, 2.

Belerofòntas. Gražuolis Sizifo anūkas. Netyčia užmušęs brolį buvo priverstas bėgti iš gimtojo Korinto ir ieškoti prieglobsčio pas Tirinto karalių Proitą (lot. *Pretas*). Čia jį pamilo karaliaus žmona Antėja, bet atstumta neteisingai apskundė savo vyrui. Atėnė, globojusi jaunuolį, davė jam sparnuotą žirgą Pegasą, kuriuo jodamas

Belerofontas buvo nenugalimas. Tačiau vėliau, iškilęs į puikybę, panorėjo išplėšti iš Dzeuso žaibus, todėl, nutrenktas nuo Pegaso, žuvo. III, 7, 12; IV, 11.

Berekìntija — Frigijos sritis, gavusi vardą nuo Berekinto kalno, simbolizuojančio rytietiškos dievų motinos Kibelės (žr. Dindimenė) kultą. I, 18; III, 19.

Berekentiška švilpynė, žr. barbarų dermė. IV, 1.

Bistonìdės. Bistonų tautelė gyveno Trakijoje, todėl poezijoje kartais simbolizavo pačią Trakiją. Kadangi Bakcho kultas buvo laikomas rytietišku, bakchantės taip pat buvo kartais vadinamos bistonidėmis. II, 19.

Bitìnai. Bitinijos gyventojai, garsūs jūreiviai, kurių valstybė buvo M. Azijoje prie Juodosios jūros kranto. I, 35.

Borė̃jas. Šiaurės vėjas. III, 24.

Bòsporas (gr. *bosporos* „jaučių brasta"). Sąsiauris iš Propontidės, dab. Marmuro jūros, į Pontą, dab. Juodąją jūrą, poetų kalboje paprastai simbolizavo vieną iš sudėtingų ir pavojingų jūreivystės vietovių. II, 13, 20; III, 4.

Breũnai. Gentis Retijos Alpėse. IV, 14.

Britãnai. Britanijos gyventojai, labiausiai nutolę į šiaurę Romos priešai. Pried. 7; I, 21, 35; III, 4, 5; IV, 14.

Brizeìdė. Achilo vergė, kurią iš jo atėmė Agamemnonas. Supykęs Achilas pasitraukė iš kovos lauko, pasmerkdamas achajus didelėms nesėkmėms. Šis Trojos karo epizodas aprašytas Homero „Iliadoje". II, 4.

Broliai, norintys užvožti Pelijo kalnu Olimpą. III, 4. Žemės pagimdyti galiūnai Otas ir Efialtas, grasinę dievams ant Olimpo užversti Osos kalną, o ant šito — Peliją. Tačiau Apolonas juos abu nužudė.

Bruto kariuomenė. Sąmokslininkai, nužudę Julijų Cezarį, Graikijos teritorijoje sumobilizavo kariuomenę,

į kurią pateko ir jaunas Horacijus, buvęs tuo metu Atėnuose. II, 7.

Bū̃palo baudėjas. Vienas žymiausių senosios jambinės lyrikos atstovų Hiponaktas iš Efeso (VI a. vidurys), gyvendamas Klazomenose, M. Azijoje, turėjo nemažai priešų, tarp jų — žinomą skulptorių Būpalą. Legenda pasakoja, kad Hiponaktas, atsikeršydamas jam, tiek puolė jį savo jambais, kad tas nusižudė. Pried. 6.

Bū̃tinybė. Likimo deivės pavidalu personifikuota abstrakti sąvoka (lot. *necessitas*), pagyvinant ją romėnams gerai suprantamu įkaltos vinies, kaip negrįžtamo sprendimo, vaizdu: aukščiausias magistratas Romoje, pažymėdamas metų pradžią, kasmet į Jupiterio šventyklos sieną įkaldavo vinį. I, 35; III, 24.

Cèkubas. Garsus vynas iš vynuogių, auginamų Cekubo vynuogynuose, Lacijaus pietuose netoli Formijų. Pried. 9; I, 20, 37; II, 14; III, 28.

Cenzorìnas (C. Marcius Censorinus). Žymus aristokratas, Horacijaus mirties metais tapęs konsulu. IV, 8.

Cérberis. Trigalvis, labai budrus ir piktas šuo, saugąs įėjimą į mirusiųjų karalystę. I, 19; III, 11.

Cererà. Senovės italų javų ir derlingumo deivė, vėliau sutapatinta su graikų Demetra. Pastarosios garbei buvo rengiamos paslaptingos misterijos netoli Atėnų Eleusino miestelyje. II, 2, 24; IV, 5; Ag. 30.

Cèzaris. Iki 27 m., neretai ir po to, Augustas buvo vadinamas Cezario vardu. Pried. 1, 9; I, 2, 6, 12, 21, 35, 37; II, 9, 12; III, 4, 14, 25; IV, 2, 5, 15.

Cèzaris (C. Julius Caesar). Augustą įsūnijęs diktatorius Julijus Cezaris buvo sąmokslininkų nužudytas 44 m. Todėl tada dar jaunas Oktavianas pasiskelbė jo keršytoju — Cezario rykšte. I, 2.

Citrinos sija. Citrinos medis, tam tikra rytų tuja, garsėjo savo prabangumu. IV, 1.

Citrà. Graikų styginis muzikos instrumentas. III, 1, 15.

Charibdė. Pavojingas sūkurys Mesinos sąsiauryje tarp Italijos ir Sicilijos, nuo Homero laikų poezijoje vaizduojamas kaip baidyklė, kuri savo baisiais nasrais tris kartus per dieną praryja ir triskart vėl išvemia juodus šniokščiančius vandenis. I, 27.

Charònas. Irklininkas, keliąs mirusiųjų sielas per Acheronto upę į negrįžtamą pasaulį. II, 18.

Chìja. Nežinomos moters vardas. IV, 13.

Chìjas. Sala Egėjos jūroje netoli M. Azijos krantų, garsėjanti savo vynu. Pried. 9; III, 19.

Chimerà. Baidyklė, jungianti savyje liūtą, ožką ir slibiną, iš trijų savo gerklių leidžianti baisias liepsnas. Ją nukovė Belerofontas. I, 27; II, 17; IV, 2.

Chlòja. Nežinomos moters vardas. I, 23; III, 7, 9, 26.

Chlorìdė. Nežinomos moters vardas. II, 5; III, 15.

Choras. Dainuojantis, Graikijoje ir šokantis kartu, apeigų būrys. Ag. 73.

Dãkai. Tauta, gyvenusi dab. Rumunijos teritorijoje, tolimiausias kraštas šiaurės rytuose, su kuriuo susidurdavo romėnai. I, 35; I, 20; III, 6.

Dalmãtų žygis. Azinijaus Poliono vadovaujama romėnų kariuomenė 39 m. laimėjo pergalę Dalmatijoje, dab. Jugoslavijos vakarinėje dalyje. Už tai jam buvo suteikta teisė surengti triumfo žygį. II, 1.

Damalìdė. Nežinomos moters vardas. I, 36.

Danaìdės. Argo įkūrėjas Danajas turėjo 50 dukterų, o jo brolis Egiptas — 50 sūnų, kurie privertė danaides už jų tekėti. Pirmąją naktį visos išžudė savo vyrus, tik viena Hipermestra, jauniausioji iš jų, pagailėjo savo vyro ir paliko gyvą. Požemio karalystėje danaidės buvo pasmerktos amžinai pilti vandenį į indus be dugno. III, 11.

Danãja. Žr. Akrisijas. III, 16.

Danajo dukros — danaidės. II, 14.

Dárdanas. Jupiterio sūnus, Trojos karalių protėvis, Trojo senelis. IV, 6.

Dardaniška gentis. Dardano palikuonys, trojėnai. I, 15.

Daũnas. Pasakiškas Apulijos karalius, simbolizuojąs Horacijaus gimtinės senovinę praeitį. Todėl **Dauno Kamena** reiškia Horacijaus poeziją. III, 30; IV, 6. 14.

Daũnija — Apulija arba išvis Italija. I, 22; II, 1.

Dèdalas. Nagingas atėnietis už nusikaltimą buvo su sūnum Ikaru išvytas iš gimtojo krašto ir tarnavo valdovui Minui. Čia pastatė garsų Labirintą, labai didelį rūmą, o po to pagamino iš paukščių plunksnų, suklijavęs jas vašku, sparnus sau ir sūnui Ikarui, nes kitu būdu nebegalėjo ištrūkti iš Krėtos. Skrisdamas Ikaras per aukštai pakilo, jo sparnų vaškas sutirpo, o jis nukrito į jūrą, kuri gavo Ikarijos vardą. I, 3; II, 20; IV, 2.

Deifòbas. Vienas iš Priamo sūnų, Par'ui mirus Elenos vyras. IV, 9.

Dèlas. Miškinga kikladų sala Egėjos jūroje, Apolono ir Dianos gimtinė. I, 21; III, 4.

Delfai. Miestas Fokidėje, Šiaurės Graikijoje, netoli Parnaso kalno. Jame buvo garsi Apolono šventovė. I, 7, 16; III, 30.

Dèlijus. (Qu. Dellius). Neryžtingas Romos aristokratas, 31 m. perėjęs į Oktaviano Augusto pusę. II, 3.

Deliškė deivė — Diana. IV, 6.

Dianà. Senovės italų deivė, sutapatinta su graikų Artemide. Kadangi dar graikuose Artemidės paveikslas siejosi su trakiška Hekatės — mėnulio ir būrimo deivės — legenda, Diana buvo labai įvairiapusė dievybė. Ji — tradicinė Apolono sesuo, gimusi iš Jupiterio ir Latonos Delo saloje ant Kinto kalno, medžioklės ir miškų deivė, bet kartu ji, kaip mėnulio deivė, talkininkauja

burtams ir kerėjimams, turėdama Lucinos ir Genitalės vardus, padeda gimdyvėms, ypač gimdančioms pirmą kartą. Kaip medžioklės deivė, ji buvo vaizduojama su strėlėmis, o kaip mėnulio deivė — trilypės kryžkelių deivės pavidalu. Pried. 5, 17; I, 21; II, 12; III, 4, 28; IV, 7. Ag. 1.

Dievas, mėgstąs galvijus ir Arkadijos kalnelius. Faunas. IV, 12.

Dievų skydai. Žr. Numa. III, 5.

Dindemènė. Kibelė, Dindimo kalne Frigijoje garbinama deivė, dievų motina ir žemės derlingumo deivė, kurios kultas pasižymėjo rytietišku siautuliu ir triukšmingumu. Ją lydėjo koribantai, kurie šoko karinius šokius, iki išsekimo daužydami variniais skydais. I, 16.

Diomèdas. Argo karalius, Tidėjo sūnus, vienas žymiausių achajų didvyrių, po Trojos sugriovimo apsigyveno Apulijoje, vedė *Dauno dukterį ir įkūrė pagal* vienus padavimus Arpų, pagal kitus — Kanuzijo miestą. Diomedą ypač globojo Atėnė, nes dar jo tėvą Tidėją, septynių žygio prieš Tebus dalyvį, Dzeuso pavesta ji gydė. I, 6.

Diònė. Veneros motina, kurios vardu kartais vadinama ir pati Venera. II, 1.

Dioskūrai (gr. *Dioskuroi* — Dzeuso kūdikiai). Spartos karalius Tindarėjo ir Ledos sūnūs Kastoras ir Polukas. Dzeusas juos pavertė Dvynių žvaigždynu, kuris išganingai padeda jūreiviams audros metu. III, 29.

Dìrkės gulbė. Dirkė, šaltinis netoli Tebų, poezijoje simbolizuojąs pačius Tebus. Gulbė, savo ruožtu, poezijoje simbolizuoja poetą kaip dainių. Todėl Dirkės gulbė — Pindaras. IV, 2.

Ditirámbas. Himnas dievui Bachui, viena iš chorinės lyrikos formų. IV, 2.

Dorà. Sudievinta abstrakti filosofinė sąvoka. Plg. Bausmė. II, 2; Ag. 58.

Doriška dermė. Chorinė lyrika, palydima styginių instrumentų. Pried. 9.

Dovana Minervai. Trojos arklys, kuriame buvo pasislėpę achajų rinktiniai kariai, klastingai jų buvo paskelbtas Minervai paaukotu. IV, 6.

Drúzas (Claudius Nero Drusus). Augusto įsūnis, 15 m. nugalėjęs retus ir vindelikus Alpėse. Šios pergalės proga Augustas įpareigojo Horacijų sukurti odę. IV, 4, 14.

Dunojus. Upė, žyminti Romos valstybės ribą Šiaurės rytuose. IV, 15.

Eãkas. Eginos salos valdovas, Dzeuso ir Eginos sūnus, Pelėjo ir Telamono tėvas, Achilo, Pelėjo sūnaus, be to, Ajanto ir Teukro, Telamono sūnų, senelis, po mirties tapo dievu ir buvo paskirtas požemio karalystės teisėju. II, 13; III, 19; IV, 8.

Echiònas. Tebų miesto steigėjas, Europės brolis Kadmas nugalėjo drakoną, iš kurio dantų, kai juos pasėjo, išaugo ginkluoti kareiviai. Visi jie įnirtingame tarpusavio mūšy žuvo, bet penki liko ir padėjo Kadmui statyti miestą. Vienas iš jų Echionas, likęs paskutinis, vedė Kadmo dukterį, kuri pagimdė Kadmo paveldėtoją Pentėją. IV, 4.

Edònai. Trakijos tauta. II, 7.

Efèsass. Garsus miestas M. Azijos vakariniame krante. I, 7.

Èfula. Miestelis į rytus nuo Romos, netoli Tiburo. III, 29.

Egẽja. Jūra tarp Balkanų pusiasalio ir M. Azijos. II, 16; III, 29.

Elidės palmė. Elidė, sritis vakariniame Peloponese, kurios teritorijoje buvo Olimpija, viena iš garsių graikuose žaidynių vietovių. IV, 2.

Èlijus. (Qu. Aelius Lamia). Horacijaus draugas, vedęs savo kilmę iš pasakiško Formijų valdovo Lamo. III, 17.

Enėjas. Veneros ir Anchizo sūnus, atvedęs Trojos bėglius į Italiją. Iš jo sūnaus Julo Julijai, tarp jų ir Augustas, vedė savo giminės kilmę. IV, 6, 7. Ag. 42.

Enipėjas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 7.

Enkelãdas. Vienas iš gigantų, žemės pagimdytų galiūnų, pusiau žmonių, pusiau gyvačių, kurie motinos pakurstyti nutarė sunaikinti Olimpą ir visus jo dievus. Galingiausi iš jų buvo Porfirionas ir Alkionėjas, bet daug baimės Olimpo dievams taip pat kėlė Mimantas, Retas ir kiti. Dzeusui šioje kovoje ypač padėjo jaunesnieji dievai: Apolonas savo strėlėmis, Atėnė, turėjusi skydą su Gorgonės galva, nuo kurios visi suakmenėdavo, be to, Artemidė, Dionyzas ir vienas mirtingasis — Heraklis. Galų gale gigantai buvo nugalėti. III, 4.

Eòlas. Vėjų dievas. II, 14.

Eoliečiai arba eolai. Viena iš graikų etninių grupių, sukūrusi monodinės (vienbalsės) lyrikos formą. Jos žymiausi atstovai buvo Sapfo ir Alkajas, gyvenę žymiausiame eolų centre Lesbo saloje. II, 13; III, 30; IV, 3, 9.

Erimántas. Kalnas Arkadijos šiaurėje. I, 21.

Eròtas. Žr. Kupidonas. Pried. 17.

Eskvílijos. Didžiausia iš septynių Romos kalvų, kur buvo beturčių kapinynas. Pried. 5, 18.

Etiòpija. Šalis į pietus nuo Egipto, simbolizuojanti ir patį Egiptą, kurio valdovė Kleopatra, remdama M. Antonijų, 31 m. stojo į jūros mūšį prieš Romą, bet prie Akcijaus buvo sumušta. III, 6.

Ètna. Ugnikalnis Sicilijoje, po kuriuo, anot padavimo, ugnim spiaudė Tifonas, Dzeuso nugalėtas Žemės sūnus. Pried. 17; III, 4.

Etrùskai. Vakarinio Italijos kranto gyventojai, kažkada ateiviai, įsikūrę į šiaurę nuo Tiberio upės, o vėliau tiesiog viena iš Italijos sričių. Kitu graikišku vardu jie buvo vadinami tirėnais. Todėl jų krantą plaunanti jūra buvo vadinama Tirėnų, arba Etruskų, jūra. Pried. 16; III, 10, 29; IV, 4; Ag. 38.

Eumenìdės. Erinijos (lot. furijos), baisios keršto deivės, kurių plaukuose vinguriavo gyvatės, po to, kai buvo išteisintas Orestas, Agamemnono sūnus, nužudęs savo motiną, virto gerosiomis deivėmis — eumenidėmis, o jų gyvatės liko nebegyvos. Šis motyvas pavaizduotas vienoje iš Eschilo (VI—V a.) tragedijų. II, 13.

Eũras. Pietryčių vėjas. Pried. 10, 16; I, 25, 28; II, 16; III, 17.

Euròpė. Finikijos karaliaus Agenoro duktė, gražiausia žemės mergaitė, mėgo vaikščioti pajūry ir rinkti gėles. Čia ją pamatė Dzeusas (Jupiteris) ir, pasivertęs jaučiu, kad Hera (Junonė) jo neatpažintų, sugundė gražuolę atsisėsti ant jo, o po to nuplaukė į Kretą. Čia ji davė pradžią Kretos karaliams. III, 27.

Eutérpė. Žr. mūza. I, 1.

Fabrìcijus (C. Fabricius Luscinus). Žymus romėnų karo vadas Tarento kare (282—272 m.), vienas iš Piro nugalėtojų. I, 12.

Faetòntas (gr. *faeton* „spinduliuojąs"). Saulės dievo Helijo sūnus, sumanęs pavažiuoti ugniniais arkliais pakinkytame saulės vežime. Kadangi jis negalėjo jų suvaldyti ir, važiuodamas netinkamai, uždegė žemes, papykęs Dzeusas (Jupiteris) jį nutrenkė savo žaibu. IV, 11.

Falántas (gr. *falantos* — plikas). Pasakiškas Tarento, stambaus pietų Italijos miesto, steigėjas (apie 708 m.). Apskritai, visa pietų Italija iki III a. pradžios buvo doriečių (Spartos) kolonizuota ir netgi vadinama Didžiąja Graikija. II, 6.

Falérnas. Derlingas laukas Masiko kalno pietinėje papėdėje, šiek tiek į šiaurę nuo Kapujos, garsėjęs savo vynuogynais ir tuo pat vardu vadinamu vynu. Pried. 4; I, 20, 27; II, 3, 6, 11; III, 1.

Fáunas. Italų laukų ir miškų dievas, pasakiškas senovės Lacijaus karalius, kuris vėliau buvo sutapatintas su Arkadijos piemenų dievu Panu. I, 4, 16; II, 17; III, 18.

Favònas. Pavasarinis vakarų vėjas. I, 4; III, 7.

Fèbas. Apolonas. I, 12, 21, 32; III, 3, 4, 21; IV, 6, 15; Ag. 1.

Fidìlė. Nežinomos moters vardas. III, 23.

Filìdė. Nežinomos moters vardas. II, 4, 11.

Filìpai. Vietovė rytiniame Makedonijos krašte, kur 42 m. įvyko lemiamas respublikonų kariuomenės, vadovaujamos J. Cezario žudikų Bruto ir Kasijaus, susirėmimas su M. Antonijaus ir Oktaviano kariuomenėmis. Pralaimėjusių respublikonų pusėje buvo ir jaunas Horacijus. II, 7; III, 4.

Flãkas (lot. *flaccus* — aplėpausis). Pilnas Horacijaus vardas buvo Kvintas Horacijus Flakas (Qu. Horatius Flaccus). Pried. 15; IV, 6.

Fokãja. Miestas M. Azijos vakariniame krante netoli Lesbo salos. Jo gyventojai 534 m., bijodami persų užkariavimo, persikėlė į Galijos pietinį krantą, kur įkūrė Masilijos miestą, dab. prancūzų Marselis. Pried. 16.

Fòlija. Nežinomos moters vardas. Pried. 5.

Folòja. Nežinomos moters vardas. I, 33; II, 5; III, 15.

Foreñtas. Miestas ant Lukanijos ir Apulijos ribos, netoli Venuzijos. III, 4.

Fòrmijos. Senas Lacijaus miestas vakariniame Italijos krante, įkurtas, anot padavimo, Homero minimų žmogėdrų lestrigonų, karaliaujant Lamui. I, 20; III, 17.

Fortū́na. Atsitiktinumo ir sėkmės deivė, romėnų sukurta pagal graikų Tychės pavyzdį. I, 35.

Fòrumas. Viešoji miesto aikštė, kurioje vyko liaudies susirinkimai. Kartu ji buvo ir miesto prekyvietė. Pried. 2; IV, 2.

Fraãtas. Pagrindinį pavojų Romos valstybė Horacijaus gyvenimo metu jautė iš partų, kurių karalius 38—2 m. buvo Fraatas IV. Tvirta partų valdų riba buvo Eufrato upė, ant kurios krantų buvo Babilonas, senoji Kyro valstybės sostinė. II, 2.

Frígai. Tauta, gyvenusi M. Azijos šiaurės vakarų krante. Kadangi jų teritorijoje buvo senoji Troja, poetai ir trojiečius mėgo vadinti frigais. Horacijus, be to, maišo senovę su savo laikais. I, 15; II, 9, 12; III, 1.

Frýnė. Nežinomos moters vardas. Pried. 14.

Fúrijos. Keršto deivės. Žr. Eumenidės. I, 28.

Fùskas (Aristius Fuscus). Horacijaus draugas, poetas ir gramatikas. I, 22.

Gãdai. Ispanijos miestas už dab. Gibraltaro sąsiaurio prie Atlanto vandenyno kranto. II, 2.

Gãlai. Tautos, gyvenusios į šiaurę nuo Italijos per visą dab. Europą iki Reino. J. Cezaris daugumą jų prijungė prie Romos. Pried. 9; I, 8; II, 20; IV, 14.

Galatė́ja. Nežinomos moters vardas. III, 27.

Galèzas. Nedidelis upelis prie Tarento miesto. II, 6.

Galijos pievos. Galija buvo laikoma ir šiaurinė Italijos dalis už Pado upės, Vergilijaus išgarsinta kaip žydintis kaimo palaimos kraštas. III, 16.

Ganimèdas. Vienas iš Trojos įkūrėjo Trojo sūnų, buvęs labai gražus. Todėl Dzeusas (Jupiteris), pasiuntęs savo erelį, pagrobė jį į Olimpą, kur suteikė jam nemirtingumą ir paskyrė dievų taurininku. III, 20; IV, 4.

Gargãnas. Kalnas Apulijoje, prie Adrijos jūros kranto. II, 9.

Gausybė. Sudievinta abstrakti sąvoka, vaizduojama su gėrybių pilnu ragu. I, 17, Ag. 59.

Gelònai. Skitų gentis prie Tanaido. II, 9, 20; III, 4.

Genáunai. Gentis Retijos Alpėse. IV, 14.

Genitãlė (lot. *genitalis* — gimimą teikianti). Dianos kaip gimdyvių pribuvėjos vardas. Ag. 16.

Gènijus. Su žmogum gimstanti ir jį visą gyvenimą sergstinti dvasia. Savo genijų turėjo ne tik žmonės, bet ir kiekviena šeimyna, namai, vietovė, miestas, valstybė. III, 17.

Geriònas. Milžinas su trimis liemenimis, ganęs tolimoje Eritėjos saloje kažkur Okeane purpurinės spalvos karves. Jį nušovė strėle Heraklis, atvykęs jo karvių pagrobti. II, 14.

Germanų žaliūkai pamėlusiu veidu. Pried. 16. J. Cezaris savo atsiminimuose apie galų karą sako, kad britanai, norėdami mūšyje atrodyti baisesni, išsitepą veidą mėlynai dažančio augalo syvais. Gal būt, Horacijus šį bruožą priskiria ir germanams, o gal turi omenyje jų šaltą klimatą.

Germanija. Romėnams priešiška šalis už Reino. IV, 5.

Gètai. Trakijos gentis už Dunojaus. III, 24; IV, 15.

Getùlai. Tauta šiaurės Afrikoje, simbolizuojanti visą Afriką. I, 23; III, 20.

Gigántai. Žemės pagimdyti galiūnai, kovoję su Olimpo dievais. Žr. Enkeladas. III, 1.

Gìgas. Nežinomo žmogaus vardas. II, 5; III, 7.

Gìgis. Dangus ir Žemė (Uranas ir Gaja), gimdydami dangaus ir žemės gyventojus, pirmučiausia pagimdė šimtarankius milžinus Briarėją, Kotą ir Gigį. Uranas, pasibiaurėjęs jų išvaizda, nutrenkė juos į tartarą. II, 17; III, 4.

Glìkerà. Nežinomos moters vardas. I, 19, 30, 33.

Grãcijos (gr. Charitės). Trys grožio dievaitės, Jupiterio ir Okeano dukters Eurinomės dukterys, visada susikabinusios rankomis, paprastai vaizduojamos nuogos. I, 4, 30; III, 19, 21; IV, 7.

Graikiškasis indas. Žr. Amfora. I, 20.

Graikiškas lankas. Vaikų žaidimui skirtas, barškančiais žiedais apsagstytas lankas. III, 24.

Grėsmė. Sudievinta abstrakti sąvoka. III, 1.

Gròsfas (Pompeius Grosphus). Romos raitelis, turėjęs Sicilijoje dideles valdas. II, 16.

Hanibãlas. Žymus Kartaginos karo vadas, 218 m. po sunkaus žygio iš Ispanijos per Alpes užpuolė Italiją iš šiaurės, keliuose mūšiuose sutriuškino Romos kariuomenę ir keliolika metų šeimininkavo Italijoje, nors Romos nemėgino pulti. Romėnams pamažu perėmus karinę iniciatyvą, buvo atšauktas ginti pačios Kartaginos, bet 202 m. pralaimėjo lemiamą mūšį prie Zamos. Po kelerių metų senato buvo ištremtas iš gimtojo krašto. Pried. 16; II, 12; III, 6; IV, 4, 8.

Hasdrubãlas. Hanibalo brolis, ėjęs jam į pagalbą, jo keliu persikėlė su kariuomene per Alpes, bet, nespėjęs susijungti su broliu, 207 m. prie Metauro upės Umbrijoje žuvo. Romėnų kariuomenei prie Metauro vadovavo Livijus Salinatoras (M. Livius Salinator) ir Klaudijus (C. Claudius Nero), Augusto žmonos Livijos, o svarbiausia jos pirmojo vyro Klaudijaus sūnų — Tiberijaus ir Druzo protėviai. IV, 4.

Hèbras. Nežinomo žmogaus vardas. III, 12.

Hèbras. Upė Trakijoje. III, 25.

Hèktoras. Žymiausias Trojos didvyris, ilgą laiką, ypač kai Achilas nedalyvavo mūšiuose, persekiojęs achajų kariuomenę, vėliau žuvo dvikovoje su pačiu Achilu. Pried. 17; II, 4; III, 3; IV, 9.

Helẽnė. Spartos karaliaus Menelajo žmona, kurią sugundė svečiuodamasis pas Menelają Trojos karaliaus Priamo sūnus Paris. Pabėgusi kartu su juo į Troją, ji tapo Trojos karo priežastimi. Pried. 17; I, 15; IV, 9.

Helikònas. Kalnas Bojotijoje šiek tiek piečiau nuo Parnaso; ant jo, pagal padavimą, gyveno mūzos. I, 12.

Hèmas. Kalnynas Trakijoje, dab. Balkanas. I, 12.

Hemònija. Senas Tesalijos pavadinimas, kilęs iš mitinio Hemono, kurio anūko Tesalo sūnus Antifas, pagal padavimą, pavadino šį kraštą savo tėvo vardu. I, 37.

Herãklis. Vienas žymiausių mitinių herojų, Dzeuso (Jupiterio) ir mirtingosios Alkmenės sūnus, atlikęs gausybę garsių žygdarbių, padėjęs žmonėms ir netgi dievams. Gimė jis Amfitriono, Alkajo sūnaus, Persėjo anūko, šeimoje kaip dvynys sūnus su Ifikliu. Todėl senelio vardu kartais vadinamas Alkidu. Daug gyvenime vargęs ir kentėjęs, mirtį jis sutiko iš savo žmonos Dejaniros. Iš pavydo, kad jos vyras pamilo Eurito dukterį Jolę, nusiuntė jam kaip dovaną kentauro Nėso kraujyje sumirkytus marškinius, kuriais apsirengęs jis mirė ugnies kančiose. Pried. 3, 17.

Hérkulis. Lotyniškas Heraklio vardas. I, 3; II, 12; III, 3; IV, 4, 5, 8.

Hespèrija (gr. „vakarų šalis"). Graikai taip vadino Italiją, o italai kartais — Ispaniją. Taip buvo vadinama ir jūra tarp Italijos ir Ispanijos. I, 36; II, 1, 17; III, 6; IV, 5.

Hibèrai. Ispanijos gyventojai, gavę vardą nuo Hibero upės, tekančios iš Pirėnų kalnų į Viduržemio jūrą.

Hiberija — hiberų šalis. Pried. 4, 5; II, 20; IV, 5, 14.

Hydãspas. Indo upės intakas Indijoje. I, 12.

Hýdra. Viena iš baidyklių, su kuriomis teko kovoti Herakliui, tarnaujant pas Euristėją. Hydra turėjo dešimt galvų, vietoje kurių, kai Heraklis jas nukirsdavo, išaugdavo trys iš vienos. Todėl kiekvieną nukirstą vietą jis dar nudegindavo, o paskutinę, kuri buvo nemirtinga, jis tiesiog išrovė. IV, 4.

Hiãdos (gr. *hyades* — lyjančios). Septynios žvaigždės, kurioms užtekėjus prasidėdavo lietingas laikas, I, 3.

Hilẽjas. Vienas iš kentaurų, mėginęs išprievartauti miškuose išaugusią Atalantą, bet jos nušautas. Jį Horacijus rodo kaip lapitų muštynių su kentaurais priežastį. II, 12.

Himètas. Kalnas Atikoje į rytus nuo Atėnų, garsėjantis savo marmuru ir medumi. II, 6, 18.

Hiperborẽjai. Pasakiški šiaurės gyventojai. II, 20.

Hipolìtas. Dianos globojamas skaistus jaunuolis, pamotės Fedros įskustas tėvui Tesėjui, tarytum ją norėjęs išprievartauti, žuvo nuo tėvo prakeikimo. Tas epizodas pavaizduotas Euripido tragedijoje „Hipolitas apvainikuotasis". IV, 7.

Hipolìtė. Jolko karaliaus Akasto žmona, kitur vadinama Astidamija, įsimylėjo savo vyro svečią Pelėją, būsimą Achilo tėvą, bet šis ją atstūmė. Tada ji apsiskundė vyrui, tarytum Pelėjas norėjęs ją suvilioti, todėl Akastas, išsivedęs jį į medžioklę, norėjo pražudyti. III, 7.

Hìstras. Dunojus žemupyje. IV, 14.

Homèras. Seniausias graikų poetas, visos jų literatūros tėvas, poemų „Iliada" ir „Odisėja" kūrėjas. IV, 9.

Ìbikas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 15.

Ìda. Kalnas netoli Trojos. III, 20.

Idomenėjas. Vienas iš achajų didvyrių Trojos kare, Kretos valdovas. IV, 9.

Ìdos. Skolų ir palūkanų mokėjimo diena, pažymima kiekvieno mėnesio 13 dieną, o kovo, gegužės, liepos ir spalio mėnesiais — 15 dieną. Pried. 2; IV, 11.

Ìkaras. Dedalo sūnus. II, 20.

Ikãrija. Viena iš didesnių Sporadų salų Egėjaus jūroje ir marios apie ją. I, 1; III, 7.

Ìkcijus (Iccius). Nepastovus Romos diduomenės atstovas, vienu metu dėjęsis prie filosofijos, 25 m. panorėjęs dalyvauti Egipto vietininko Elijaus Galo (Aelius Gallus) žygyje prieš arabus, vėliau valdęs Agripos turtus Sicilijoje, I, 29.

Iksiònas. Lapitų karalius, mėginęs sugundyti Herą (Junonę), bet Dzeuso (Jupiterio) pritvirtintas prie rato ir vėjų nuneštas į debesis. Su tuo ratu jis sukasi ir požemio karalystėje. III, 11.

Ìlija. Vieno iš Enėjo vaikaičių — Numitoro duktė, kitu vardu vadinama Rėja Silvija, kurią Numitoro brolis pavertė Vestos šventike, kad negalėtų tekėti. Tačiau ji iš Marso pagimdė Romulą ir Remą, o Amulijus už tai ją įmetė į Tiberį. Tiberio upės dievas tapo jos vyru. III, 9.

Ilijos sūnus — Romulas. IV, 8.

Iliònas — Troja. III, 3; Ag. 41.

Ilìrų bangos. Adrijos jūros pietinė dalis, plaunanti Ilirijos krantus, prie dab. Posnijos ir Juodkalnijos Jugoslavijoje. I, 28.

Ilitìja (gr. Eileityja). Gimdymo deivė, Dianos prievardis. Ag. 14.

Ìnachas. Dievo Okeano ir jūrų deivės Tetidės sūnus, Argo įkūrėjas ir pirmasis karalius. II, 3; III, 19.

Inãchija. Nežinomos moters vardas. Pried. 11.

Ìstmo kumštynės. Olimpinės žaidynės vyko ne vien Olimpijoje, bet ir daugelyje kitų vietų. Ypač buvo garsios Nemėjos, Delfų ir Istmo žaidynės. IV, 3.

Itãlų eilės. Eilės lotynų kalba. III, 30.

Ìtis. Atėnų karaliaus Pandiono dukters Proknės ir trakų karaliaus Terėjo sūnus, kurio kepenis jo motina, papykusi, už tai, kad Terėjas norėjo suvedžioti jos seserį Filomelą, padavė kaip kepsnį savo vyrui. Dievai nubaudė šį nusikaltimą tuo, kad Proknę pavertė kregžde, Filomelą — lakštingala, o Terėją — dudučiu. IV, 12.

Jámbai. Kandi satyrinė poezija. I, 16.

Jãnus. Senovinis italų pradžios ir pabaigos, įžangos ir išeities dievas, vaizduojamas su dviem į priešingas puses žiūrinčiais veidais. Jo šventyklos durys, kai Roma išsirengdavo į karą, būdavo atidaromos, o karui pasibaigus,— uždaromos. Augustas didžiavosi tuo, kad iki jo šios šventyklos durys nuolat buvo atidarytos, o jis 29, 25 ir 13 m., pasiekęs taiką prie visų Romos valstybės sienų, jas buvo uždaręs. IV, 15.

Japèto sūnus — Prometėjas. I, 3.

Jãpigas. Vėjas, pučiąs iš šiaurės vakarų, žiūrint nuo Italijos — iš Apulijos į Epirą. I, 3; III, 27.

Jasònas. Žr. Argo laivas. Pried. 3.

Jaunatvė. Jaunystės personifikacija. I, 30.

Jòlkas. Miestas Tesalijoje. Pried. 5.

Jònija. Taip vadinosi Viduržemio jūros dalis tarp Sicilijos, Pietų Italijos ir Graikijos, kitaip tariant, Adrijos jūros pietinė dalis. Pried. 10.

Joniškoji jerubė. M. Azijos jerubė, nes jos vakariniuose krantuose gyvenusių graikų teritorija vadinosi Jonija. Pried. 2.

Jūgeris. Lauko matas, maždaug ketvirtis ha. II. 15.

Jugùrta. Numidijos karalius šiaurės Afrikoje, su kuriuo Roma turėjo sunkų karą. Galų gale Jugurtą 105 m.

nugalėjo Marijus (C. Marius), žymus romėnų kariuomenės reformatorius, liaudies partijos vadas. Pried. 9; II, 1.

Jùlas. Žr. Antonijus. IV, 2.

Jùlijai. Aristokratų giminė, vedusi savo kilmę iš Enėjo sūnaus Julo. Jos žymiausi atstovai — Julijus Cezaris ir Oktavianas Augustas. I, 12.

Julijaus įsakai. Augusto galią rodantys įstatymai. IV, 15.

Junònė. Vyriausioji Olimpo deivė, Jupiterio sesuo ir žmona, Kartaginos globėja, ilgą laiką nekentusi Enėjo, o kai jis galų gale įsitvirtino Italijoje, susitaikė su likimu. I, 7; II, 1; III, 3, 4.

Juokas. Vienas iš Veneros palydovų, personifikuota geros nuotaikos sąvoka. I, 2.

Jupìteris. Vyriausiasis Olimpo dievas, dažniausiai iš dievų Horacijaus minimas, jis pateikiamas ne vien mitologiniame dievų pasaulyje, bet ir apskritai simbolizuoja dievų galybę. Be to, Jupiteris neretai reiškia tiesiog dangų arba orą. Pried. 2, 5, 9, 10, 13, 16, 17; I, 2, 3, 11, 12, 16, 21, 22, 28, 34; II, 6, 7, 10; III, 1, 2, 3, 5, 10, 16, 25, 29; IV, 8, 15; Ag. 31.

Jupìteris. To paties vardo planeta. II, 17.

Jūros dievas. Neptūnas, ant kurio šventyklos jūreiviai, išsigelbėję iš sunkių audrų, padarydavo maldingus įrašus, o drabužius po kelionės pakabindavo jam kaip auką. I, 5.

Jūrų plėšikai ir sąjūdis vergų. Pried. 1. Pusiau piratinis Seksto Pompėjaus laivynas, telkęs savo įguloje didelį skaičių pabėgusių nuo šeimininkų vergų, darė daug nemalonumų Romos laivybai, kol galų gale jį 36 m. sumušė Oktaviano laivyno vadas Agripa. Pried. 4.

Kalãbrai. Kalabrijos gyventojai. Pried. 1.

Kalãbrija. Pietų Italijos rytinio iškyšulio sritis, garsėjanti savo lankomis, Apulijos pietų kaimynė, kurios didžiausias miestas buvo Tarentas. Čia buvo ir svarbiausias Italijos uostas Brundizijus. I, 31, 33.

Kalabriška mūza. Iš Kalabrijos buvo kilęs vienas iš romėnų literatūros pradininkų — Enijus (Qu. Ennius, 239—169 m.). Jis parašė istorinę poemą „Analai", kurioje pagrindinį dėmesį paskyrė karams su Kartagina. IV, 8.

Kalaĩdas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 9.

Kalės žvaigždė (gr. *Seirios* — degąs). Sirijus užteka didžiausių vasaros karščių metu — liepos 26 dieną. I, 17.

Kãlijų drėgmė (sunka). Kalijos — miestelis Kampanijoje, į šiaurę nuo Kapujos. Jo apylinkėse buvo garsūs vynuogynai ir vynas, vadinamas Kaleno vardu. I, 20; IV, 12.

Kalíópė. Žr. Mūza. III, 4.

Kalpúrnijus (M. Calpurnius Bibulus). 59 m. konsulas, J. Cezario priešininkas, o kartu jo kolega beveik visose pastarojo garbės vietose. III, 28.

Kamẽna. Senovinis mūzos pavadinimas Romoje. II, 16; III, 4; IV, 6; Ag. 61.

Kamìlas (M. Furius Camillus). Romos kariuomenės vadas, 390 m. nugalėjęs galus, kurie buvo užėmę Romą. I, 12.

Kanìdija. Nežinomos moters vardas. Pried. 3, 5, 17.

Kantãbrai. Tauta Ispanijos šiaurėje, karinga ir, be to, sunkiai pasiekiama, nes gyveno kalnuose. Kantabrus 19 m. nugalėjo Agripa. II, 6, 11; III, 8; 14.

Kapitólijus. Centrinė Romos miesto kalva, ant kurios buvo vyriausioji Jupiterio šventykla, priešų užpuolimo metu tarnavusi kaip tvirtovė. Todėl Kapitolijus romėnams buvo švenčiausia vieta. I, 37; III, 3, 24, 30; IV, 3.

Kãpuja. Kažkada stambiausias po Romos miestas Italijoje. Hanibalo užpuolimo metu Kapuja pirmoji iš Italijos miestų perėjo į Kartingos pusę, bet atsigavę romėnai ją po ilgokos apgulos 211 m. paėmė ir labai rūsčiai nubaudė. Pried. 16.

Karpãto bangos. Karpatas — sala tarp Kretos ir Rodo. Todėl ir jūra toje vietoje vadinama tuo vardu. IV, 5.

Kartãgina. Senas finikiečių įkurtas miestas šiaurės Afrikoje, amžinas Romos priešas. Ypač sunkūs buvo pirmieji du karai (264—241 m. ir 218—201 m.). Trečiasis karas su Kartagina (149—146 m.) buvo paskatintas daugiau Romos ambicijų, negu Kartaginos keliamo pavojaus, bet romėnai galutinai sunaikino nekenčiamą miestą, o jo žemę išarė. Pried. 7, 9; III, 5; IV, 4, 8.

Kãsijus Sevèras (T. Cassius Severus). Augusto laikų oratorius ir poetas. Pried. 6.

Kas iš Afrikos sau vardą parsivežė. Žr. Scipionas. IV, 8.

Kastãlija. Šaltinis Parnaso kalne, kuriame gyveno mūzos ir buvodavo Apolonas. III, 4.

Kastoras su broliu grąžino vaidilai akis. Žr. Stesichoras. Pried. 17.

Kãstoras. Žr. Dioskūrai. IV, 5.

Katìlas. Heraklio sūnus, Tiburo įkūrėjas. I, 18.

Katònas (M. Porcius Cato Censorius). Senatorius, karvedys ir rašytojas, viena žymiausių asmenybių III—II a. riboje (234—149 m.). Aršus Kartaginos priešas, didelis senovinių Romos tradicijų gerbėjas. II, 15; III, 21.

Katonas (M. Porcius Cato Uticensis). Senojo Katono proanūkis, prisiekęs aristokratinės respublikos šalininkas, nuoseklus triumvirų, ypač Julijaus Cezario, priešininkas. Kai prasidėjo J. Cezario kova su Pompėjumi, rėmė Pompėjų, o kai pastarasis žuvo, Katonas buvo paskutiniojo pasipriešinimo Utikoje (Afrikoje) vadas.

Nebematydamas išsigelbėjimo ir nenorėdamas pasiduoti J. Cezariui, 46 m. nusižudė. I, 12; II, 1.

Kaulas iš Indijos — dramblio kaulas. I, 31.

Kauleliai, kuriuos draudžia įstatymai. Azartinis žaidimas iš pinigų. III, 24.

Kejietiška rauda. Iš Kėjo, vienos iš Kikladų salų, buvo kilęs garsus poetas Simonidas (apie 559—469 m.) ypač pasižymėjęs savo raudomis. II, 1.

Kentáurai. Pasakiški Tesalijos gyventojai, turį žmogaus liemenį ir arklio kojas. Su jais ne kartą teko susiremti Herakliui, o Tesėjas dalyvavo jų garsioje kovoje su lapitais. Lapitų, irgi pasakiškų Tesalijos gyventojų, karalius Piritojas buvo Tesėjo draugas, todėl jis dalyvavo Piritojo ir Hipodamijos vestuvėse, į kurias buvo pakviesti ir kentaurai. Šie greit pasigėrė ir ėmė lįsti prie jaunosios. Prasidėjo žiaurios muštynės, kuriose Tesėjas daugelį kentaurų nukovė. I, 18; IV, 2.

Kentáuro augintinis — Achilas. Pried. 13.

Kidoniška strėlė. Kidonija — miestas Kretos saloje, poetų kalboje simbolizuojantis visą Kretą. IV, 9.

Kiklãdos. Salynas Egėjos jūroje. I, 14; III. 28.

Kiklòpai. Vieni pirmųjų žemės sūnų, turėję po vieną akį kaktoje. Jie, Hefaisto prižiūrimi, požemio kalvoje po Etna kalė Dzeusui (Jupiteriui) žaibus. I, 4.

Kinarà. Nežinomos moters vardas. III, 1; IV, 13.

Kìnto gauruotasis — Apolonas. I, 21.

Kiparìsas. Pietų medis, būdingas kapinių augalas. Pried. 5; II, 14.

Kìpro dievaitė — Venera I, 3.

Kýras. Persų valstybės įkūrėjas, 558 m. suvienijęs jų gentis. II, 2; III, 29.

Kýras. Nežinomo žmogaus vardas. I, 17, 33.

Kìrkė. Mitologinė burtininkė, saulės dievo Helijo duktė, kuri pavertė kiaulėmis pas ją į salą atklydusio

Odisėjo draugus. Romėnų padavimai sakė, kad Odisėjo ir Kirkės sūnus Telegonas įkūrė Tuskulo miestą netoli Romos. Pried. I, 17; I, 17.

Kiterė́ja. Veneros epitetinis vardas, kilęs nuo Kiterų salos, esančios prie pietų Balkanų pusiasalio rytinio iškyšulio, nes ten buvo prigijęs jos kultas. Kiterėjos berniukas — Kupidonas. III, 12.

Klastingas piemuo — Paris. I, 15.

Kláudijus (Tiberius Claudius Nero). Vyresnysis Augusto įsūnis, po Augusto mirties valdęs Romą Tiberijaus vardu. IV, 4, 14.

Kliefitai. Tam tikra Romos piliečių kategorija, kuri, būdama laisva teisiškai, kartu buvo paklusni savo patronui, nes iš jo galėjo būti gavusi laisvę (buvę vergai), žemės sklypą arba kitą pragyvenimo šaltinį. Klientų pareiga buvo rodyti pagarbą savo geradariui, jam patarnauti buities reikaluose ir lydėti jį mieste, ypač liaudies susirinkimuose. Patronas juos užtardavo teisme ir kitais kebliais atvejais. II, 18; III, 1.

Klijò. Žr. Mūza. I, 12.

Knìdas. Miestas M. Azijos pietvakarių iškyšulyje, Knidijos pusiasalyje. Jame buvo paplitęs Veneros (Afroditės) kultas. I, 30; II, 5; **Knìdija.** III, 28.

Knòsas. Labai garsus senovės Kretos miestas. Kretos karalių sostinė. I, 15.

Kòdras. Karalių valdžia Atėnuose išnyko labai anksti, apie VIII a. Todėl žinios apie juos yra sumišusios su mitais ir legendomis. Kodras, Melanto sūnus, laikomas paskutiniuoju Atikos karaliumi, kuris paaukojo save dievams, gelbėdamas kraštą nuo doriečių (heraklidų) užpuolimo. III, 19.

Kohòrta. Kariuomenės padalinys, susidedąs iš 6 centurijų, dešimtoji legiono dalis, turinti apie 600 kareivių. Poezijoje simbolizuoja apskritai kariuomenę. III, 4.

Kojiečių šilkai (originale pagal spalvą — purpurai). Kos sala, viena iš Sporadų salų prie pat M. Azijos pietvakarių kranto, garsi vynu ir audiniais. IV, 13.

Kokýtas (gr. kokytos — verksmas). Požemio pasaulio upė, įtekanti į Acherontą, verksmo tekmė. II, 14.

Kólchai. Kaukazo gyventojai prie Juodosios jūros. Kolchidės karaliaus Ajeto duktė Medėja mituose buvo išgarsinta kaip burtininkė, mokanti gaminti labai pavojingus nuodus. Pried. 5; 17; II, 13, 20.

Kònkanai. Iberų gentis Ispanijoje. III, 4.

Kònsulas. Aukščiausias Romos valstybės pareigūnas, renkamas vieneriems metams poroje su kolega. Konsulų vardais buvo vadinami metai, nes tie patys asmenys retai pasikartodavo. III, 8, 14; IV, 9.

Koribántai. Deivės Kibelės žyniai. Žr. Dindimenė. I, 16.

Koríntas. Miestas Argolidėje prie pat Istmo sąsmaukos. I, 7.

Korvìnas (M. Valerius Messalla Corvinus). Žymus Romos aristokratas, 31 m. konsulas, oratorius ir karvedys, Horacijaus, Vergilijaus ir ypač Tibulo draugas. III, 21.

Kóstas. Augalas, augąs Indijoje ir Arabijoje, iš kurio šaknų darydavo to paties pavadinimo kvapnų ir brangų tepalą. III, 1.

Kotisònas. Dakų valdovas, kurį 29 m. nugalėjo Oktaviano karvedys Krasas (M. Licinius Crassus). III, 8.

Kotìtijos. Kotita buvo Trakijos deivė, kurios garbei skirtos šventės — Kotitijos — nepasižymėjo doroviniu santūrumu. Pried. 17.

Kotúrnai. Graikiškas apavas aukštais padais ir kulnais, Eschilo įvestas į tragediją ir naudojamas vaidinant didvyrių vaidmenis. Perkeltine prasme — tragedijos žanro simbolis. II, 1.

Kovo pirmoji. Iki 45 m. pagal senąjį graikų kalendorių pirmasis metų mėnuo buvo kovas. Po J. Cezario reformos metų pradžia buvo sausio 1 diena, tačiau iš įpročio kovo pirmoji dar ilgokai buvo laikoma Naujaisiais metais. III, 8.

Krãgas. Kalnas Likijoje, M. Azijos pietiniame krante. Apolono garbinimo vieta. I, 21.

Krãso karys. Krasas (M. Licinius Crassus Dives), vienas iš pirmojo triumvirato (Cezaris—Pompėjus—Krasas) narių, gavęs valdyti rytų provinciją, pradėjo karą su partais, bet 53 m. skaudžiai pralaimėjo. Didelę dalį jo kariuomenės su vėliavomis partai paėmė į nelaisvę, o pats Krasas žuvo. III, 5.

Kratèras. Didelis indas su atviru ir plačiu taurės pavidalo įdubimu vynui maišyti ir skiesti su vandeniu. III, 18.

Kreidos brūkšnys. Laimingos dienos kalendoriuje būdavo pažymimos kreida. I, 36.

Kreònto duktė. Kreusa, kurią pamilęs Jasonas paliko Medėją. Už tai Medėja padovanojo jai nuoduose išmirkytą drabužį ir papuošalus, kurais pasipuošusi Kreusa sudegė liepsnose. Šis epizodas minimas Euripido tragedijoje „Medėja". Pried. 5.

Kréta. Didelė sala Viduržemio jūroje į pietus nuo Egėjos jūros salynų, turėjusi praeity labai daug tvirtovių. Tuo pat vardu buvo vadinama ir jūra aplink ją. Pried. 9; I, 26, 35; III, 27.

Krèzas. Lidijos karalius, garsėjęs savo turtingumu; jo valstybę 546 m. sugriovė persų karalius Kyras. III, 16.

Krìspas (C. Sallustius Crispus). Garsaus istoriko (86—35) anūkas, Horacijaus bendralaikis. II, 2.

Ksántijas. Nežinomo žmogaus vardas. II, 4.

Ksántijas. Nežinomo žmogaus vardas. II, 4.

Kuklumas. Personifikuota abstrakti sąvoka. I, 24.

Kupidònas (lot. *cupido* — aistra). Veneros ir Marso sūnus, vaizduojamas su sparnais ir strėlėmis, kuriomis jis, motinai paliepus, perveria mylinčiųjų širdis. II, 8; IV, 13.

Kupidono motina (gimdytoja) — Venera. I, 2, 19.

Kūrijus (M. Curius Dentatus). 290 m. konsulas, garsus karvedys, tais pat metais nugalėjęs italikų gentį samnitus, o 275 m. Epiro karalių P'rą, įsiveržusį į Italiją. I, 12.

Kvinkcijus Hirpinas. Mažai težinomas Horacijaus draugas. II, 11.

Kvintìlijus (Quintilius Varus). Vergilijaus žemietis iš Kremonos, poetas, miręs 24 m. I, 24.

Kvirìnas. Romulas, pasakiškas Romos įkūrėjas; kai jis buvo paimtas į dausas ir paverstas dievu, gavo Kvirino vardą. Pried. 16; I, 2; III, 3.

Kvirìtas. Romos piliečio pavadinimas civiline prasme, skirianti nuo romėno — daugiau polit'ne ir karine prasme. I, 1; IV, 14.

Lãcijus (lot. Latium). Sritis centrinėje Italijoje, kurios teritorijoje yra pagrind'nis Italijos miestas Roma. Lacijaus gyventojai — lotynai (lot. Latini). I, 35; IV, 4; Ag. 66.

Laérto sūnus. Žr. Odisėjas. I, 15.

Laimė. Personifikuota abstrakti sąvoka. IV, 5.

Lakedemònas. Lakonikos sostinė, kitu vardu vadinama Sparta, miestas Balkanų pusiasalio pietryčiuose. I, 7.

Lakònai — spartiečiai. Pried. 6.

Lalãgė. Nežinomos moters vardas. I, 22; II, 5.

Lãmas. Žr. Formijos.

Lãmijus (Qu. Aelius Lamia). Horacijaus draugas, turėjęs ir brolį (L. Aelius Lamia), kuris apie 20 m. mirė. Lamijai juokais, o be to, tai buvo madinga Romoje, ve-

dė savo giminės kilmę iš mitinių lestrigonų. I, 26, 36; III, 17.

Lanuviškis laukas. Lanuvijus — miestelis Lacijuje į pietryčius nuo Romos, prie Apijaus kelio. III, 27.

Laomedòntas. Trojos karalius, Priamo tėvas, neužmokėjęs Apolonui ir Poseidonui sulygtos kainos už Trojos mūrų pastatymą. Už tai jį baudė Poseidonas, pasiųsdamas jūrų baubą dukters Hezionės pagrobti. Nuo baubo Laomedontą išgelbėjo Heraklis, bet ir šiam Laomedontas neatsilygino, todėl tas jį nužudė. III, 3.

Lapìtai. Žr. Kentaurai. I, 18; II, 12.

Lãrai. Protėvių dvasios, namų židinį ir šeimyną globojantys dievai. Panašius dievus turėjo ir miestai, valstybės, kryžkelės. III, 23, 29; Ag. 41.

Larìsa. Miestas Tesalijoje. I, 7.

Latòna (gr. *Leto*). Titano ir Febės duktė, Apolono ir Artemidės (Dianos) motina. I, 21, 31; III, 28.

Latonos sūnus — Apolonas. I, 31; IV, 6.

Láuras. Apolonui pašvęstas medis, kilęs neva iš medžiu pavirtusios nimfos Dafnės, kurią mylėjo Apolonas, nes gr. *lauro* medelis vadinasi „dafnė". II, 7; III, 4, 30.

Laureñtas. Senovinis miestas Lacijuje, Tirėnų jūros krante. Enėjas netoli nuo čia pamatė didžiulę kiaulę su trisdešimt paršiukų. Pried. 5.

Lèdos sūnus. Žr. Dioskūrai. I, 12.

Lenẽjas — Bakchas. III, 25.

Lèsbas. Didelė sala Egėjos jūroje prie M. Azijos krantų, Alkajo ir Sapfo tėvynė, monodinės lyrikos centras, eolų padermės būdingiausia vietovė. Kartu Lesbas garsėjo ir savo vyno gamyba. Pried. 9; I, 1, 17, 26, 32; IV, 9.

Lèsbo eilutė. Sapfišku metru dainuojamas chorinis himnas, kurio ritmą dirigentas rodydavo nykščiu. IV, 6.

Lèsbo vyras (mergaitė). Žr. Alkajas, Sapfo. I, 32; IV, 9.

Lestrigònų dubuo. Formijų vynas, garsusis cekubas, buvo vienas iš brangiausių ir kilniausių gėrimų. III, 16.

Lētė (gr. užmiršimas). Upė požemio pasaulyje, iš kurios atsigėrę mirusieji užmiršdavo savo praeitį. Pried. 14.

Leukonòja. Nežinomos moters vardas. I, 11.

Lìberis. Senovinis italų derlingumo dievas, vėliau sutapatintas su graikų Bakchu. II, 19; IV, 8, 15.

Lìbija. Šiaurės Afrika, garsėjusi derlingomis dirvomis. I, 1; II, 2.

Libúrnai. Gentis Ilyrijoje, garsėjusi savo greitais laivais ir drąsiais jūreiviais. Pried. 1; I, 37.

Licìnijus (L. Licinius Murena). Mecenato žmonos Terencijos brolis, liūdnai pagarsėjusio aristokrato, 63 m. kartu su Ciceronu buvusio konsulo, sūnus. Pats Licinijus Murena buvo neramus žmogus, 22 m. kartu su broliu Fanijum Cepionu dalyvavo sąmoksle prieš Augustą ir buvo nubaustas mirtimi. II, 10.

Lýdė. Nežinomos moters vardas. II, 11; III, 11, 28.

Lidiečių fleitos. Lidija, sritis M. Azijoje, žymi apskritai M. Aziją, iš kur į Graikiją atėjo eleginė eilėdara, lydima pučiamųjų instrumentų. IV, 15.

Lìdija. Nežinomos moters vardas. I, 8, 13, 25; III, 9.

Ligurìnas. Nežinomo žmogaus vardas. IV, 1, 10.

Likámbo žentas. Archilochas (VII a.), garsus senosios graikų jambinės lyrikos atstovas, norėjo vesti Paro salos didiko Likambo dukterį Neobulę, bet šis nesutiko. Tada, anot padavimo, poetas tiek persekiojo Likambą savo jambais, kad šis nusižudė. Pried. 6.

Lìkas. Nežinomas Alkajo apdainuotas jaunuolis. I, 32. Nežinomas senis. III, 19.

Lýkė. Nežinomos moters vardas. III, 10; IV, 13.

Likėjas. Kalnas Arkadijoje, kur buvo garbinamas dievas Panas (Faunas). I, 17.

Likìdas. Nežinomo žmogaus vardas. I, 4.

Líkija. Šalis M. Azijos pietiniame krante, kurioje buvo paplitęs Apolono kultas. III, 4.

Likímnija. Anksčiau buvo manyta, kad šiuo vardu Horacijus vadina Mecenato žmoną Terenciją, bet naujausi filologiniai tyrinėjimai tai nuneigia. Matyt, šis vardas, kaip ir daugelis vardų Horacijaus odėse, žymi eilinę linksmybių gražuolę. II, 12.

Likìskas. Nežinomo žmogaus vardas. Pried. 11.

Likorìdė. Nežinomos moters vardas. I, 33.

Likúrgas. Pasakiškas edonų karalius Trakijoje nepanorėjo priimti klaidžiojančio po pasaulį dievo Bakcho ir, jį įžeidęs, išvijo iš šalies. Bakchas atsikeršydamas užleido jam beprotystę, o jo žemei atėmė derlingumą. Todėl edonai surišo jį ir numetė arkliams sutrypti. II, 19.

Lipariškasis Hebras. Liparų salos į šiaurę nuo Sicilijos. Hebras — nežinomas jaunuolis. III, 12.

Lipni spartietė. Žr. Helenė. Pried. 5.

Lyrà. Styginis instrumentas, simbolizuojantis meliką, monodinę ir chorinę. Linksmybių lyra — alkajinė strofa, skirta daugiau užstalės dainoms, negu didelėms epinėms temoms. I, 32; III, 3, 26 ir kt.

Lìris. Upė Lacijuje, įtekanti netoli Formijų į Tirėnų jūrą. I, 31; III, 17.

Liūtas. Žvaigždynas, per kurį saulė praeina liepos 20 d. III, 29.

Lòlijus (M. Lollius Paullinus). Horacijaus ir Augusto draugas, 21 m. konsulas, 16 m. germanų sumuštas prie Reino. IV, 9.

Lotynų giesmė. Horacijus laiko save patriotiniu romėnų poetu. I, 32.

Lucìna (lot. *lux* — šviesa). Diana, gimdymo pribuvėja, į šviesą vedanti deivė. Pried. 4; Ag. 15.

Lukãnija. Sritis Italijos pietvakariuose. Pried. 1.

Lukèrija. Miestas Apulijos šiaurėje. III, 15.

Lukrètilas. Kalnas Lacijuje į šiaurės rytus nuo Romos, netoli Tiburo. I, 17.

Lukrìnas. Ežeras Kampanijoje netoli Bajų pajūrio, garsėjęs austrėmis ir žuvimis. Pried. 2; II, 15.

Mãja. Vieno iš titanų — Atlanto — duktė, Merkurijaus motina. I, 2.

Makedonietis. Filipas, valdęs Makedoniją 359—336 m., Aleksandro Makedoniečio tėvas, sumaniai naudojosi graikų miestų nesutarimais ir, nevengdamas papirkimų, vieną po kito jungė prie savo valstybės. III, 16.

Mánlijus. Žr. Torkvatas. III, 21.

Marcèlas (M. Claudius Marcellus). Oktaviano sesers Oktavijos sūnus, į kurį daug vilčių dėjo Oktavianas Augustas, bet šis 23 m. mirė. Marcelo vardas istoriškai buvo garsus Romoje, nes vienas iš jo prosenelių (M. Claudius Marcellus) pasižymėjo antrajame Romos kare prieš Kartaginą, 211 m. užimdamas stiprų Sirakūzų miestą. I. 12.

Marẽja. Ežeras prie Aleksandrijos Egipte. Netoli jo buvo garsūs Egipto vynuogynai, todėl Marėjos vynas reiškia Egipto vyną apskritai. I, 37.

Marìkos krantas. Marika, senovės italų deivė, tiesiog nimfa, gerbiama Minturnų mieste, kur Liris įteka į Tirėnų jūrą. III, 17.

Mársai (arba marsiečiai). Tautelė Italijos centre, gyvenusi į Rytus nuo Romos Apenino kalno papėdėje. Nuo senų laikų marsai garsėjo savo karingumu, bet ypač daug rūpesčių jie Romai sukėlė 90—88 m., kai stojo sukilusių Italijos sričių priekyje. Marsų karas baigėsi jų ir visų sąjungininkų pralaimėjimu, bet jiems vis dėlto

pavyko iškovoti visai Italijai Romos pilietybės teisę. Kita vertus, marsuose dėl pastebimo jų etninio atskirumo ir tam tikro civilizacijos atsilikimo buvo daugiau prietarų, liaudinių apeigų ir papročių, kuriuos Horacijus mėgsta paminėti. Pried. 5, 16, 17; I, 2, 28; II, 20; III, 14.

Mársas. Senovės italų iš pradžių pavasario ir vasaros, vėliau karo dievas, sutapatintas su graikų Arėju. Romėnai laikė jį savo pirmtaku, nes pagal padavimą jis buvo Romulo ir Remo tėvas. Kadangi jo vaikų motina Ilija buvo nuskandinta, Marsas išaugino juos, pasiuntęs maitinančią vilkę. Vilkai Italijoje apskritai buvo laikomi Marso žvėrimis. Išvis italai turėjo Marsui pašvęstų apeigų, nebūdingų graikams. Jį čia lydėjo salijai (lot. „šokėjai"), kurie, daužydami skydais, šoko karinius šokius. I, 6, 17, 28; II, 14; III, 3; IV, 14.

Marso ir Ilijos sūnus — Romulas. IV, 8.

Marso laukas. Didelė aikštė šiaurinėje Romos dalyje, sportinių žaidynių vieta. I, 9; III, 1, 7; IV, 1.

Masagètai. Skitų kilmės gentis, gyvenusi tarp dab. Kaspijos ir Aralo jūrų. I, 35.

Mãsikas. Kalnas tarp Lacijaus ir Kampanijos, kurio pietinėje papėdėje buvo garsus Falerno vynuogynas. Todėl tiek Masikas, tiek Falernas buvo garsūs vynai. I, 1; II, 7; III, 21.

Matìnas. Miestelis ir aukšta vietovė Apulijoje, Gargano kalno pietinėje dalyje prie Adrijos jūros kranto. Pried. 16; I, 28; IV, 2.

Matròna. Aukštos kilmės garbinga moteris, žmona. IV, 15.

Máurai. Mauretanijos gyventojai, prie Viduržemio jūros, dab. Maroko ir Alžyro šiaurėje. I, 22; II, 6.

Mecenãtas (C. Cilnius Maecenas). Romos aristokratas, kildinęs save iš senųjų etruskų karalių, buvo maždaug Vergilijaus amžiaus (gim. apie 70 m. — mirė 8 m.),

Vergilijaus ir ypač Horacijaus draugas, artimas Oktaviano Augusto patarėjas, suvaidinęs didžiulį vaidmenį kaip poetų globėjas. Pried. 1, 3, 9, 12; I, 1, 20; II, 12, 17, 20; III, 8, 16, 29; IV, 11.

Mèdai. Senosios Medijos valdose viešpatavę partai, pavojingiausi Romos priešai rytuose. I, 2, 29; II, 1, 16; III, 3, 5, 8; IV, 14; Ag. 54.

Medų upė — Eufratas. II, 9.

Medḗja. Kolchų karaliaus Ajeto duktė, garsi burtininkė, padėjusi argonautų vadui Jasonui išgauti slibino saugomą aukso vilnos kailį, o po to pabėgusi į Graikiją. Pried. 3, 5, 16.

Megilà. Nežinomo žmogaus sesuo, irgi nežinoma. I, 27.

Meilės globotoja. Žr. Venera. I, 18.

Melpomènė. Žr. Mūza. I, 24, III, 30; IV, 3.

Mem̃fis. Miestas viduriniame Egipte, senoji sostinė. III, 26.

Meoniškas epas. Meonija — rytinė Lidijos teritorija M. Azijoje, poetų kalba reiškianti visą Lidiją, kurios vakarų krantuose buvo Smirna, žymus epinės poezijos centras, ir kiti miestai, pretendavę vadintis Homero gimtine. I, 6.

Meriònas. Kretos karaliaus Idomenėjo vežėjas. I, 6, 15.

Merkùrijus. Jupiterio ir Majos sūnus, vienas iš jaunesniųjų dievų, dievų pasiuntinys, dėvėjęs sparnuotais batais ir todėl galėjęs skraidyti, sielų į požemio karalystę palydovas, vagių ir pirklių globėjas, apskritai gudrumo ir iškalbos dievas. Kadangi jis buvo laikomas lyros išradėju, poetai Merkurijų laikė ir savo globėju, vadindamiesi Merkurijaus brolija *(Mercuriales viri)*. Pried. 13; I, 24, 30; II, 7, 17; III, 11.

Metáuras. Upė Umbrijoje, įtekanti į Adrijos jūrą. IV, 4.

Metèlas. (Qu. Caecilius Metellus Celer). Žinomas aristokratas, konsulavęs 60 m., kai buvo sudarytas slaptas Cezario—Pompėjaus—Kraso triumviratas, paaštrinęs politinę kovą senate, o vėliau atvedęs iki kruvinų pilietinių karų. II, 1.

Mèvijus. Nežymus poetas, neišlikęs iki mūsų laikų, Horacijaus labai nemėgstamas žmogus. Pried. 10.

Migdònas. Pasakiškas Frigijos karalius, Trojos karaliaus Priamo draugas. II, 12; III, 16.

Mikė̃nai. Miestas Peloponese, Agamemnono sostinė. I, 7.

Mimántas. Vienas iš gigantų. Žr. Enkeladas. III, 4.

Mìnas. Pasakiškas Kretos karalius, Dzeuso ir Europės sūnus, garsėjęs savo teisingumu, todėl po mirties požemio karalystėje paskirtas mirusiųjų teisėju. I, 28; IV, 7.

Minervà. Romėniškas Atėnės vardas. Minerva buvo išminties ir rankų darbų, ypač audimo deivė. III, 3, 12.

Mìrta. Venerai pašvęstas augalas, naudojamas puotos vainikams pinti. I, 4, 38; III, 4, 23.

Mirtãlė. Nežinomos moters vardas. I, 33.

Mirtos marios. Egėjos jūros dalis tarp Peloponeso ir Kikladų salų. I, 1.

Mýsai. Mysijos gyventojai, Trojos sąjungininkai kare prieš achajus. Pried. 17.

Mýstas. Nežinomo žmogaus vardas. II, 9.

Miškų mergelė — Diana. I, 12.

Mitilėnė. Didžiausias Lesbo salos miestas ir sostinė. I, 7.

Molòsas. Šunų veislė, gavusi pavadinimą nuo molosų genties, gyvenusios rytiniame Epire. Pried. 6.

Monèzis. Partų vadas, 53 m. sutriuškinęs Kraso vadovaujamą romėnų kariuomenę. III, 6.

Mū́za. Bet kokios kūrybos deivė. Jų buvo devynios: Kaliopė — epo mūza, Euterpė — lyrikos, Melpomenė —

tragedijos, Erato — meilės dainų, Polihimnija — iškilmingos poezijos, Talija — komedijos, Terpsichorė — šokio, Klijo — istorijos, Uranija — astronomijos. Horacijus ir kt. poetai, žymėdami savo poeziją, griežtai nesilaikė mūzų vardų reikšmės. I, 17, 26; II, 1, 10, 12; III, 3, 4, 19; IV, 8, 9.

Najãdė. Vandens nimfa. Kadangi gamtos prieglobsty prie gaivaus šaltinio buvo mėgstama gaivintis vynu, — Bakcho palydovė. III, 25.

Naktis. Personifikuota tamsa kaip meilės laikas. III, 28.

Nárdas. Rytų augalas, iš kurio darydavo kvapnų aliejų. II, 11; IV, 12.

Neãpolis (gr. „naumiestis"). Ligi dabar žinomas kurortinis miestas Kampanijoje prie Italijos vakarinio kranto. Pried. 5.

Neárchas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 20.

Nejėra. Nežinomos moters vardas. Pried. 15; III, 14.

Nektãras. Dievų gėrimas. I, 13; III, 3.

Nemirtingųjų tėvas — Jupiteris. IV, 6.

Neobū́lė. Nežinomos moters vardas. III, 12.

Neptū́nas. Jūros dievas, graikų — Poseidonas. Jo šventės — Neptūnalijos — buvo švenčiamos liepos 23 dieną. Tarento miestas Italijos pietiniame krante laikė jį savo globėju. Pried. 7, 17; I, 28; III, 28.

Nerė́jas. Jūros dievas, Ponto ir Gajos (Jūros ir Žemės) sūnus, turėjo su savo žmona Doride 50 dukterų — nereidžių. Viena iš jų buvo Tetidė, tapusi Pelėjo žmona ir pagimdžiusi Achilą. Todėl Achilas — Nerėjo ainis. Pried. 17; I, 15. Nereidės. III, 28.

Nerònai. Tiberijus ir Drūzas, Tiberijaus Klaudijaus Nerono ir Livijos sūnūs, vėliau įsūnyti Augusto. IV, 4. Kitas Neronas — Tiberijus. IV, 14.

Nė́sas. Vienas iš kentaurų. Žr. Heraklis, Pried. 17.

Nèstoras. Pilo valdovas vakariniame Peloponeso krante, seniausias ir išmintingiausias Trojos karo dalyvis, pragyvenęs kelias kartas. II, 9.

Nifãtas. Kalnas Armėnijoje, II, 9.

Nìmfos. Gamtos — šaltinių, ežerų, jūrų, medžių, kalnų — deivės, turėjusios įvairius vardus — najadės, okeanidės, oreadės, driadės. I, 1, 4; II, 8, 19; III, 18, 28; IV, 7.

Niòbė. Tebų karaliaus Amfiono žmona, kuri labai didžiavosi savo vaikais — 7 sūnumis ir 7 dukromis, laikydama save vertesne už Latoną, Apolono ir Artemidės motiną. Už jos išpuikimą Apolonas iššaudė strėlėmis visus Niobės vaikus, o pati Niobė iš skausmo suakmenėjo. IV, 6.

Nirẽjas. Charopo sūnus, vienas iš achajų didvyrių, gražiausias vyras po Achilo. Pried. 15; III, 20.

Nònos. Devintoji diena prieš kiekvieno mėnesio Idas, vadinasi, skaičiuojant nuo mėnesio pradžios — penktoji, o kovo, gegužės, liepos ir spalio mėnesiais — septintoji. Žr. Idos. III, 18.

Nòrikas. Sritis Alpėse į pietus nuo Dunojaus, garsėjusi savo geležies rūda, iš kurios buvo gaminami labai kieti ir aštrūs ginklai. Pried. 17; I, 16.

Nòtas. Pietų vėjas, kitu vardu — Austras. Pried. 10, 16; I, 3, 28; III, 7; IV, 5.

Nòtas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 15.

Nùma (Numa Pompilius). Antrasis senovės Romos karalius, romėnų religinių apeigų kūrėjas. Jo valdymo metu ištiko šalį maras. Dievobaimingas Numa išmeldė Romai išgelbėjimą tuo, kad dievai numetė iš dangaus nedidelį skydą, kuris simbolizavo Romos apsaugą. Kad skydas nedingtų, Numa nukaldino dar 11 lygiai tokių pačių, pavedęs juos saugoti salijų kolegijai. Jie ir istoriniais laikais simbolizavo Romos neįveikiamumą. I, 12.

Numántija. Miestas Ispanijos kalnuose, ilgai priešinęsis romėnams. 133 m. Numantiją užėmė Scipionas (P. Cornelius Scipio Aemilianus Africanus minor). II, 12.

Numìdai. Numidijos, dab. Alžyro, gyventojai. I, 22; III, 11.

Numìdas (Plotius Numida). Grįžo į Romą iš kantabrų karo 24 m. I, 36.

Odisė̃jas. Vienas iš garsiausių Trojos karo dalyvių. Jo pasiūlymu achajai pastatė medinį arklį, paskelbę jį auka deivei Atėnei (Minervai), o trojiečiai, nežinodami, kad jame yra pasislėpę achajų rinktiniai kariai, įtraukė šį arklį į savo miestą. Taip galų gale achajams klasta pavyko įsiveržti į Troją, kurios negalėjo paimti 10 metų. Pried. 17.

Okeãnas. Atlanto vandenynas, kurio pabaigos senovės jūrininkai nežinojo, kėlė jiems didelį nusistebėjimą ir baimę. Apskritai, senovės graikai manė, kad Okeanas yra nepabaigiama vandens juosta, supanti žemę. Pried. 16; IV, 14.

Olímpas. Kalnas ant Tesalijos ir Makedonijos ribos Balkanuose, graikų, o vėliau ir romėnų įsitikinimu,— dievų buveinė. I, 2, 12; III, 4.

Òrikas. Miestas ir uostas Balkanų vakariniame krante Ilyrijos pietuose. III, 7.

Orfė̃jas. Mūzos Kaliopės sūnus, garsus trakų dainius, savo švilpyne mokėjęs užburti šiurpulingiausias gamtos jėgas. Jis buvo nusileidęs į požemio karalystę atsiimti mirusios žmonos Euridikės. Ten jis sugebėjo užkerėti net tartaro baidykles. I, 12, 24.

Oriònas. Galingas milžinas, galėjęs bristi per jūras, nes jo galva dar kyšojo iš vandens, garsus medžiotojas. Jis mėgino sugundyti Dianą (Artemidę), bet buvo jos nušautas. Jį mylėjo Aušrinė (gr. *Eos*), kuri jį pasigrobė. Tarp žvaigždžių jis tapo žvaigždynu, kuriam tekant

birželio gale prasidėdavo labai audringas laikas, pavojingas jūrų kelionėms. Pried. 10, 15; II, 13; III, 4.

Òrkas. Požemio dievas ir pats požemio pasaulis. I, 28; II, 3, 18; III, 4, 11, 27; IV, 2.

Òrnitas. Nežinomo žmogaus vardas. III, 9.

Otònas (L. Roscius Otho). 67 m., būdamas liaudies tribūno pareigose, išleido įstatymą, kad pirmosios 14 eilių teatre gali būti užimamos tik raitelių luomo žmonių, turinčių 400.000 sestercijų. Pried. 4.

Oželiukas. Žvaigždynas, kuriam tekant spalio mėnesį prasidėdavo lietūs. III, 1.

Ožiaragis. Žvaigždynas. II, 17.

Ožys. Žvaigždynas, kuriam nusileidus sausio mėnesį būdavo lietūs. III, 7.

Pãdas. Upė šiaurės Italijoje, įtekanti į Adrijos jūrą, dab. Po. Pried. 16.

Pãfas. Miestas Kipro salos vakariniame krante su garsia Afroditės (Veneros) šventykla. I, 30; III, 28.

Pagarba. Personifikuota abstrakti sąvoka. Ag. 58.

Pãkoras. Partų karaliaus Orodo II, kuriam pradėjus valdyti partai 53 m. sutriuškino Kraso kariuomenę, sūnus, 40 m. sumušęs M. Antonijaus legatą Decidijų Saksą ir užvaldęs Siriją. Horacijus sąmoningai nemini, kad kitas M. Antonijaus legatas Ventidijus (P. Ventidius Bassus) po metų Pakorą nugalėjo ir atėmė jo užgrobtas teritorijas. III, 6.

Paktòlas. Nedidelė Lidijos upė M. Azijoje prie Sardų, nešanti aukso smėlį. Pried. 15.

Paktumějas. Nežinomo žmogaus vardas. Pried. 17.

Palatìno auka. Palatino kalne, vienoje iš Romos kalvų, kur gyveno Oktavianas Augustas, 28 m. jis pastatė Apolono šventyklą; priešais ją buvo įrengtas aukuras. Ag. 65.

Palãdė. Atėnės (Minervos), Atėnų miesto globėjos, antrasis vardas, kurio kilmė nelabai aiški. Pried. 10; I, 6, 7, 12, 15.

Paladės skydas. Žr. Enkeladas. III, 4.

Palmė laimėtoji (kautynių). Palmės šakelė buvo pergalės simbolis. I, 1; III, 20.

Palinũras. Iškyšulys Italijos vakariniame krante, Lukanijoje. III, 4.

Panáitijas (apie 185—110 m.). Graikų filosofas iš Rodo salos, vienas žymiausių viduriniosios stoikų filosofijos atstovų, nusipelnęs Romai tuo, kad jis pirmas ėmė stoikų filosofiją skiepyti įtakingoje Romos diduomenėje. I, 29.

Pandiònas. Pasakiškas Atėnų karalius, kurio valdymo metu nesisekė karas su Tebais. Jis karo vadu pakvietė Trakijos karalių Terėją ir išleido už jo savo dukterį Proknę. Žr. Itis IV, 12.

Pantoidas. VI a. graikų filosofas ir matematikas Pitagoras, skelbęs, kad po mirties sielos persikelia iš vieno žmogaus į kitą, tvirtino, kad jo kūne esanti vieno iš Trojos didvyrių — Euforbo, Panto sūnaus, siela. Tą savo tvirtinimą jis pagarsino tuo, kad skelbėsi atpažinęs senojo Pantoido skydą ant šventyklos sienos. Todėl Horacijus Pitagorą vadina dukart mirusiu Pantoidu. I, 28.

Parãsijas (IV a. pirmoji pusė). Garsus graikų tapytojas iš Efeso M. Azijoje. IV, 8.

Parduotas moteriai romėnų karžygys. Pried. 9. M. Antonijus, gyvendamas Egipte, buvo priklausomas nuo jo valdovės Kleopatros. Todėl jo kariuomenė tarnavo ne tiek Romos interesams, kiek tenkino Kleopatros užgaidas.

Pãris. Trojos karaliaus Priamo sūnus, ganęs kažkada karališką bandą, buvo pakviestas išspręsti susivai-

dijusių dėl savo grožio deivių — Heros, Atėnės ir Afroditės (lot. Junonės, Minervos ir Veneros) — ginčą. Išsprendęs jį Afroditės naudai, gavo per žmoną gražiąją Eleną, kuri, anksčiau buvusi Spartos karaliaus Menelajo žmona, pabėgo su savo svečiu į Troją. Tokia buvo mitinė Trojos karo priežastis. III, 3.

Párkos. Trys likimo deivės verpė likimo siūlą, kuriam nutrūkus žmogaus gyvenimas irgi nutrūkdavo. Pried. 13; II, 6, 16, 17; Ag. 25.

Pãro akmuo. Marmuras iš Paro salos. I, 19.

Pártai. Pavojingiausi Romos priešai rytuose už Eufrato upės. Pried. 7; I, 12, 19; II, 13; III, 2; IV, 5, 15.

Patãrai. Miestas Likijoje, M. Azijos pietiniame krante, kur buvo garsus Apolono orakulas. III, 4.

Páulius (L. Aemilius Paulus). Antrajame pūnų kare buvo Hanibalo apsuptas ir 216 m. žuvo kartu su savo kariuomene Apulijoje prie Kanų. I, 12.

Páulius Mãksimas (Paulus Fabius Maximus). 11 m. konsulas, mažai kitu požiūriu žinomas Romos aristokratas. IV, 1.

Pegãsas. Sparnuotas Belerofonto žirgas, kuris kanopa pramušė mūzų šaltinį — Hipokrėnę. I, 27; IV, 11.

Pelė̃jas. Achilo tėvas. *Žr.* Hipolitė. III, 7.

Pelìgnai. Gentis, gyvenusi kalnuose į rytus nuo Lacijaus, garsėjusi savo žyniavimu. Pried. 17; III, 19.

Pèlijas. Kalnas Tesalijoje. III, 4.

Pelòpo tėvas. Tantalas, dar gyvas būdamas, buvo kviečiamas prie dievų stalo Olimpe. Labai išpuikęs, nutarė įsitikinti ar dievai iš tiesų yra dievai. Todėl jis pakvietė olimpiečius pas save ir pavaišino savo sūnaus Pelopo mėsos kepsniu. Dievai atpažino Tantalo sumanymą, bet Demetra jau buvo suvalgiusi mentį. Dzeusas

atgaivino Pelopą, o vietoj suvalgytos įdėjo dramblio kaulo mentį. Po mirties Tantalas buvo nubaustas alkiu ir troškuliu, nes nuo jo pabėgdavo valgis ir gėrimas, kurį jis norėdavo pasiekti. Pried. 17; I, 6, 28; II, 13.

Penãtai. Namų dievai. II, 18.

Penelòpė. Odisėjo žmona, kantriai 20 metų laukusi savo vyro grįžtant iš Trojos; žmonos ištikimybės simbolis. I, 27; III, 10.

Penki ir dešimt vyrų. Penkiolikos žynių kolegija, kuriai pagal padavimą dar senais Tarkvinijaus laikais buvo pavesta saugoti ir aiškinti Sibilės pranašysčių knygas, be to, prižiūrėti didžiosios dievų motinos Kibelės apeigas. Ag. 71.

Penkmečiai. Romėnai buvo įpratę skaičiuoti laiką penkmečiais, nes kas penkeri metai buvo renkami cenzoriai, kurie, baigdami savo laiką, aukodavo apvalomąją penkmečio auką. IV, 1; Ag, 68.

Pentḗjas. Mitinis Tebų karalius, Echiono sūnus, priešinęsis Bakcho kulto įvedimui savo šaly. Todėl Bakchas sugriovė jo rūmus, o patį Pentėją sudraskė įdūkusios moterys, skatinamos jo paties motinos Agavės. II, 19.

Pérgamas — Trojos pilis. Pried. 10.

Pérsai. Tauta Vidurinėje Azijoje, turinti garbingą istoriją ir garsi savo turtais. Todėl Persijos karaliai Horacijui — žemiškos gerovės simbolis. III, 9.

Pètijus. Nežinomo žmogaus vardas. Pried. 11.

Piemens žvaigždynas leidžiasi lapkričio 2 d. didelių audrų metu. III, 1.

Pièrė. Pierijos gyventoja, kitaip tariant makedonietė. III, 10.

Pieridės. Mūzų vardas, kurį jos gavo iš Pierijos, Makedonijos vietovės, esančios netoli už Olimpo kalno prie Tesalijos sienos; čia jos mėgo buvoti. Pagal padavimą čia buvo gimęs Orfėjas, garsus dainininkas. Pieridžių

urvas Horacijui — bet kokia nuošali ir vaizdinga vieta gamtoje, teikianti poetui įkvėpimą. III, 4; IV, 3.

Pílas. Senas achajų miestas ir uostas Peloponeso vakariniame krante. Žr. Nestoras. I, 15.

Pimplė́ja. Mūza, gavusi šį vardą nuo tokio pat vardo šaltinio Makedonijoje, I. 26.

Píndaras (apie 518—442 m.). Labai žymus graikų poetas iš Tebų, artimai susijęs su Delfų Apolono kultu, aristokratinių pažiūrų žmogus. Išliko 4 jo epinikijų (pergalės himnų) knygos, bet jis buvo garsus ir kitomis chorinėmis lyrikos formomis. Jis rašė ditirambus Dionyzo garbei ir peanus Apolonui, rašė prosodijus, giedamus žengiant į šventyklą, ir trėnus, atliekamus gedulo metu. Visur jis mėgo naudoti sudėtingus mitologinius vaizdus, painią apmąstymų giją. IV, 2, 9.

Píndas. Kalnynas Tesalijoje. I, 12.

Pìra. Prometėjo sūnaus Deukaliono žmona, vienintelė su savo vyru išsigelbėjusi iš pasaulio tvano. I, 2.

Pìra. Nežinomos moters vardas. I, 5.

Pìras. Epiro karalius, atėjęs į pagalbą su romėnais kariavusiam Tarento miestui. Jis 280 m. išsikėlė su didžiule kariuomene Italijoje ir keliuose mūšiuose nugalėjo romėnus. Tiesa, 279 m. prie Auskulo jo pergalė pareikalavo labai daug aukų ir ji istorijoje žinoma ironišku „Piro pergalės" vardu. 275 m. Kurijus Dentatas (M. Curius Dentatus) Pirą prie Benevento galų gale įveikė. III, 6.

Pìras. Nežinomo jaunuolio vardas. III, 20.

Piritójas. Iksiono sūnus, lapitų karalius, dalyvavęs žygiuose kartu su atėnų didvyriu Tesėjumi. Kartu su juo jis buvo ketinęs pagrobti požemio dievo Plutono žmoną Prozerpiną (Persefonę), bet buvo sugautas pririštas prie uolos ir nebeišėjo iš mirusiųjų karalystės. Tesėją iš ten išgelbėjo Heraklis. III, 4, 7.

Pitagoro atgimusio mįslės. Žr. Pantoidas. Pried. 15.

Platãnas. Pietų Europoje gausiai augąs medis. II, 15.

Plánkas (L. Munatius Plancus). 42 m. konsulas, buvęs J. Cezario šalininkas, o po jo mirties iš pradžių laikęs Oktaviano, vėliau Antonijaus pusę, pagaliau po 31 m. vėl grįžo prie Oktaviano. Kai jis buvo konsulu, Horacijus prie Filipų dalyvavo mūšyje prieš Oktavianą ir M. Antonijų. I, 7; III, 14.

Plejãdės. Septynios titano Atlanto dukterys, virtusios žvaigždynu, kurioms tekant — spalio 10 d. baigdavosi laivyba, o leidžiantis — balandžio 6 d. vėl ji prasidėdavo. IV, 14.

Plutòno buveinė. Plutonas, Saturno ir Rėjos sūnus, požemio karalystės vadovas. I, 4; II, 14.

Polihimnija. Žr. Mūza. I, 1.

Poliònas (C. Asinius Pollio). Kelias poetų kartas jungianti asmenybė (75 m. p. m. e.— 5 m. e. m.), pradėjęs savo kelią Katulo literatūrinėje aplinkoje, didelį vaidmenį suvaidinęs Vergilijaus kūrybos pradžioje, draugavęs su Horacijum ir vėlesniais poetais. Polionas buvo dalyvavęs ir politinėje veikloje, remdamas senatą ir respublikos šalininkus. 40 m. jis buvo konsulas, 39 m. laimėjo pergalę prieš dalmatus, o cezariečiams įsitvirtinus Romoje, pasitraukė į privatų gyvenimą. Jis taip pat buvo žinomas kaip oratorius, istorikas ir tragedijų kūrėjas, bet jo veikalai ligi mūsų dienų neišliko. II, 1.

Pòlukas. Žr. Dioskūrai. III, 3.

Pompẽjus (Pompeius Varus). Smulkiau nežinomas Pompėjų giminės atstovas, kartu su Horacijum Bruto kariuomenėje dalyvavęs prie Filipų mūšyje prieš cezariečius. Po 29 m. amnestijos grįžo į Romą. II. 7.

Ponto girios. Pontas, dab. Juodoji jūra, buvo supamas miškų, kurių medžiaga buvo naudojama laivams statyti. I, 14.

Porfiriònas. Vienas iš gigantų. Žr. Enkeladas. III, 4.

Porsèna. Pusiau pasakiškas etruskų karalius, VI a. pabaigoje norėjęs sugrąžinti į Romą Tarkvinijų, paskutinį Romos karalių. Pried. 16.

Pòrtikas. Iš vienos pusės atvira kolonada, puošnus įėjimas į rūmus. II, 15.

Pòstumas. Nežinomo žmogaus vardas. II, 14.

Prenèstas. Lacijaus miestas maždaug į rytus nuo Romos, dab. Palestrina. III, 4.

Prètas. Tirinto karalius. Žr. Belerofontas. III. 7.

Priãmas. Trojos karalius, Laomedonto sūnus, Hektoro ir Pario tėvas. I, 10, 15; II, 3; III, 3; IV, 6.

Priãpas. Sodų ir medžių dievas. Pried. 2.

Prokiònas (gr. *prokyon* — anksčiau lojęs šuo). Žvaigždė, užtekanti keliomis dienomis anksčiau, negu Šuns (Kalės) žvaigždė. III, 29.

Prokulė́jus (C. Proculeius Varo Murena). Mecenato žmonos Terencijos brolis, pasidalijęs su nuskurdusiais pilietinių riaušių metu broliais savo namais ir turtu. II, 2.

Prometė́jas. Titanas, vienas iš vyresnių dievų, titano Japeto sūnus, kuris iš molio nulipdė žmogų ir, pavogęs iš dievų ugnį, ja įkvėpė jam gyvybę, o po to išmokė visokio meno ir amatų. Už tai Dzeusas (Jupiteris) jį nubaudė, prikaldamas prie Kaukazo uolos, kur kirlys draskė jam nuolat ataugančias kepenis. Horacijus, nukrypdamas nuo įprasto mito, patalpino jį požemio karalystėje. Pried. 17; I, 16; II, 13, 18.

Protė́jas. Jūrų dievas, galėjęs pranašauti ir pasiversti bet kokiomis baidyklėmis; jis pagal padavimą gyvenęs Faro saloje Adrijos jūros rytų pakraštyje. I, 2.

Prozerpina. Cereros duktė, požemio karalystės dievo Plutono žmona. Pried. 17; I, 28; II, 13.

Pūnai. Kartaginos gyventojai, kažkada atvykę iš Finikijos, istoriniai Romos priešai. III, 5; IV, 4.

Pūnų valstybės. Iki pūnų karų Kartagina valdė visą Viduržemio jūros vakarinę dalį ir, be to, Ispaniją. Todėl Romai ji kėlė grėsmę ne vien iš savo pagrindinės teritorijos šiaurės Afrikoje, bet ir iš Ispanijos. II, 2.

Púrpuro kriauklė. Purpuro dažylai buvo gaunami iš tam tikrų spygliuotų jūros geldelių. II, 16.

Raitelis. Antrojo pagal reikšmę Romos luomo atstovas. I, 20.

Raudona jūra. Persų įlanka Indijos vandenyne. I, 35.

Règulas. (M. Atilius Regulus). 256 m. garsiame jūrų mūšyje prie Sicilijos sumušė Kartaginos laivyną, o po to netrukdomas išsikėlė Afrikos krante prie Kartaginos. Iš pradžių jam sekėsi, bet pūnai, nesusitarę derybose su juo dėl sąlygų, atnaujino karą ir 255 m. sutriuškino nedidelę Regulo kariuomenę. Pats Regulas su dalimi karių pateko į nelaisvę. Pūnai pasiuntė jį į Romą, reikalaudami išprašyti iš senato taikos sutarties, bet jis nuteikė senatą priešingai, grįžo į nelaisvę ir žuvo ten. I, 12; III, 5.

Rėja. Antrasis Ilijos, Romulo motinos, Marso, o vėliau Tiberio žmonos, vardas, I, 2.

Rèmo kraujas. Romulas ir Remas, Marso ir Rėjos sūnūs, statydami Romos miestą, susiginčijo ir Romulas užmušė savo brolį. Pried. 7.

Rètai. Retijos gyventojai Alpėse. IV, 4, 14.

Rètas. Vienas iš gigantų. Žr. Enkeladas. III, 4.

Riba (lot. *Terminus*). Ribų dievybė, garbinama kaimuose vasario 23 dieną. Ag. 26.

Ryžtas. Personifikuota abstrakti sąvoka. Ag. 58.

Ròdanas. Upė Galijoje, įtekanti į Viduržemio jūrą, dab. Rona Pietų Prancūzijoje. II, 20.

Ròdas. Sala Viduržemio jūros rytuose prie M. Azijos pietinio kampo. I, 7.

Rodòpė. Kalnynas Trakijoje. III, 25.

Romos Jupiteris. Žr. Kapitolijus. III, 5.

Ròmulas. Marso ir Ilijos sūnus, Romos miesto įkūrėjas, simbolizuojantis apskritai romėnų praeities papročių grynumą ir jėgą. I, 12; II, 15; III, 9; IV, 5, 8; Ag. 48.

Rozmarìnas (lot. *ros marinus* — jūros rasa). Amžinai žaliuojąs keras. III, 23.

Sabà. Vietovė Arabijos pusiasalio pietinėje dalyje. I, 29.

Sabèlai simbolizavo paprastą, nuo kaimo sąlygų dar nenutolusį gyvenimo būdą, o kartu ir liaudinį prietaringumą. Pried. 17; III, 6.

Sabìnai. Italikų gentis, anksčiausiai susiliejusi su lotynais, gyvenusi į šiaurės rytus nuo Romos. Jų teritorijoje Horacijus turėjo vilą, todėl daug kur, kalbėdamas apie save, pamini sabinų gamtą, jų žmonių paprastumą, vyną. Pried. 2; I, 9, 20, 22; II, 18; III, 1, 4.

Saganà. Nežinomos moters vardas. Pried. 5.

Salamìnas. Buvo du Salamino miestai: vienas Salamino saloje prie pat Atikos kranto, o kitas Kipro salos rytiniame krante. Pastarasis buvo laikomas įkurtu Salamino salos išeivių. I, 7, 15.

Sãlijai. Žr. Marsas. I, 36, 37; IV, 1.

Samietis Batilas. Samas — didoka sala prie M. Azijos vakarų kranto. Žr. Batilas. Pried. 14.

Sapfò (VII a.). Žymi graikų poetė iš Lesbo salos, padariusi nemažą įtaką Horacijui savo forma ir todėl jo labai gerbiama. Pasižymėjo meilės lyrika, kuri

buvo skiriama jos mokykloje besimokančioms mergaitėms. II, 13.

Sardìnija. Didelė sala prie Italijos. I, 31.

Satìrai. Keistos būtybės, lydėjusios dievą Bakchą, pusiau žmonės, pusiau ožiai. Jie buvo vaizduojami nesantūrių aistrų, besivaiką nimfas. I, 1; II, 19.

Satúrnas. Senovės Italijos dievas, vėliau sutapatintas su graikų Kronu, Jupiterio tėvas, Urano ir Gajos (Dangaus ir Žemės) sūnus. Jam viešpataujant, žemėje buvęs aukso laikmetis. I, 12; II, 12.

Satúrnas. Planeta. II, 17.

Saulė. Perimdami iš graikų mitologinius vaizdus, romėnai vaizdavo, kad saulė per dangų važiuoja ugnies arkliais. Ji išnyranti iš jūrų viename žemės krašte ir pasinerianti į jūrą kitame. I, 22; III, 6. Ag. 9.

Scipiònas. Antrame pūnų kare 201 m. Scipionas Vyresnysis (P. Cornelius Scipio Africanus maior) sumušė Hanibalą, o trečiajame kare 146 m. Scipionas Jaunesnysis (P. Cornelius Scipio Aemilianus Africanus minor) galutinai sugriovė Kartingos miestą. Pried. 9.

Semėlės sūnus — Bakchas. I, 17, 19.

Senãtas. Aukščiausioji Romos valstybinė taryba, kurią sudarė aristokratų ir šiaip žymių šeimų atstovai. Jų iš pradžių buvo 100, Sula šį skaičių padidino iki 600, J. Cezaris — iki 900, o M. Antonijus — iki 1000. Augusto laikais buvo nustatytas skaičius — 600, o jis pats buvo pirmuoju įrašytas į senato sąrašą. Senatas buvo senovės tradicijų ir respublikos gynėjas, bet Augusto laikais ir vėliau šio vaidmens jis nebevaidino, nors apie jį tebebuvo kalbama su pagarba. II, 1; III, 5; IV, 14; Ag. 18.

Senolių menas. Senovinės Romos religija ir tradicijos, kurias Augustas labai stengėsi atgaivinti. IV, 15.

Septìmijus. Nežinomo žmogaus vardas. II, 6.

Sèrai. Rytų tauta Azijoje, pagarsėjusi šilko dirbiniais, kai kieno tapatinama su dab. kinais. I, 12; II, 29; IV, 15.

Sèstijus (L. Sestius). Galimas daiktas, jis buvo Cicerono laikais žinomo aristokrato Publijaus Sestijaus (P. Sestius) sūnus, tarnavęs su Horacijumi Bruto kariuomenėje, o vėliau susidraugavęs su Augustu, 23 m. kooptuotas konsulas (consul suffectus). I. 4.

Sìbaris. Nežinomo žmogaus vardas. I, 8.

Sibìlės pranašystės. Romoje nuo senų laikų plito įvairios rytų mistikos kupinos pranašystės, iš kurių garsiausia buvo Sibilė, iš pradžių viena, vėliau — kelios. Sibilės pranašystėmis remdamasis, Augustas nustatė, kad 17 m. baigiasi šimto dešimties metų apsisukimas, kuris reiškė esminį laikų pasikeitimą. Todėl jis tais metais surengė amžių šventę ir žaidynes. Ag. 6.

Sidònas. Miestas ir uostas Finikijoje, Viduržemio jūros rytiniame krante. Pried. 16.

Sigámbrai. Germanų gentis, kuri 16 m. prie Reino sumušė romėnų legatą Lolijų (M. Lollius Paulinus), bet vėliau buvo Augusto nugalėti. IV, 2, 14.

Sikãnai. Senas siciliečių vardas, kilęs nuo hiberų genties, kuri kažkada persikėlė iš Ispanijos į Siciliją. Pried. 17.

Sikùlai — siciliečiai. III, 4.

Silvãnas. Italų miškų ir laukų dievaitis. Pried. 2; III, 29.

Simoeñtas. Upė prie Trojos. Pried. 13.

Simonìdas (apie 556—469 m.). Garsus graikų lyrikas, pasižymėjęs elegijos žanre ir chorine lyrika. Ypač garsios buvo raudos — trėnai. Tačiau jis kūrė ir kitose chorinės lyrikos formose. IV, 9.

Sìrai. Sirijos gyventojai Artimuosiuose Rytuose, garsūs jūreiviai ir prekybininkai. I, 31; II, 7.

Sýrtos. Dvi pavojingos seklumos įlankose prie Afrikos šiaurinių krantų į rytus nuo Kartaginos. Pried. 9; I, 22; II, 20.

Sizìfas. Eolo sūnus, Belerofonto senelis, Korinto įkūrėjas, kurį mėgo ir kviesdavosi dievai, bet kai jis išdavė dievų paslaptis, Dzeusas (Jupiteris) nubaudė jį, pavesdamas požemio pasaulyje risti į kalną sunkų akmenį. Pried. 17; II, 14.

Skamándras. Upė prie Trojos. Pried. 13.

Skìtai. Klajoklių gentys, gyvenusios į šiaurę nuo Juodosios jūros. I, 19, 35; II, 11; III, 8, 24; IV, 5, 14; Ag. 55.

Skìtijos upė — Tanaidas. III, 4.

Skòpas (IV a.). Garsus graikų skulptorius, pasižymėjęs ne vien tobula vaizduojamųjų figūrų kūno proporcija, bet ir vidine psichologija. IV, 8.

Skorpiònas. Žvaigždynas. II, 17.

Smulkusis ritmas. Nuo III a. pradžios vyko graikų, o vėliau ir romėnų literatūroje ginčas dėl formos ir visų pirma dėl kūrinių apimties. Modernieji poetai neigė stambią formą, o tradicijos gynėjai aukštino Homerą ir epinę formą. Horacijus buvo smulkiosios formos šalininkas. III, 3.

Sokrãtas (469—399 m.). Graikų idealistinės filosofijos pagrindėjas. Pats jis raštų nepaliko, bet jo mokinys Platonas (427—347 m.) savo gausiuose raštuose perteikė Sokrato principus, žinoma, perpynęs juos su savo pažiūromis. I, 29; III, 21.

Sorãktas. Kalnas Etrurijoje į šiaurę nuo Romos. I, 9.

Spárta. Miestas Peloponese, kurį kažkada valdė Menelajas. Pas jį svečiavosi Trojos karalaitis Paris ir paviliojo Menelajo žmoną Helėnę. IV, 9.

Spartiečiai. Pietinės Italijos pajūris, pradedant nuo Neapolio, buvo nuo seno apgyventas graikų, visų pir-

ma išeivių iš Peloponeso, kalbančių doriečių tarme. Būdingiausias Peloponeso miestas istoriniais laikais buvo Sparta, todėl Horacijus visus graikus Italijoje vadina spartiečiais. II, 6, 11; III, 5.

Spartietės svetys. Žr. Paris. III, 3.

Spartãkas. Vergų sukilimo (74—71 m.) vadas, pats — vergas iš Trakijos, buvęs gladiatorius Kapujoje. Trejetą metų jo gausi ir negailestinga kariuomenė žygiavo per visą Italiją iš pietų į šiaurę ir atgal, keldama vergvaldžiams siaubą. Pried. 16; III, 14.

Stenèlas. Diomedo vežėjas. I, 15; IV, 9.

Stesichòras (apie 632—553 m.). Vienas iš graikų lyrikos pradininkų, kilęs iš Sicilijos. Jo lyrikos temos buvo epinio plano, paimtos iš mitologijos. Be kitų mitų, jis yra naudojęs mitą apie Helėnės neištikimybę. Legenda pasakoja, kad už tai Afroditė, pasak Horacijaus — Dioskūrai, atėmė jam regėjimą, bet, kai jis parašė atvirkščią giesmę — palinodiją, regėjimas jam buvo grąžintas. IV, 9.

Stìgas. Upė požemio karalystėje, simbolizuojanti visą mirusiųjų pasaulį. I, 34; II, 20; IV, 8.

Stòikų knygelės. Populiariausia Romos valdančiuose sluoksniuose buvo stoikų filosofija, gynusi gana griežtus dorovės principus. Pried. 8.

Sulpìcijus. Sulpicijus Galba prie Tiberio upės Romoje buvo įrengęs vyno saugyklas. IV, 12.

Svarstyklės. Žvaigždynas. II, 17.

Svetimšalė žmona. Žr. Helėnė. III, 3.

Šaulys. Oriono žvaigždynas. III, 27.

Šaunumas (lot. *Virtus*). Personifikuota abstrakti sąvoka. III, 2.

Šimtagalvis šuo. Žr. Cerberis. II, 13.

Šimto dešimt metų apskritimas. Ag. 22. Žr. Sibilės pranašystės.

Šlovės paminklai. Romoje buvo mėgstama statyti statulas, arkas, įrengti forumus, įamžinant gyvų žmonių nuopelnus valstybei. Ilgainiui įsivyravo įprotis netgi patiems save įamžinti. IV, 14.

Šuns žvaigždė. Žr. Kalės žvaigždė. III, 13.

Šventoji gatvė. (lot. *via Sacra*). Per forumą į Kapitolijų ėjusi gatvė, simbolizuojanti Romos centrą. Pried. 4, 7.

Taika. Personifikuota abstrakti sąvoka. Ag. 57.

Taliárchas. Nežinomo žmogaus vardas. I, 9.

Taiìja. Žr. Mūza. IV, 6.

Tanaìdas. Skitijos upė, dab. Donas. III, 10, 29; IV, 15.

Tantãlas. Žr. Pelopo tėvas. Pried. 17; II, 18.

Tareñtas. Miestas ir uostas Kalabrijoje, pietų Italijos krante, kažkada įkurtas graikų ir gana sunkiai romėnų užkariautas. Jame buvo garsi Neptūno šventykla. I, 28; III, 56.

Tarkvìnijus. Paskutinysis Romos karalius Tarkvinijus Išdidusis (Tarquinius Superbus) garsėjo savo rūstumu. I, 12.

Tártaras. Požemio pasaulis. I, 28.

Tas, kur vienas vaìdo — Jupiteris. III, 4.

Tèbai. Bojotijos miestas šiaurės Graikijoje, dievo Bakcho gimtinė. I, 7; IV, 4.

Teisė, Teisybė, Teisingumas. Personifikuotos abstrakčios sąvokos. I, 24; II, 17.

Tekmèsa. Achajų didvyrio Ajanto vergė, kurios švelni meilė aprašyta Sofoklio tragedijoje „Ajantas". II, 4.

Telamònas. Salamino karalius, Trojos karo dalyvių Ajanto ir Teukro tėvas. II, 4.

Tèlefas. Heraklio ir Augės sūnus, mysų karalius, gavęs nuo Achilo ieties neišgydomą žaizdą. Jis pagijo tik nuo tos pačios ieties rūdžių. Pried. 17.

Tèlefas. Nežinomo žmogaus vardas. I, 13; III, 19; IV, 11.

Telegòno kalnai. Romėnų padavimai aiškina, kad Odisėjo ir Kirkės sūnus Telegonas įkūrė Tuskulo miestą į pietryčius nuo Romos, Algido kalno papėdėje. III, 29.

Témpė. Penėjo upės slėnis Tesalijos šiaurėje prie pat Makedonijos ribos, poetų kalba neretai simbolizavęs gaivų ir didelį upės klonį. I, 7, 21.

Tenãras. Kalnuotas iškyšulys pietų Peloponese, kur pagal padavimus buvo nusileidimas į požemio karalystę. I, 34.

Tesãlija. Šiaurinė Graikijos sritis, Achilo tėvynė, garsėjusi savo burtais ir magija. Šis gandas irgi turėjo mitines ištakas, nes jau Achilo mokytojas kentauras Chironas buvo būrėjas ir gydytojas. Pried. 5; I, 4, 7, 27; II, 4.

Tesẽjas. Egėjo sūnus, Atėnų mitinis valdovas, jaunystėje atlikęs gausybę garsių žygių, kovodamas su įvairiomis baidyklėmis ir piktadariais. Talkininkaudamas savo draugui lapitų karaliui Piritojui, jis buvo nusileidęs į tartarą, iš kur jį išgelbėjo Heraklis. IV, 9.

Tetìdė. Viena iš Nerėjo dukterų, Achilo motina, jūros deivė, kartais poetų kalboje simbolizuojanti pačią jūrą. Pried. 13; I, 8; IV, 6.

Teũkrai. Senas trojiečių vardas, kilęs nuo jų pirmojo valdovo Teukro. IV, 6.

Teũkras. Vienas iš achajų didvyrių, Ajanto brolis, kurį tėvas, kai grįžo namo be brolio, ištrėmė iš gimtojo Salamino. I, 7, 15; IV, 9.

Tėvas, iš Saturno kilęs,— Jupiteris. I, 12.

Tìberis. Upė, skirianti Lacijų nuo Etrurijos. Tekėdama per Romos miestą, potvynių metu ji keldavo jam

didelių pavojų. Vienas tokių potvynių įvyko netrukus po J. Cezario mirties, todėl jo šalininkai turėjo progos skelbti, kad tai yra bausmė už Cezario nužudymą. Tiberio dievas buvo laikomas Romulo ir Remo motinos Ilijos vyru, o pastaroji buvo Enėjo gijos tesėja. Iš Enėjo sūnaus Julo savo genealogiją vedė ir Julijai. I, 2, 8, 29; II, 3; III, 7, 12.

Tìburas. Kurortinis miestelis šiek tiek į rytus nuo Romos, vaizdingai išsidėstęs gražiame Anijeno upės šlaite. Pagal padavimą, jį įkūrę Argo šventiko Amfiarajo sūnūs — Tiburnas, Koras ir Katilas. I, 7, 18; II, 6; III, 4, 29; IV, 2, 3.

Tiburo dirvomis sruvenąs vanduo — Anijenas. IV, 3.

Tidìdas — Diomedas. I, 15.

Tifònas. Žemės sūnus, šimtagalvis milžinas, spiaudąs ugnimi. Jį motina pagimdė kovai su Olimpo dievais, bet Dzeusas (Jupiteris) užvertė ant jo Etnos kalną. III, 4.

Tìgras. Upė Asirijoje, kuri, susiliejusi su Eufratu, įteka į Persų įlanką. IV, 14.

Tièstas. Pelopo sūnus, Agamemnono tėvo Atrėjo brolis, kurį susivaidijęs Atrėjas šiurkščiai nubaudė: nužudė Tiesto vaikus ir, pasikvietęs jį į vaišes, pateikė jam jų mėsos kepsnį. Tiesto prakeikimas užtraukė daug nelaimių Atrėjo giminei. Jo sūnus Agamemnonas paaukojo ant aukuro savo dukterį Ifigeniją, Agamemnoną nužudė jo žmona Klitemnestra, o ją pačią užmušė Agamemnono sūnus Orestas. Pried. 5; I, 16.

Tikė̃jimas, Pasitikė̃jimas, Tikìmybė. Personifikuota abstrakti sąvoka (lot. *Fides*). I, 24, 35; Ag. 57.

Tyli mergelė. Deivės Vestos kulto tarnautojos vestalės apeigų metu negalėjo kalbėti, o šiaip gyvenime joms buvo uždrausta tekėti, nes jos skaistybėje turėjo tarnauti Vestai 30 metų. III, 30.

Timpãnai. Tam tikras mušamasis instrumentas, naudojamas triukšminguose — ypač Kibelės ir Bakcho — kultuose. I, 18.

Tindarìdė. Nežinomos moters vardas. I, 17.

Tindarìdų žvaigždė. Žr. Dioskūrai. IV, 8.

Týnai. Trakų gentis Juodosios jūros vakarų krante, garsėjusi jūreivyste ir prekyba. II, 13; III, 7

Tirėniškas ainis. Žr. Mecenatas. III, 29.

Tirė̃nų jūra (uolos). Jūra, plaunanti uolingą Vakarų Italijos krantą į šiaurę nuo Tiberio. I, 11; III, 27; IV, 15.

Tiriečiai. Tiro, Finikijos miesto, gyventojai, garsėję prekyba. III, 29.

Tiridãtas. Partų karaliaus Fraato IV konkurentas kurį 30 m. Fraatas išvijo, bet netrukus jis, Oktaviano remiamas, grįžo į partų sostą. 25 m. Fraatas, pasitelkęs skitus, galutinai nusikratė Tiridatu. I, 26.

Tìrsas. Bakcho švenčių ženklas — lazda, apvyniota vijokliais ir vynuogienojais. III, 19.

Titãnai. Senųjų dievų giminė, Urano ir Gajos (Dangaus ir Žemės) sūnūs: Kronas, Hiperionas, Okeanas, Kojas, Krijas ir Japetas. Tam tikrą laiką viešpatavo Kronas (romėnų Saturnas), bet iš jo sostą paveržė jo sūnus Dzeusas (Jupiteris), kuris titanus uždarė į tartarą. III, 4.

Tìtijas. Vienas iš Gajos (Žemės) pagimdytų milžinų, kuris įžeidė Apolono motiną Latoną. Už tai Apolonas jį nutrenkė į tartarą, o ten jo vidurius draskė vanagai. II, 14; III, 4, 11; IV, 6.

Titònas. Trojos karaliaus Laomedonto sūnus, kurį pamilo dievaitė Aurora (Aušra, gr. *Eos*). Ji išprašė iš dievų jam nemirtingumą, bet užmiršo paprašyti jam amžinos jaunystės. Todėl jis, nuolat sendamas ir džiūdamas, pavirto į svirplį. I, 28; II, 16.

Togà. Suaugusio romėno drabužis, tam tikra duksli skraistė, įžambiai gaubianti žmogaus povyzą. Pried. 4; I, 36; III, 5.

Torkvãtas (L. Manlius Torquatus). 65 m. konsulas. Tais metais gimė Horacijus. Pried. 13.

Torkvãtas. Mažai žinomo Horacijaus draugo vardas. IV, 7.

Trãkai. Trakijos gyventojai šiaurės Balkanuose, geri kariai ir jūreiviai, nes jų kraštą daug jūrų plovė: Pontas, Propontidė ir Trakų jūra. Pried. 5; I, 27; II, 16; III, 25, 26.

Trãkijos vėjai. Vėjai iš šiaurės, bet pučią skirtingai: Borėjas šaltas, o Zefiras — gaivus. I, 26; IV, 12.

Trakiškas maukimas (svaigulys). Bakcho kultas, skatinąs gausiai išgerti, ypač triukšmingai buvo švenčiamas šiaurės ir rytų tautose. I, 18, 36.

Tribū̃nas *(tribunus militum).* Aukštas karinis laipsnis, maždaug mūsų laikų pulkininkas. Pried. 4.

Trigubai gerbt skuba kviritų minia, I 1. Romoje buvo trys garbės pareigos, į kurias gerbiami žmonės buvo renkami kylančia tvarka: edilas — pretorius — konsulas.

Trikojis. Brangus indas, naudojamas kulto reikalams. IV, 8.

Trikūnė deivė. Kaip kryžkelių deivė, Diana buvo vaizduojama sudėta iš trijų kūnų, žiūrinčių į priešingas puses. III, 22.

Trys seserys — Parkos. II, 3.

Triúmfas. Iškilmingas kariuomenės vado žygis į Romą po žymios pergalės. Jo metu buvo vedami žymiausi belaisviai, nešamas karo grobis, o pats karo vadas važiuodavo triumfo eisenos pabaigoje išpuoštu kovos vežimu. Triumfo teisę karo vadui suteikdavo senatas savo sprendimu. Pried. 9; I, 2, 37; IV, 2, 4.

Triùmvirai. Trijų vyrų sąjunga, konkrečiai — Julijaus Cezario, Gnėjaus Pompėjaus ir Lucijaus Kraso slaptas susitarimas 60 m. Pried. 4.

Trója. Miestas M. Azijos šiauriniame krante, kurį sugriovė achajai. Trojos palikuonys, Enėjo išvesti iš degančio miesto, po ilgų klaidžiojimų atvyko į Italiją ir tarytum pratęsė senąją Trojos istoriją ir gentį. Pried. 14; I, 8, 10, 15, 28; II, 4, 6, 9, 15; Ag. 28.

Trojos valdovas — Priamas. Pried. 17.

Trojos žynė — Ilija. III, 3.

Troìlas. Jauniausias Priamo sūnus, kurį nukovė Achilas. II, 9.

Tùlas (L. Volcatius Tullus). 66 m. konsulas. Jo sūnus buvo 33 m. konsulas. III, 8.

Tùlas (Hostilius Tullus). Trečiasis Romos karalius. IV, 7.

Tùrijai. Miestas P. Italijoje prie Sibario upės. III, 9.

Tùskulas. Miestas į pietryčius nuo Romos, anot padavimo, įkurtas Odisėjo ir Kirkės sūnaus Telegono. Pried. 1.

Ulìksas. Lotyniškas Odisėjo vardas, rodąs, jog kai kuriose graikų tarmėse, iš kurių lotynai šį vardą pasikolino, jis buvo tariamas „Ūlisseus". Pried. 16; I, 6.

Urna, į kurią telpa kiekvienas vardas. Romoje įprasta buvo mirusiuosius laidoti deginant, o jų pelenus urnose laikydavo artimieji. III, 1.

Ustìka. Kalno pašlaitė prie Horacijaus sodybos sabinų žemėje. I, 17.

Užmirštos palikuonių genties tėvas — Marsas. I, 2.

Válgijus (C. Valgius Rufus). Poetas, elegijų ir epigramų autorius, 12 m. konsulas. II, 9.

Valia. Personifikuota abstrakti sąvoka. I, 19.

Vandeñų vadas. Žr. Jūrų plėšikai. Pried. 9.

Vãras (Quintilius Varus). Žr. Kvintilius. I, 18.

Vãras. Nežinomo žmogaus vardas. Pried. 5.

Vãrijus (L. Varius Rufus). Mecenato poetų ratelio dalyvis, 29 m. parašęs tragediją „Tiestas", epiniais kūriniais garbinęs J. Cezarį, Augustą, Agripą. Jo kūrinių neišliko. I, 6.

Vartai iš kaulo. Homeras (Odisėja, XIX, 562—567) išaiškina senųjų žmonių požiūrį į sapnus. Visi jie buvo laikomi tam tikrais mirusiųjų karalystės ženklais, bet vieni jų ateidavo pro vartus iš dramblio kaulo ir nebuvo pranašingi, o kiti — pro vartus iš rago. Šie reiškė tikrovę. III, 27.

Vatikãno kalnas. Kalva dešiniame Tiberio krante, tais laikais nebeįeinanti į Romos miesto ribą. I, 20.

Vedybų įstatymai. Oktavianas Augustas išleido nemažai įstatymų, stiprinančių romėnų šeimą. Pirmieji tokio pobūdžio dokumentai pasirodė 28 m., bet ypač griežti jo įstatymai buvo išleisti 18 m. Ag 17.

Vejà. Nežinomos moters vardas. Pried. 5.

Vėliavos, nuo durų partų šventyklose nukabintos. IV. 15. 20 m. po diplomatinių derybų partai sugrąžino Romai kariuomenės vėliavas, kurias jie buvo pagrobę 53 m. kartu su sumuštos Kraso kariuomenės likučiais. Šį įvykį ypač aukštino patsai Augustas kaip savo nuopelną. IV, 15.

Venãfras. Miestas Samnijuje, Italijos centre. Jo apylinkės garsėjo alyvų plantacijomis. II, 6; III, 5.

Venerà. Meilės ir grožio deivė, gr. Afroditė, turėjusi labai daug garbinimo vietų. Ypač populiari ji buvo Kipro saloje, prie kurios ji, anot padavimo, kilo iš jūros putos. Romoje jos kultas įgijo platų garsą kartu su Julijaus Cezario ir Oktaviano Augusto iškilimu, nes Julijai vedė savo genealogiją iš Enėjo sūnaus Julo, o Enėjas, savo ruožtu, buvo Veneros sūnus. I, 4, 13, 15, 19,

27, 30, 32, 33; II, 7, 8; III, 10, 11, 16, 18, 21, 26, 27; IV, 1, 6, 10, 11, 15.

Venūzija. Miestas Apulijoje, dab. Venoza, kurį Horacijus laikė savo gimtine. Aplink jį augo giria. I, 28.

Vergilijus (P. Vergilius Maro). Žymus poetas (70—19 m.), artimas Horacijaus draugas, Mecenato poetų ratelio atrama, palikęs „Bukolikas" (38 m.), „Georgikas" (29 m.) ir „Eneidą" (19 m.). I, 3, 24

Vergilijus. Nežinomas prekybininkas. IV, 12.

Veriniai. Persų vyrų kaklo papuošalai. III, 6.

Verksmo upė. Žr. Kokytas. II, 14.

Veršis. Žr. Europė. III, 27.

Vėžlys. Tuščias vėžlio kiautas buvo styginiuose instrumentuose naudojamas kaip rezonuojanti priemonė, todėl perkeltine prasme romėnų poetai vėžliu vadino lyrą. Pried. 14; III, 11.

Vèsta. Namų židinio ir ugnies deivė. Palatino pakalnėje buvo apskrita Romos šventovė, kurioje amžinai degė Vestos ugnis, vestalių ir vyriausiojo šventiko *(pontifex maximus)* prižiūrima. I, 2; III, 5.

Viesulų gimdytojas — Eolas. I, 3.

Viltis. Personifikuota abstrakti sąvoka. I, 35.

Vindelikai. Gentis Retijos Alpėse. IV, 4, 14.

Visagalis — Jupiteris. III, 3.

Virvė ant skritulio. Transmisinis diržas, nesuteikus jam palankios inercijos, kai smagratis pradeda suktis, slysdamas stovi vietoje. III, 10.

Vulkanas. Dievų kalvis, ugnies dievas, Veneros vyras, gr. Hefaistas. I, 4; III, 4.

Vùlturas. Kalnas Apulijoje prie Venūzijos. III, 4.

Zefirai. Pavasario vėjai, dvelkią iš vakarų arba iš šiaurės vakarų. III, 1; IV, 7.

Žaibo rūmai — Olimpas. III, 3.

Žemės įsčių sūnūs — Gigantai. II, 12.

Žmona... vidur žvaigždžių. Bakchas iš Tesėjo paveržė Ariadnę, Kretos karalaitę, kurią anas vežėsi laivu į Atėnus, liepęs palikti ją Nakso saloje. Ariadnės vainikas tapo žvaigždynu. III, 19.

Žvaigždžių valdovė — Diana, kaip mėnesienos deivė. Ag. 35.

Henrikas Zabulis

TURINYS

Priedainiai 5

Giesmės

Pirmoji knyga 39
Antroji knyga 85
Trečioji knyga 113
Ketvirtoji knyga 161
Amžių giesmė 189
Horacijaus lyrinis herojus. *Henrikas Zabulis* 194

Paaiškinimai. *Henrikas Zabulis*

Strofika 221
Vardai ir realijos 226

ИБ № 488

Гораций

ЛИРИКА

На литовском языке

Перевел с латинского Г е н р и к а с З а б у л и с

Издательство «Вага», Вильнюс, пр. Ленина 50

Horacijus

LYRIKA

Redaktorius V a l d. P e t r a u s k a s
Dailininkė G. U o g i n t a i t ė
Techn. redaktorius G. V i n c i ū n a s
Korektorė L. G i e d r a i t i e n ė

Duota rinkti 1977.III.11. Pasirašyta spaudai 1977.V.19. Le-
nio Nr. 8648. Ofsetinis popierius Nr. 1, formatas 70×90$^1/_{32}$
4,563 pop. l. =10,7 sp. l.; 10,5 leid. l. Tiražas 7000 eg
Užsak. Nr. 350. Kaina 90 kp

„Vagos" leidykla, Vilnius, Lenino pr. 50
Spaudė K. Poželos spaustuvė, Kaunas, Gedimino 10

$H\frac{70404-170}{M\ 852(10)\text{-}77}$ 178—77

A
Ho-221